

Devatero pohádek

Karel Čapek

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

VELKÁ KOČÍČÍ POHÁDKA

1 Kterak král kočku kupoval

V zemi Taškárů panoval král, a můžeme říci, že panoval šťastně, protože když to musilo být, všichni poddaní ho poslouchali ochotně a s láskou. Jen někdo ho občas neposlechl, a to byla jeho dceruška, malá princezna.

Dobře jí král poručil, aby si nehrála s míčem na zámeckém schodišti; ale kdežpak! Sotva si jednou její chůva chvilinku zdřímala, princezna už byla na schodech se svým míčem, a tu, jestli ji snad pánbůh potrestal nebo jí čert nastavil nohu, upadla a rozbila si koleno. Seděla na schodech a plakala, – kdyby to nebyla princezna, řekli bychom, že křičela na celé kolo. Toť se rozumí, hned se seběhly dvorní dámy s křišťálovými umyvadly a hedvábnými obvazy, deset královských lékařů a tři dvorní kaplani, ale princezně bolest vzít nemohl žádný z nich.

Tu se šourala cestou nějaká babička, a když viděla princeznu na schodech plakat, klekla si k ní a povídá pěkně: “Ale neplačte, princezno. Kdybych vám přinesla zvíře, které má oči smaragdové, a přece mu je nikdo neukradne, vousy takovéhle, a přece to není mužský, kožich jiskrný, a přece mu neshoří, nožičky hedvábné, a přece si je nikdy neprochodí, a v kapsičkách šestnáct nožů, a přece si masa nenakrájí, že byste už ani nezaplakala?”

Princezna se podívala na babičku, z jednoho modrého oka ještě jí tekly slzy, ale druhé se už smálo radostí. “Vždyť, babičko,” povídá, “takové zvíře na světě není.”

“Ale je,” pravila babička, “kdyby mně pan král dal, oč bych si řekla, hned bych vám je donesla.” To řekla a belhala se pomalu pryč.

Princezna zůstala sedět na schodech, ale už neplakala; jen přemýšlela, jaké to může být zvíře. A tu jí přišlo líto, že ho nemá, že jí babička nic nepřinese, a začala znovu tiše plakat. Stalo se, že se pan král zrovna díval z okna, protože chtěl vědět, proč princezna tolik křičela, a tak všechno viděl a slyšel. Když viděl, že babička princeznu tak hezky utišila, sedl si zase na trůn doprostřed svých ministrů a rádců, ale to zvíře mu nešlo z hlavy. “Má oči smaragdové,” opakoval si pořád, “a přece mu je nikdo neukradne, vousy má takovéhle, a přece to není mužský, má kožich jiskrný, a přece mu neshoří, nožičky má hedvábné, a přece si je neprochodí, a v kapsičkách má šestnáct nožů, a přece si masa nenakrájí; co to je?” Když ministři viděli, že pan král si pořád něco šeptá, vrtí hlavou a ukazuje si rukama pod nosem velikánské vousy, nemohli pochopit, co se to s ním děje, až konečně se starý kancléř krále přímo zeptal.

“Přemýšlím,” řekl král, “jaké to je zvíře: má oči smaragdové, a přece mu je nikdo neukradne; vousy má takovéhle, a přece to není mužský; má kožich jiskrný, a přece mu neshoří; nožičky má hedvábné, a přece si je nikdy neprochodí, a v kapsičkách má šestnáct nožů, a přece si masa nenakrájí; co to je?”

Ted' zase ministři a rádcové seděli, vrtěli hlavou a ukazovali si rukama pod nosem velikánské vousy, ale nikdo nemohl uhodnout, jaké to je zvíře. Konečně starý kancléř za všechny povídá, jako to řekla princezna babičce: “Vždyť, pane králi, takové zvíře na světě není.”

Ale král si nedal říci a poslal za babičkou nejrychlejšího kurýra. Kurýr letí na koni, letí, až jiskry pod kopyty tryskají, a tu, hle, sedí babička před svou chalupou. “Babičko,” křikl kurýr z koně, “pan král musí mít to zvíře.”

“Bude mít,” povídá babička, “co chce, dá-li mně tolik tolarů, co se vejde nejlepšího stříbra pod čepec královny maminky.”

Letí kurýr zpátky k paláci, až se prach k obloze zvedá. “Pane králi,” hlásí, “babička to zvíře přivede, dáte-li jí tolik tolarů, co se vejde nejlepšího stříbra pod čepec vaší maminky.”

To nebude mnoho, myslil si král a zapřísáhl se velikou přísahou, že dá babičce zrovna tolik tolarů; ale hned šel k své mamince. “Maminko,” povídá, “dostaneme návštěvu. Vezměte si ten malinký hezký čepeček, ten nejmenší ze všech, co vám pokrývá jen drdůlek vlasů.” A stará maminka mu to udělala po vůli.

Babička tedy přišla do paláce a nesla na zádech nůši pěkně zavázanou šátkem. Ve velikém sále už čekal král, jeho maminka i malá princezna; ale i všichni ministři, tajní radové, vojevůdci a předsedové čekali, ani nedýchali zvědavostí. Babička pomalu, pomalu rozvazovala šátek; sám král sestoupil z trůnu, aby to zvíře viděl zblízka. Konečně babička strhla šátek, a z nůše vylítla černá kočka a jedním skokem seděla na trůně.

“Ale babičko,” zvolal král zklamaně, “vy nás šidíte; vždyť je to jenom kočka!”

Babička si podepřela ruce v bok: “Já že vás šidím? Jen se podívejte,” řekla a ukazovala na kočku. Jak vám ta kočka seděla na trůně, svítily jí oči zeleně jako nejkrásnější smaragdy. “Jen se podívejte,” řekla tedy babička, “nemá-li oči smaragdové. A ty jí, pane králi, neukradne nikdo. A vousy má také, a není mužský.”

"Ale," namítal král, "vždyť, babičko, má kožich černý, a ne jiskrný."

"Jen počkejte," bránila se babička a pohladila kočku proti srsti. Opravdu bylo slyšet praskot malých elektrických jisker. "A nožičky," řekla dále babička, "má hedvábné. Ani malá princezna, kdyby šla bosa a po špičkách, by neběžela tišeji."

"Dobrá," připouštěl král, "ale zato nemá ani jediné kapsičky, ani šestnáct nožů."

"Kapsičky," povídá babička, "má na tlapkách a v každé ostrý nůž-drápek. Jen si je spočítejte, není-li jich šestnáct."

Král tedy pokynul starému kancléři, aby spočítal kočce drápky. Kancléř se naklonil ke kočce a chytil ji za nohu, aby počítal; ale kočka jen prskla a už ho sekla hned vedle oka.

Kancléř se narovnal, držel se za oko a řekl: "Já, pane králi, mám už slabé oči, ale myslím, že těch drápků je mnoho. O čtyřech vím jistě."

Tu pokynul král prvnímu komorníkovi, aby spočítal kočce drápky. Komorník chytil kočku, aby počítal, ale hnedle se zvedl celý rudý, ohmatával si nos a pravil: "Bude jich, pane králi, dohromady dvanáct. Já jsem jich napočítal osm, čtyři na každé straně."

Tu pokynul král svému nejvyššímu předsedovi, aby spočítal kočce drápky; ale jenjen že se ten ctihodný pán ke kočce sehnul, už se zas narovnal, hladil si poškrábanou bradu a řekl: "Je jich opravdu zrovna šestnáct, pane králi. Čtyř posledních jsem se právě dopočítal."

"Inu, co platno," vzdychl král, "to už tu kočku musím koupit. Ale vy jste, babičko, jářku, taškářka."

Tak tedy nezbylo králi, než aby vysázel na stůl stříbrné tolary; pak vzal své mamince z hlavy ten malý, ze všech nejmenší čepeček a položil jej na tolary. Čepeček byl tak malý, že se pod něj vešlo zrovna jen pět tolarů.

"Tumáte, babičko, svých pět tolarů a jděte spánembohem," řekl král a byl rád, že to pořídil tak lacino.

Ale babička vrtěla hlavou a povídá: "To jsme si, pane králi, neudělali. Vy mně máte dát tolik tolarů, co se vejde nejlepšího stříbra pod čepec vaší maminky."

"Vždyť ale vidíte," bránil se král, "že se pod čepec vejde zrovna jen pět tolarů z nejlepšího stříbra."

Babička vzala čepeček do ruky, hladila jej, točila na dlani a povídá pomalu: "Myslím, pane králi, že nejlepší stříbro na světě jsou stříbrné vlasy vaší maminky."

Král se podíval na babičku, podíval se na maminku a řekl tiše: "Máte pravdu, babičko."

Tu babička posadila čepeček pěkně na hlavu královny maminky, pohladila jí bílé vlasy a řekla: "A teď mi, pane králi, dáte tolik tolarů, co je stříbrných vlásků pod čepcem vaší maminky."

Král se podivil, král se zamračil, král se konečně usmál a pravil: "Vy jste ale, babičko, tuze veliká taškářka."

Nu ale, děti, přísaha je přísaha, a tak musel král zaplatit babičce, oč žádala. Poprosil tedy svou maminku, aby si sedla, a nařídil svému nejvyššímu účetnímu, aby jí spočítal stříbrné vlasy, které se jí vejdou pod ten čepeček. Účetní počítá, počítá, a královna maminka pěkně drží, ani se nepohne, a vtom, to víte, stáří má rádo spánek a lehko zadřímne – zkrátka královna maminka usnula.

Zatímco tak spala, počítal účetní vlásek po vlásku; a když se právě dopočítal jednoho tisíce, snad že silněji zatahal za jeden stříbrný vlas, královna maminka se probudila.

"Au," vykřikla, "proč mne budíte? Měla jsem živý sen; zdálo se mi, že právě překročil příští král hranice naší země."

Babička sebou trhla. "To je divné," vyhrkla, "zrovna dnes se má ke mně nastěhovat můj vnouček z přespolejší říše."

Ale král ani neposlouchal a zvolal: "Odkudpak, maminko, odkudpak přijde příští král naší země? Ze kterého královského dvora?"

"To nevím," řekla královna maminka, "protože jste mne zrovna probudili."

Zatím nejvyšší účetní počítal dál, a královna maminka zase usnula. Účetní počítá, počítá až do dvou tisíc, a tu se mu zase utrhla ruka a on zatahal silně za stříbrný vlas.

"Ale chaso," vykřikla královna maminka, "proč jste mne probudili? Právě se mi zdálo, že příštího krále sem

nepřivede nikdo jiný než tahle černá kočka.”

“Jděte, maminko,” divil se král, “kdopak jakživ slyšel, že by kočka někoho do domu přivedla?”

“Už to tak bude,” řekla králova maminka, “ale teď mne nechte spát.”

Znovu usnula králova maminka, a znovu počítal účetní. Když se dopočítal vlasu třítisícího a posledního, zatřásla se mu ruka a on nechtě zase silně zatahal.

“Ach vy daremní,” vykřikla králova maminka, “nenecháte starou bábu chvilku spát. Zrovna se mi zdálo, že sem příští král přijede se svým celým domem.”

“No to mně už, maminko, odpusťte,” řekl na to král, “ale tohle asi nebude pravda. Kdopak by mohl s sebou přivést celý královský zámek?”

“Nemluv, hochu, nadarmo,” kárala ho maminka. “Člověk nikdy neví, co se může stát.”

“Baže,” kývala hlavou babička, “dobře říká panímáma, pane králi. Mému nebožtíku muži, dej mu pánbůh nebe, prorokovala cikánka: Jednou ti kohout sezobe celý statek. A tu se táta dal, chudák, do smíchu a povídá: No víte, cikánko, tohle asi nebude pravda. Zrovna jako vy, pane králi.”

“A co,” ptal se král dychtivě, “že to nebyla pravda?”

Babička si začala utírat slzy. “Inu, jednou pak přiletěl červený kohout, jako požár, a všechno nám sezobal. Táta pak chodil jako bez ducha a říkal pořád: Cikánka měla pravdu! Cikánka měla pravdu! A teď už je, chudák, dvacet let na pravdě boží.”

Tu se babička rozplakala; ale králova maminka ji vzala kolem krku, hladila ji po tváři a povídala: “Neplačte, babičko, nebo já začnu taky.” Toho se král lekl, a proto začal honem cinkat penězi. Sázal na stůl tolar po tolaru, až jich vysázal tři tisíce, zrovna tolik, co se vešlo stříbrných vlasů pod čepce královy maminky. “Tak, babičko,” řekl, “tadyhle máte a pánbůh vám to požehnej; ale z vás by člověk nezbohatl.”

Babička se zasmála, a všichni se zasmáli s ní – a začala strkat tolar do kapsáře. Ale kdež by kapsář stačil! Musela nahrnout tolar do nůše, a byla jich nůše plná, že ji babička ani neuzvedla. Dva vojevůdcové a sám král jí pomohli vysadit nůši na záda, a tu se babička pěkně všem uklonila, rozloučila se s královou maminkou a jenom se ještě točila, aby se naposledy podívala na svou černou kočku Jůru. Ale Jůra nikde. Babička se točí, volá: “Na čičí, na čičí,” – kočka nic. Ale za trůnem koukají něčí nožičky; babička tam jde po špičkách a vidí – princezna usnula v koutku za trůnem a na jejím klíně spí a přede drahocenná Jůra. Tu babička sáhla do kapsy a strčila princezně do dlaně tolar; jestli jí jej chtěla dát na památku, pak se tuze spletla, protože když se princezna probudila a našla na klíně kočku a v dlani tolar, vzala kočku do náručí a šla s ní ten tolar nejkratší cestou promlsat. Ale snad i to babička věděla předem.

Zatímco princezna ještě spala, byla už babička dávno doma, ráda, že přinesla tolik peněz, že nechala Jůru v dobrých rukou, a nejradši proto, že zrovna přivezl forman z přespolní říše jejího vnoučka Vaška.

2 Co všechno kočka dovede

Tedy jak víte, ta kočka se jmenovala Jůra, ale princezna jí říkala ještě všelijak: macek a macourek, čiča, čičinka a čičánek, míca a mícinka, mourek a kočenka, a z toho už vidíte, že ji měla tuze ráda. Sotva ráno otevřela oči, už našla macka na peřině: Jůra si tam, lenoch, hověla a předla, aby se zdálo, že něco dělá. Obě se pak umyly současně, kočka ovšem o mnoho důkladněji, třebaže jen tlapkou a jazykem; zato zůstala dávno ještě čistá, když už se princezna umazala tak pořádně a všestranně, jak to jen děti dovedou.

Ale přitom byla Jůra kočka jako každá jiná; jenomže ráda seděla a dřímala na královském trůně, což se jiným kočkám obvykle nestává. Snad si přitom vzpomínala, že její vzdálený strýček, lev, je králem všech zvířat. Nebo to jen tak vypadalo, jako by vzpomínala; stačilo, aby nějaká pošetilá myš vystrčila z díry hlavu, – jedním skokem ji Jůra měla a šla ji pyšně položit k nohám trůnu, ať to bylo před sebe větším a slavnějším shromážděním.

Jednou měl král porovnat při dvou velmožných pánů. Oba stáli před stupni trůnu a hádali se náramně, kdo z nich je v právu. Když byli v nejlepším, přišla Jůra, položila na zem chycenou myš a čekala s hrdostí, že bude pochválena. První pán si jí ani nevšimnul, zato druhý se rychle shýbl a Jůru pohladil. Aha, řekl si král hnedle, tohle je člověk spravedlivý, protože má uznání ke každé zásluze. A vida, ukázalo se pak, že měl pravdu.

Tak vám měl král v paláci dva psy, jeden se jmenoval Buffo a druhý Buffino. Když uviděli poprvé Jůru dřímát na zápraží, koukli se na sebe, jako by si chtěli říci: Poslouchej, kolego, tohleto není našinec. A jako by se smluvili, hnali se na ubohou Jůru. Kočka jen couvla ke zdi a naježila ocas, že byl tlustý jako koštiště. Kdyby byli Buffo a

Buffino chytřejší, věděli by, co tím kočka míní, když tak naježí ocas; ale že byli hloupí, chtěli si k ní nejdříve čuchnout. Napřed Buffo, ale jen si čuchnul, už dostal takovou přes nos, že zakviknul, stáhl ocas a dal se na útěk, že se po celou hodinu nemohl zastavit a ještě pak dva dny se třásl leknutím.

Když to Buffino viděl, trochu se zarazil, ale myslel si, že musí dělat hrdinu. "Poslouchej, zmetku," povídá Jůře, "se mnou si nezačíněj; já dovedu štěkat tak, že se mne i měsíc na nebi bojí." A na důkaz toho zaštěkal tak silně, že na míli cesty popraskaly tabulky ve všech oknech.

Ale Jůra ani nemrkla očima, a když Buffino doštěkal, řekla: "No, křičet trochu dovedeš; ale když já zasyčím, i hadovi stydne strachem v žilách krev." A přitom zasyčela tak hrozně, že Buffinovi se strachem zježil každý vlas.

Když se trochu vzpamatoval, začal znovu: "No co, syčet ještě není hrdinství; ale koukej, jak já dovedu utíkat!" A než se kočka nadála, oběhl kolem dokola celý palác tak rychle, že se z toho samotnému paláci zatočila hlava.

Jůra se tomu tuze podivila, ale dělala jakoby nic. "No," povídá, "aspoň vím, jak budeš přede mnou utíkat; ale kdyby na mne přišel někdo stotisíckrát silnější než ty, já bych mu utekla takhle." A třemi skoky byla nahoře v koruně vysokého stromu – tak vysoko, že z toho Buffino dostal hroznou závrať.

Když zase přišel k sobě, řekl: "No víš, pořádný pes po stromech ani neleze; ale chceš-li už vědět, co já dovedu, dej pozor: čichám, čichám, že královna v sousední říši peče k obědu holoubata, a my že budeme mít zítra v poledne pečenou husu."

Kočka si potajmu čichla také, ale nic necítila; podivila se tedy nesmírně, jaký má pes náramný čich, ale nedala na sobě nic znát. "No," řekla, "to nic není proti mému sluchu; já například slyším, že právě teď naší královně spadla na zem jehla a že v sousední říši budou za čtvrt hodiny zvonit poledne."

Nad tím zase žasl Buffino, ale aby se jen tak nepoddal, řekl: "No tak víš co? Nebudeme už na sebe štěkat. Neboj se mne a slez dolů."

"Já," povídá na to Jůra, "se tě ovšem nebojím. Ale víš co? Neboj se mne ty a vylez sem ke mně na strom."

"Já," povídá Buffino, "bych hnedle vylezl; ale dřív musíš na důkaz přátelství vrtět takhle ocasem, jako to děláme my psi." Přitom začal vrtět ocasem tak rychle, že to svištělo.

Jůra to zkouší, zkouší, ale nějak jí to nešlo; no bodejť, když tomu pánbůh naučil jenom psy! Ale přece, aby si nezadala nějakou bázlivostí, slezla ze stromu a šla k Buffinovi. "My kočky," povídá, "když nemyslíme na nic zlého, takhle předeme. Mohl bys to maličko zkusit z přátelství ke mně."

Buffino tedy zkusil trochu přist, ale kdežpak! vyšlo z něho takové zavrčení, že se sám zastyděl. "Pojď," řekl honem, "půjdeme raději před vrata štěkat na lidi; to ti je, človče, báječná psina!"

"Myslím," namítala Jůra skromně, "že bych to hrubě nedovedla; ale nemáš-li nic proti tomu, půjdeme si sednout na kraj střechy a dívat se na všechno hodně zвыsoka."

"Odpusť," řekl Buffino rozpačitě, "ale když jsem vysoko, tak ti mám takovou jakousi závrať. Nejlepší by bylo, kdybychom šli spolu honit zajíce."

"Zajíce," povídá kočka, "bych honit nedovedla; já nemám, hochu, takové nohy. Ale kdybys šel se mnou, ukázala bych ti strom, kde bychom mohli spolu chytat ptáčky."

Buffino smutně přemýšlel. "Jářku, Jůro," povídá konečně, "takhle by to nešlo dohromady. Víš ty co? Já zůstanu psem v lese a na ulici, a ty zůstaneš kočkou na stromech a na střeše. Ale tady v paláci a na dvoře a v zahradě nebudeme pes a kočka, ale dva kamarádi."

To se také stalo, a oba si na sebe zvykli tak, že si odkoukali i své způsoby. Tak Jůra se naučila běhat za princeznou jako pes, a Buffino, když viděl, že kočka nosí králi k nohám ulovené myši, nosil mu před trůn vítězoslavně kosti, které vyhrabal na smetišti či našel na ulici. Za tohle ovšem nebyl tak chválen jako kočka za své myši.

Jednou byla hluboká noc a Buffino spal ve své boudě; to víte, děti, že královský pes má boudu z cedrového dřeva. Zrovna se mu zdálo, že vidí zajíce, a hnal se za ním tak, že se mu i ve spaní pracky škubaly, když tu ucítil na nose lehkou ťafku. "Ha," vyletěl ze spaní, "ha, co se děje?"

"Pst," zašeptal známý hlas, "buď trochu tiše." Buffino poznal Jůru; byla černější než noc, jen její zelené oči chytře a vzrušeně svítily. "Sedím ti na střeše," vypravovala Jůra šepem, "a myslím na ledacos, jak už mám ve zvyku; a tu, vždyť znáš můj sluch, slyším něčí kroky daleko, daleko odtud v královské zahradě."

“Ha,” zvolal Buffino.

“Tiše,” zasykla Jůra. “Četu, Buffino, že to je zloděj. Víš ty co? Půjdeme ho chytit.”

“Ba,” vyštěkl pes samou horlivostí, “ba, už běžím.” Sebrali se a šli spolu do zahrady.

Byla černočerná noc. Buffino chtěl běžet napřed, ale tuze se potmě mátl a klopýtal každým krokem. “Jůro,” šeptal úzkostně. “Jůro, vždyť já nevidím na krok!”

“Já,” řekla Jůra, “vidím v noci jako ve dne. Půjdu napřed a ty jdi po čichu za mnou.” To také udělali.

“Oho,” vykřikl Buffino najednou, “čichám něčí stopy.” S nosem až u země hnal se teď po stopě, jako by nejjasněji viděl. Jůra za ním. “Pst,” zašeptala po chvilce, “už ho vidím. Je zrovna před tebou.”

“Aha,” vykřikl Buffino silným hlasem, “hrrrr, hrrrr na něj, vrrrrhněte se na něj! Ha, ha chlape, ha babo, ha padouchu, ha ty halamo! Škrrrrt ho, dav ho, maž ho, mel ho, vyhrrrrr si na něj rrrrukávy a rrrroztrrrrhej ho! Ha, ha, ha!”

Když to zloděj slyšel, lekl se strašně a dal se na útěk. Buffino za ním, pokousal mu lýtka, roztrhal nohavice, skočil mu pod nohy, že ho porazil, a ještě mu nakousl ucho. Zloděj taktak že mohl vyskočit, a vylezl strachem na strom. Ale teď zas přišla řada na Jůru: vylezla za ním, skočila mu do týla a drápala, kousala, škrábala, sekala, jak jen mohla. “Pfff” prskala přitom a syčela, “zasssolím ti, usssmrťm tě, nasssekám ti, rozsssápu tě na kussy.”

“Ha,” řval dole Buffino, “dav ho, maž ho, mlať ho, vraždi ho, sraz ho, hod’ mi ho, zab ho, bouchni ho, spoutej ho, kousni, nepusť ho!”

“Vzdávám se,” vykřikl zloděj v smrtelné úzkosti a spadl ze stromu jako pytel, klekl na kolena, zvedl ruce k nebi a prosil: “Nezabíjejte mne, prosím vás, vždyť já se už vzdávám. Vedte mne, proboha, kam chcete.”

Tak tedy se dali na cestu zpátky: napřed Jůra s ocasem vztyčeným jako šavle, pak zloděj s rukama zdviženýma, a naposledy Buffino. Na půl cestě je potkaly stráže s lucernami, protože ten hluk je probudil, a připojily se k průvodu. Tak přivedli Jůra a Buffno zloděje s velikou slávou do zámku. Sám král a králka se vzbudili a dívali se na to oknem, jen princezna spala a zaspala to všechno, a byla by zaspala snad i snídani, kdyby si Jůra, jako každého rána, nebyla přišla pohovět do jejích peřin s tváří tak líbeznou, jako by se docela nic nebylo v noci přihodilo.

Ledacos ještě Jůra dovedla, ale to by ta pohádka neměla ani konce. Proto jen v rychlosti povím, že někdy chytala tlapkou v potůčku ryby, žrala ráda okurkový salát, chytala ptáčky, třeba to měla zakázáno, a přitom se tvářila nevinně jako anděl a dovedla si hrát tak hezky, že by se člověk na to celý den díval. Kdo by chtěl vědět o Jůře ještě něco víc, ať se jen s láskou dívá na kteroukoliv kočku; každá má v sobě kus Jůry a každá dovede tisíce spanilých a veselých kousků a neskrývá se s nimi před nikým, kdo ji netrápí.

3 Jak detektivové kouzelníka honili

Když už si povídáme o tom, co všechno kočka dovede, musíme vypravovat ještě něco. Princezna kdesi cosi slyšela, že když číča padá z výšky, spadne vždycky na nohy a nic si přitom neudělá. I sebrala jednou Jůru, vylezla s ní na půdu, a aby to zkusila, pustila milou Jůru okýnkem dolů z náramné výšky. Honem pak vykoukla, spadla-li její micka opravdu na nohy; ale Jůra nespadla na nohy, protože spadla na hlavu jednomu pánovi, který šel zrovna dole po ulici. Snad mu Jůra v tom pádu nějak zaťala dráčky do hlavy, nebo co se mu na tom jinak nelíbilo – zkrátka nenechal si kočku sedět na hlavě, jak snad si princezna myslela, že by měl udělat, nýbrž sundal ji, vstrčil ji pod kabát a rychlým krokem zmizel.

Plačky mračky běžela princezna z půdy a rovnou k panu králi. “Bů, bů,” plakala, “šel dole pán a ukradl nám Jůů-Jůůru!”

Slyšel to král a lekl se. Kočka sem, kočka tam, myslel si, ale tahle kočka má k nám přivést příštího krále. Tu bych, myslel si, přece jen nerad ztratil.

Honem si dal zavolat policejního prezidenta. “Tak a tak,” povídá mu, “někdo nám ukradl černou kočku Jůru. Nesl ji pod kabátem a šel pryč tudy tam pryč.”

Policejní prezident svraštil obočí, přemýšlel půl hodiny a pak řekl: “Pane králi, já tu kočku najdu, s pomocí pánaboha, policie veřejné i tajné, všeho vojska, dělostřelectva, loďstva, hasičstva, lodí podmořských i vzducholodí, věštců, kartárek a všeho ostatního obyvatelstva.”

Hned dal prezident svolat své nejlepší detektívy. Detektív, děti, to je pán, který je ve službách tajné policie a je oblečen jako každý jiný člověk, jenomže je vždycky za něco přestrojen, aby ho nikdo nepoznal. A detektív na

všechno přijde, všechno nalezne, každého dohoní, všechno dovede a nebojí se ničeho. Jak vidíte, není to tak lehké, býti detektivem.

Hned tedy svolal prezident své nejlepší detektivy. Byli to tři bratři, Všetečka, Všudybyl a Vševěd; dále Istivý Ital Signor Mazzani, veselý tlustý Holanďan Mynheer Valijse, slovanský obr báťuška Jakolev a zasmušilý, nemluvný Skot Mister Nevrlay. Pět slov, a už věděli, oč jde; a kdo prý toho zloděje chytí, dostane velikou odměnu.

“Si,” zvolal Mazzani.

“Jaa,” řekl vesele Valijse.

“Mm,” zamručel Jakolev.

“Well,” dodal Nevrlay stručně.

Všetečka, Všudybyl a Vševěd na sebe prostě mrkli.

Za čtvrt hodiny zvěděl Všetečka, že pán s černou kočkou pod kabátem šel Spálenou ulicí.

Za půl hodiny přinesl Všudybyl, že pán s černou kočkou pod kabátem zahnul nahoru na Vinohrady.

Za hodinu přihnal se Vševěd, že pán s černou kočkou pod kabátem sedí ve strašnické hospodě u sklenice piva.

Mazzani, Valijse, Jakolev a Nevrlay vskočili do připraveného automobilu a hnali se letem do Strašnic.

“Hoši,” řekl Mazzani, když tam dojeli, “zločince tak prohnaného se musíme zmocnit Istí. Nechte mne jednat.” Přitom, chytrák, myslel jen na to, aby slíbenou odměnu dostal sám.

Převlékl se tedy rychle za provazníka, který prodává provazy, a pustil se do hostince. Vidí tam sedět cizince v černých šatech, černovlasého, černovousého, bledých tváří a překrásných, třebaže tesklivých očí. To je on, pochopil detektiv ihned.

“Pane siñore kavaljéro,” začal na něj švadronit lámanou češtinou, “prodávám provazy, krásné, pevné provazy, nejsou k přetržení, nejsou k rozvázání, provazy jako ze železa.” Přitom ukazoval své provazy, všelijak je rozkládal, natahoval, roztahoval, rozvíjel, přehazoval z ruky do ruky, ale přitom mu oči jenjen jely po tom, aby honem hodil kličku z provazů cizinci na ruce, zadrhl rychle a svázal.

“Nepotřebuji,” řekl cizinec a něco si psal prstem na stole.

“Jen se podívejte, pane,” drmolil Mazzani ještě horlivěji a přehazoval, natahoval, rozvíjel provazy ještě rychleji, “jen se podívejte, jak jsou dlouhé, jak jsou pevné, jak jsou tenké, jak jsou silné, jak jsou bílé, jak jsou dobré, jak jsou – jak jsou – Diavolo,” vykřikl najednou úzkostí, “co to je?” Jak ty provazy přehazoval a roztahoval, rozkládal a převracel, začaly se mu tak nějak divně do nich zaplétat ruce; a provazy se mu samy od sebe zadržovaly, zakličkovaly, zaplétaly, zauzlovaly, svazovaly, stahovaly, a najednou (koukal jako blázen) má jimi sám ruce nadobro a pevně spoutány.

Mazzani se až zapotil úzkostí, ale myslel si, že se ještě vyplete. Začal sebou kroutit a svíjet, házet a zmítat, skákal, shýbal se a točil se, aby se nějak z těch provazů vymotal, a přitom mlel pořád rychleji: “Podívejte se, podívejte se, jaká to je práce, jaká síla, jaká pevnost, jaká tuhost, jaká délka, jaká pružnost, jaká krása, jaké, panebože, provazy!” A jak se tak kroutil a skákal, pořád pevněji a rychleji se kolem něho provazy otáčely a zavíjely, zadržovaly a utahovaly, až bez dechu, spoután na rukou a na nohou, křížem krážem převázán a sešňorován, svalil se Signor Mazzani na zem.

Cizinec seděl, ani brvou nepohnul, ani smutné oči nezvedl, jen jako by si prstem něco kreslil na stole.

Zatím už detektivům venku bylo divné, že se Mazzani nevrací. “Mm,” zvolal Jakolev odhodlaně a hnál se do hospody. Kouká – Mazzani leží svázán na zemi a za stolem cizinec, s hlavou svěšenou, si něco kreslí prstem na ubruse.

“Mm,” zabručel obr Jakolev.

“Co tím,” ptal se cizinec, “chcete říci?”

“Že vás zatýkám,” řekl Jakolev drsně.

Cizinec jenom pozvedl své čarokrásné oči.

Jakolev už napřáhoval svou ohromnou pěst, ale před těma očima se mu dělalo nějak nevolno. I zastrčil obě ruce do kapes a povídá: “Já, tento, abyste šel raději dobrovolně. Koho já chytinu, tomu nezůstane celá kostička v těle.”

“Tak,” řekl cizinec.

“Baže,” pokračoval detektiv. “A komu poklepám na rameno, ten už je navěky chromý. Mně říkají Silný Jakolev.”

“Milý báťuško,” povídá cizinec, “to je sic pěkné, ale síla není všechno. A když se mnou mluvíte, mohl byste laskavě vytáhnout své ploutve z kapsy.”

Jakolev se trochu zastyděl a hned chtěl vytáhnout ruce z kapes. Ale co to? Nemůže a nemůže je dostat ven. Zkouší to s pravou – drží v kapse jako přirostlá. Zkouší to s levou – jako by ji centy v kapse držely. A i kdyby to centy byly, vytáhl by je, ale ruku z kapsy vytáhnout nemůže a nemůže, ať tahá a trhá a šhubá sebevíc.

“To jsou špatné žerty,” mručel Jakolev bezmocně.

“Ani ne tak špatné, jak si myslíte,” řekl cizinec tiše a kreslil si dál prstem po stole.

Zatímco Jakolev se namáhal a potil a svíjel, aby dostal ruce z kapes, bylo detektivům venku divné, že se nevrací. “Půjdu tam,” řekl Valijse krátce, a jak byl široký, valil se do hospody. Kouká – Mazzani leží spoután na zemi, Jakolev s rukama v kapsách tancuje po sednici jako medvěd a za stolem cizinec, s hlavou svěšenou, si čmárá prstem po stole.

“Jdete mne zatknout?” ozval se cizinec, dříve než Valijse mohl něco říci.

“K službám,” zvolal ochotně Valijse a vytáhl z kapsy železná pouta. “Račte jen, vašnosti, ručičky nastavit; dáme na ně pouta, prosím, hezká chladná pouta, docela nová poutička, vašnosti, z nejjemnější ocele, s krásným pancéřovým řetízkem, všechno nejlepší jakosti.” Přitom žertovný Valijse řinčel pouty a přehazoval je z ruky do ruky, jako by zboží ukazoval. “Račte si vybrat,” mlel vesele dál, “nikoho nenutíme, jen tak trochu toho, kdo sám nechce; velejemné brazolety, vašnosti, s patentním zámkem, dobře přiléhající, nikde netlačí a nikde neškrtí,” – tu počal Valijse rudnout a potit se a přehazovat pouta rychleji a rychleji z ruky do ruky – “překrásná pou-pouta, dělaná zrovna pro pána, au, jemine, jemine! z dělové oce-oce-occe, pane, tužená v oh-oh-oh-oh jemine! v ohni, v nejžha-ha-haha-au nejžhavější vý-výýý-výííhni a – saakra!” zařval náhle Valijse a praštil pouty o zem. Jak by, chudák, nepraštil! a jak by je v rukou nepřehazoval! vždyť pouta byla do běla rozžhavena, a sotva dopadla na zem, propálila podlahu, div ji plamenem nezapálila.

Zatím se venku Nevrlý už divil, že se nikdo nevrací. “Well,” zvolal odhodlaně, vytáhl revolver a vnikl do hospody. Kouká – všude plno čoudu, Valijse skáče bolestí po sednici a fouká si do dlaní, Jakolev se svíjí s rukama v kapsách, Mazzani leží spoután na zemi a za stolem cizinec, s hlavou svěšenou, si čmárá něco na ubruse.

“Well,” pronesl Nevrlý a šel s revolverem rovnou na cizince. Cizinec zvedl na něho svůj sladký, zamyšlený pohled. Nevrlý pocítil, že se mu zatřásla ruka před těma očima, ale přemohl se a vypálil z největší blízkosti cizinci všech šest ran z revolveru do čela mezi oči.

“Jste už hotov?” tázal se cizinec.

“Ještě ne,” odušil Nevrlý, vytáhl druhý revolver a vypálil dalších šest ran cizinci do čela.

“Hotovo?” zeptal se cizinec.

“Ano,” řekl Nevrlý, otočil se na patě a založiv ruce sedl si v koutě na lavici.

“Tedy zaplatím,” zvolal cizinec a zacinkal šestákem o sklenici. Nikdo z domácích lidí nepřišel. Všichni se schovali strachem na půdě, když slyšeli střelbu. I nechal cizinec šesták na stole, pozdravil detektivy a klidně odešel.

V téže chvíli se objevila v jednom okně hlava Všetečkova, v druhém Všudybylova a ve třetím Vševedova. První skočil Všetečka oknem do světnice. “Hoši,” povídá, “kde ho máte?” A dal se do smíchu.

Druhým oknem skočil Všudybyl. “Mně se zdá,” smál se, “že Mazzani tuhle válí se po zemi.”

Třetím oknem skočil Vševed. “A mně,” povídá, “že Valijse je teď nějak nevrlý.”

“Já myslím,” přidal polínko Všetečka, “že Nevrlý teď nekouká jako lev.”

“A já zas,” dopověděl Všudybyl, “že Jakolev není zrovna mazaný.”

Mazzani si sedl na podlaze. “Hoši,” bránil se, “to není jen tak. Mne ten zloděj spoutal a přitom na mne prstem nesáhl.”

“A mně,” mručel Jakolev, “přimrazil ruce do kapes.”

“A mně,” naříkal Valijse, “rozžhavl pouta v rukou.”

"Well," dodal Nevrely, "to všechno nic není. Ale já jsem mu vpálil dvanáct kulí do čela, a nezůstalo po nich ani škrábnutí."

Všetečka, Všudybyl a Vševed se na sebe podívali.

"Mně se zdá," začal Všetečka.

"- že ten zloděj -, " pokračoval Všudybyl.

"- je vlastně kouzelník," dokončil Vševed.

"Ale co, hoši," řekl zase Všetečka, "v pasti ho máme. My jsme s sebou přivedli tisíc vojáků -"

"- a dali jsme obklíčit tuhle hospodu," pokračoval Všudybyl.

"- že ani myš odtud neuteče," dodal Vševed.

V tom okamžiku zazněla venku rána z tisíce pušek, jako by hrom udeřil.

"Už je po něm," zvolali všichni detektivové jako jedněmi ústy.

Rozlétly se dvěře a do sednice skočil velitel těch vojáků. "Poslušně hlásím," spustil, "že jsme hospodu obklíčili. Dal jsem rozkaz, že ani myš nesmí z hospody ven. A tu vám, hoši, vylítla ze dveří bílá holubička s něžnými očima a kroužila mně kolem hlavy."

"Ach," zvolali všichni; jen Nevrely řekl: "Well."

"Rozsekl jsem šavlí tu holubičku," pokračoval velitel, "a zároveň všech tisíc vojáků do ní střelilo. Holubička se rozletěla na tisíc kousků, ale z každého kousku se vám udělal bílý motýl a třepetal se pryč. Poslušně hlásím, co teď."

Všetečka zajiskřil očima. "Dobrá," rozkázal, "povoláte všechno vojsko, zálohy i domobranu, a pošlete je po všech zemích, aby pochytili ty motýly."

To se také stalo, a můžeme říci předem, že z toho pak povstala tuze pěkná sbírka motýlů, kterou ještě dnes ukazují v Zemském muzeu. Kdo je v Praze, musí se na ni jít podívat.

Zatím však řekl Všudybyl těm ostatním: "Hoši, vy tu teď nejste nic platní, my už se nějak uradíme i bez vás."

I šli smutně a s prázdnými rukama zpátky: Mazzani, Valij se, Nevrely, Jakolev.

Dlouho se radili Všetečka, Všudybyl a Vševed, jak na kouzelníka. Při tom vykouřili cent tabáku, snědli a vypili všechno, co bylo ve Strašnicích k dostání, ale na nic nepřišli. Konečně řekl Vševed: "Kluci, takhle to nepůjde. Musíme se trochu provětrat."

Šli tedy ven, a sotva přišli před hospodu, koho tam nevidí než sama kouzelníka. Seděl tam a díval se náramně zvědavě, co budou dělat.

"Tady je," vykřikl Všetečka radostně a jedním skokem chytil kouzelníka za rameno. Ale v ten ráz se kouzelník změnil v stříbrolesklého hada, a Všetečka jím leknutím praštil o zem.

Byl tu hned Všudybyl a hodil na toho hada svůj kabát. Ale z hada se udělala zlatá muška a vyklouzla knoflíkovou dírkou na boží vzduch.

Vyskočil Vševed a chytil tu zlatou mouchu do čepice. Ale z mouchy se udělal stříbrný potůček a běžel, běžel pryč i s čepicí.

Skočili všichni do hospody pro sklenice, aby chytili potůček do sklenic. Ale už jim stříbrný potůček uběhl a vtekl do Vltavy. Proto je i dnes Vltava, když je v dobré náladě, tak krásně stříbrná: to vzpomíná na kouzelníka, šumí zamyšlená a třpytí se, že se člověku až hlava zatočí.

Ale zatím stáli Všudybyl, Vševed a Všetečka na břehu Vltavy a přemýšleli co teď. Tu vystrčila z vody hlavu stříbrná ryba a dívala se na ně zářnými černými očima, vpravdě očima kouzelníkovými. I koupili si všichni tři detektivové rybářské pruty a začali chytat ve Vltavě ryby. Ještě dnes je tam můžete vidět, jak po celé dny sedí s prutem na lodkách, chytají ryby a nemluví ani slova, a nedojdou klidu, dokud nechytí stříbrnou černoookou rybu.

Ještě mnoho jiných detektivů hledělo chytit kouzelníka, ale marně. Stávalo se jim, když uháněli automobilem, aby ho chytli, že najednou vystrčila srna hlavu z mlází a dívala se na ně černými, něžnými, zvědavými očima; a když letěli aeroplánem, letěl za nimi orel a nespouštěl z nich své pyšné, planoucí oči; a když pluli lodí, vyšvihl se z moře delfín a upíral na ně svůj rozumný, pokojný pohled; a i když seděli ve svých pracovnách a přemýšleli,

stávalo se, že květiny na stole začaly zářit a hleděly na ně zvědavě a sličně, nebo že jejich policejní pes zvedl náhle hlavu a obrátil k nim oči tak lidské a krásné, jakých jindy nemíval. Odevšad, zdálo se jim, hledí na ně kouzelník, hledí a zase zaniká: jak by ho pak mohli chytit?

4 Kterak slavný Sidney Hall kouzelníka chytil

To všechno četl v novinách slavný Sidney Hall, americky detektýv, zamyslel se hluboce a rozhodl se, že zkusí sám, chytí-li kouzelníka. Přestrojil se tedy za milionáře, vzal do kapsy revolver a jel do Evropy.

Když sem přijel, představil se hned policejnímu prezidentovi. Ten mu tedy všechno vyložil, jak honili kouzelníka, a skončil: "Podle toho všeho je už docela nemožné dostat toho zlosyna před soudnou stolicí."

Sidney Hall se usmál: "Do čtyřiceti dnů vám ho přivedu zatčeného."

"Nemožno," zvolal prezident.

"Vsaďte se o mísu hrušek," řekl Sidney Hall. Sidney Hall totiž tuze rád jedl hrušky a stejně rád se vsázel.

"Platí," zvolal prezident. "A jak to, prosím vás, uděláte?"

"Především tak," povídá Sidney Hall, "že budu muset dělat cestu kolem celého světa. Ale na to bych potřeboval hromadu peněz."

Dal mu tedy prezident hromadu peněz, a aby se zdál chytrý, povídá: "Aha, už tuším váš plán. Ale musíme věc udržet v tajnosti, aby se kouzelník nedověděl, že ho honíme."

"Naopak," řekl detektýv, "hned zítra dáte do všech novin na světě, že slavný Sidney Hall se zavázal chytit kouzelníka do čtyřiceti dnů. Zatím mám tu čest se vám poroučet."

Rovnou pak šel pan Sidney Hall k jednomu proslulému cestovateli, který už dělal cestu kolem světa za padesát dní, a povídá: "Vsaďte se, že udělám cestu kolem světa za čtyřicet dní."

"Nemožno," řekl cestovatel. "Pan Fogg udělal cestu kolem světa za osmdesát dní, já sám za padesát dní, a rychleji to už ani nejde."

"Vsaďte se," na to Sidney Hall, "o tisíc dolarů, že to udělám."

Tak se tedy vsadili.

Ještě té noci Sidney Hall odjel. Za týden přišel od něho telegram z Alexandrie v Egyptě: "Jsem na stopě. Sidney Hall."

Po sedmi dnech zase přiletěl telegram z Bombaje v Indii: "Klíčky se stahují. Vše jde výborně. Dopis následuje. Sidney Hall."

O něco později došel dopis z Bombaje, ale byl psán tajným písmem, kterému nikdo nerozuměl.

Po dalších osmi dnech přiletěl z Nagasaki v Japonsku poštovní holub s lístkem na hrdélku, kde stálo: "Blížím se k cíli. Očekávejte mne. Sidney Hall."

Pak přišla depeše ze San Franciska v Americe: "Mám rýmu. Jinak vše v pořádku. Uchystejte hrušky. Sidney Hall."

Třicátého devátého dne po odjezdu došel konečně telegram z Amsterdamu v Holandsku: "Přijedu zítra večer v 7 hodin 15 minut. Uchystejte hrušky. Nejraději máslovky. Sidney Hall."

Čtyřicátého dne v 7 hodin 15 minut večer přirachotil vlak na nádraží. Z vlaku vyskočil pan Sidney Hall a za ním sestoupil kouzelník, vážný, bledý a s očima sklopenýma. Všichni detektývové čekali na nádraží a divili se tuze, že kouzelník není ani spoután. Než Sidney Hall jim jen pokynul rukou a řekl: "Čekajte mne, hoši, dnes večer v hospodě U modrého psa. Musím jen toho pána dovézt do vězení." Vstoupil pak i s kouzelníkem do drožky, ale ještě si vzpomněl a volal z vozu: "A ty hrušky mně tam přineste!"

Večer tedy čekala mísa překrásných hrušek, obklopená všemi detektývy, na pana Sidney Halla. Už si všichni mysleli, že ani nepřijde, když tu se otevřely dvěře do hospody a vešel prastarý, vetchý dědeček, co prodává po hospodách rybičky a okurky.

"Dědečku," řekli mu detektývové, "my asi nic nekoupíme."

"To je škoda," řekl dědeček, a najednou se začal celý třást a klepat, chrčel, kuckal, dusil se a klesl bez dechu na židli.

“Proboha,” vykřikl jeden detektiv, “snad nám tu neumře!”

“Ne,” kuckal dědeček a svíjel se, “já to už nevydržím!” A tu všichni viděli, že se vlastně dědeček tak hrozně směje a nemůže ani přestat. Slzy mu tekly, hlas přeskakoval, tváře modraly a jen už sténal: “Děti, děti, já to nevydržím!”

“Dědečku,” řekli detektivové, “co tu chcete?”

Tu dědeček vstal, potácel se ke stolu, vybral si z mísy nejkrásnější hrušku, oloupal ji a jedním rázem snědl. Teprve pak si strhl falešnou bradu, falešný nos, falešné šediny a modré brýle a ukázal hladce oholenou, usměvavou tvář Sidney Halla.

“Hoši,” řekl Sidney Hall omluvně, “nezlobte se na mě; ale já jsem musel po celých čtyřicet dní přemáhat smích.”

“Kdy jste kouzelníka chytil?” ptali se detektivové jedním hlasem.

“Teprve včera,” pravil slavný Sidney Hall; “ale už hned od začátku mně bylo do smíchu, jak ho napálím.”

“A jak jste ho,” naléhali detektivové, “prosím vás, dostal?”

“Inu,” povídá Sidney Hall, “to je vám celá historie. Já vám to, hoši, povím, jen co si sním ještě tuhleto hrušku.”

Když ji snědl, začal asi takhle: “Poslouchejte, kolegové, především a hlavně vám povím to, že pořádný detektiv nesmí být osel.” Přitom se rozhlédl dokola, jako by snad mohl nalézt nějakého osla mezi přítomnými.

“A co dál?” ptali se detektivové.

“Co dál?” řekl Sidney Hall. “Za druhé musí být drbaný. A za třetí,” pokračoval loupaje si novou hrušku, “musí mít trochu za ušima. Víte snad, jak se chytá myš?”

“Na špek,” řekli detektivové.

“A víte, nač se chytá ryba?”

“Na červa či žížalu.”

“A víte, nač se chytá kouzelník?”

“Nevíme.”

“Kouzelník,” řekl poučně Sidney Hall, “se chytá jako každý jiný člověk: totiž na vlastní slabost. Nejdřív se musí nalézt, jakou má slabost. A víte, hoši, jakou měl slabost kouzelník?”

“Nevíme.”

“Zvědavost,” prohlásil pan Sidney Hall. “Všechno dovedl kouzelník, ale byl zvědavý. Ukrutně zvědavý. Ale teď si musím sníst tuhle hrušku.”

Když ji snědl, pokračoval: “Vy jste si všichni mysleli, že stíháte kouzelníka. Ale zatím kouzelník stíhal vás. Šel za vámi a nespouštěl vás z očí. Byl strašně zvědavý a chtěl všechno vidět, co proti němu podnikáte. Pořád se točil za vámi, když jste ho honili. A na jeho zvědavosti jsem postavil svůj plán.”

“Jaký plán?” křičeli detektivové dychtivě.

“Inu, takovýhle. Ta cesta kolem světa, to byl, hoši, jen výlet pro zábavu. Já už jsem chtěl dávno dělat cestu kolem světa. Jenom jsem neměl jaksi příležitost. Ale když jsem přišel sem, věděl jsem hned, že kouzelník půjde pořád za mnou, aby viděl, jak ho budu chytat. Taková už je jeho zvědavost. Nu což, řekl jsem si, potáhnu ho za sebou kolem světa; sám přitom něco uvidím a jeho neztratím z očí. Totiž on mne neztratí z očí. A aby byla jeho zvědavost ještě větší, vsadil jsem se, že to pořídím za čtyřicet dní. Ale teď si sním tuhle krásnou hrušku.”

Když ji dojedl, řekl: “Není nad hrušky. Tedy vzal jsem si revolver a peníze, přestrojil jsem se za švédského obchodníka a jel jsem. Nejdřív do Janova; víte, hoši, to je v Itálii, a když tam člověk jede, vidí celé Alpy. Je vám to výška náramná, ty Alpy; když se na vrcholu Alp utrhne kámen, padá dolů tak dlouho, že zatím docela obrostle mechem, než dopadne. A z Janova jsem pak chtěl jet s lodí do Alexandrie v Egyptě.

Janov je tuze krásný přístav, tak krásný, že tam každá loď běží už zdaleka sama. Na sto mil od Janova přestanou v parnicích topit, kola se netočí a plachty se stáhnou, ale loď se už tak těší do Janova, že tam dopluje sama od sebe.

Má loď měla vyjet ve čtyři hodiny odpoledne punkto. Ve tři hodiny padesát minut běžím do přístavu, ale cestou

vidím plakat malou holčičku.

„Bobečku,“ povídám jí, „co pláčeš?“

„Béé,“ naříká bobeček, „já jsem se ztjatil!“

„Když ses ztratila,“ povídám, „tak se hledej.“

„Ale já jsem ztjatil maminku,“ bečí bobeček, „a nevím, kde je.“

„To je jiná,“ povídám, vezmu holčičku za ruku a hledám její maminku. Kluci, hodinu jsem běhal po Janově, než jsem tu maminku našel. Ale co teď? Bylo čtyři hodiny padesát minut. Má loď musela už dávno odjet. Kvůli bobečkovi, myslil jsem si, jsem propásl celý den. S neveselou šel jsem do přístavu, a tu, koukám, ta loď tam ještě stojí. Já honem do ní. „Nu, švejdo,“ povídá mně kapitán lodi, „dal jste si na čas. Byli bychom vám už dávno ujeli, kdyby se nám tak nějak divně nebyla zapletla kotva na dně, že jsme ji po celou hodinu nemohli vytáhnout.“ Já, toť se ví, jsem byl tomu rád. Ale teď bych si snad mohl sníst hrušku.”

Když ji dojedl, řekl: „Ta byla, panečku, tuze dobrá. Tak tedy jsme vyjeli na Středozemní moře. To je vám tak krásně modré, že člověk neví, kde je obloha a kde je moře. Proto jsou všude na lodích i na břehu tabulky a na těch je napsáno, kde je nahoře a kde je dole. Jinak by si to člověk spletl. Však tuhle, povídal nám kapitán, si to jedna loď spletla a místo po moři se pustila po nebi; a protože je nebe nekonečné, dosud se nevrátila a nikdo neví, kde je. A po tom moři jsme dopluli do Alexandrie. Alexandrie je město veliké, protože bylo založeno od Alexandra Velikého.

Z Alexandrie jsem poslal ten telegram, aby si kouzelník myslel, že se o něho starám. Ale já se o něho pranic nestaral, jen jsem ho všude tušil. Když rackové nebo kormoráni obletovali loď nebo albatros v dáli brázdil svým rychlým křídlem oblohu, věděl jsem, že snad mezi nimi je kouzelník a doprovází mne. Když rybička vypoučila na mne oči z hlubiny mořské, cítil jsem, že snad on na mne pohlíží jejíma očima. A když vlaštovky ve svém letu přes moře se snesly na ráhna naší lodi, byl jsem si skoro jist, že ta bílá mezi nimi, ta nejkrásnější ze všech, je on.

Ale když už jsem byl v Alexandrii, zajel jsem si po posvátné řece Nilu dolů do Káhiry. To je vám město tak veliké, že by se samo v sobě nevyznalo, kdyby tam nebyli postavili vysokánské mešity a minarety. Ty je vidět z takové dálky, že i nejvzdálenější domky se podle nich vyznají, kde jsou. Blízko Káhiry jsou, hoši, pyramidy. Ty se tak jmenují proto, že jsou opravdu pyramidálně veliké. A pak tam jsou Memnónovy kolosy. To jsou sochy tak ohromné, že jim to je samotným trapné. Proto si sedly a zahrabaly si nohy do písku, aby vypadaly menší. Vůbec Egypt je země zvláštní a veliká.

U Káhiry jsem se šel vykoupat do Nilu, protože tam je tuze horko. Měl jsem na sobě jen plavky a revolver a ostatní šaty jsem nechal na břehu. Tu vám vyleze na břeh obrovský krokodýl a sežral mně ty šaty se vším všudy, i s hodinkami a penězi. Jdu tedy na něj a vypálím šest ran z revolveru. Ale kulky se odrazily od jeho krunýře, jako by byl z ocele. A krokodýl se mně hlasitě vysmál. Ale teď si sním hrušku.”

Když byl hotov s hruškou, pokračoval pan Sidney Hall ve svém vypravování: „To víte, bando, že každý krokodýl umí plakat a křičet jako malé dítě. Tím láká lidi do vody. Člověk si myslí, že se tam topí dítě, a běží mu na pomoc, a tu ho krokodýl chytne a sežere. Ale tenhle krokodýl byl tak starý a moudrý, že se naučil nejen plakat jako dítě, nýbrž i nadávat jako námořník, zpívat jako operní zpěvačka a vůbec mluvit jako člověk. Vždyť prý přijal i tureckou víru.

Ale mně bylo trochu ouzko. Co si počnu bez šatů a peněz? Tu, kde se vzal tu se vzal, stál vedle mne černý Arab a povídá té obludě: „Ty, krokodýle, ty jsi sežral šaty i s hodinkami?“

„Sežral,“ řekl krokodýl.

„Hloupej,“ povídá Arab, „vždyť ty hodinky nebyly nataženy. K čemu ti budou hodinky, když nejdou?“

Krokodýl chvilku uvažoval a pak mi povídá: „Ty, já bych trochu otevřel pusku; sáhni mně do žaludku, vyndej ty hodinky, natáhni je a dej je zas na místo.“

„I což,“ jářku, „udělal bych to, ale ty bys mi ukousl ruku. Víš ty co? Já ti strčím kolmo mezi tvé čelisti tuhle hůl, abys nemohl svou šerednou tlamu zavřít.“

„Já nemám šerednou tlamu,“ řekl krokodýl. „Ale když jinak nedáš, strč tu hůl mezi mé ctihodné čelisti a dělej honem.“

Já, toť se ví, jsem to udělal, vytáhl jsem mu ze žaludku nejen hodinky, nýbrž i své šaty, boty a klobouk a povídám: „Tu hůl, starý, ti teď nechám v hubě na památku.“ Krokodýl chtěl nadávat, ale nemohl, protože měl tlamu

dokořán a v ní vzepřenou hůl; chtěl mne sežrat, a nemohl; chtěl prosit, a nemohl. Já jsem se klidně ustrojil a řekl jsem mu: „A abys to věděl, máš šerednou, protivnou, hloupou tlamu,“ a naplil jsem mu do ní. Tu vyhrkly krokodýlovi vztekem slzy.

Když jsem se ohlédl po Arabovi, který mně tak chytře pomohl, byl tentam. A ten krokodýl podnes plove po Nilu s tlamou dokořán.

Z Alexandrie jsem zase vyplul do Bombaje, přestrojen za indického rádžu čili knížete. Hoši, to mi to slušelo! Nejdříve jsme pluli po Rudém moři. To se tak jmenuje, protože se pořád stydí, že není větší. Když byla všechna moře ještě mladá a maličká a měla teprve vyrůst, hrálo si Rudé moře na břehu s arabskými dětmi a přitom mu tak uběhl čas, že zapomnělo růst, třebaže mu pánbůh uchystal kolem dokola na pouštích pěkný písek, aby si z něho udělalo dno. Teprve v poslední chvíli si na to vzpomnělo, ale už mohlo vyrůst jen do délky, a ještě nechalo pruh suché země mezi sebou a Středozemním mořem, se kterým se mělo spojit. Nad tím se trápilo tak, že tuhle se lidé nad ním slitovali a spojili obě moře průplavem. Od té doby se Rudé moře už tak nečervená.

Když jsme už byli za ním, spal jsem jednou ve své kajutě. Najednou někdo zaťuká na mé dvěře. Jdu otevřít – na chodbě nikdo. Chvilí čekám, a tu slyším, že se k mé kajutě blíží dva plavci. „Zabijeme toho rádžu,“ šeptá jeden, „a sebereme mu perly a diamanty, co nosí na šatech.“ Namouduši, hoši, všechny mé perly a diamanty byly skleněné. „Počkej tady,“ šeptá druhý plavec, „zapomněl jsem nahoře nůž.“ Zatímco běžel pro nůž, chytil jsem druhého plavce za krk, zacpal jsem mu ústa, oblékl jsem ho za rádžu a svázaného položil na svou postel. Pak jsem si vzal jeho šaty a postavil jsem se na jeho místo přede dvěře. Když přišel ten druhý s nožem, povídám mu: „Už rádžu nezabíjej, já jsem ho zardousil; ale jdi a seber mu perly a diamanty, zatímco já budu tady dávat pozor.“ Jen vlezl ten druhý do mé kajuty, hned jsem ho zamkl na klíč a jdu ke kapitánovi. „Kapitáne,“ jářku, „dostal jsem divnou návštěvu.“ Když kapitán viděl, co se stalo, dal vymrskat oběma plavcům; ale já jsem svolal všechny ostatní, ukazuju jim své perly a diamanty a povídám: „Abyste viděli, děti a lotři, jak málo záleží moudrému na perlách a diamantech, tak flink!“ A hodil jsem všechny své skleněné klenoty do moře. Tu se mi všichni začali klanět a volali: „Ó moudrý je rádža a vznešený!“ – Ale kdo to zaklepal na mou kajutu a zachránil mi život, to podnes nevím. A teď si sním tuhle pěknou, velikou hrušku.”

Ještě s ní nebyl hotov, a už mluvil dál plnými ústy: „Tak jsme šťastně dopluli do Bombaje v Indii. Indie, hoši, je země veliká a zvláštní. Když na to přijde, je tam tak horko, že je tam i voda načisto suchá a musí se polévat, aby se nevypařila. Lesy jsou tam tak husté, že v nich není místa ani pro stromy, a tomu se pak říká prales. Když zaprší, roste všechno náramně; i celé kostely vyrostou ze země jako u nás houby, a proto je například v Benaresu tolik kostelů. A opic je tam jako u nás vrabců, a jsou tak krotké, že vám vlezou i do sednice. Někdy se člověk ráno probudí a najde ve své posteli místo sebe sama opici. Tak jsou ty potvory krotké. A hadi jsou tam tak dlouzí, že když se takový had ohlídne na svůj ocas, nepozná ani, že je to jeho vlastní ocas, a myslí si, že ho to honí nějaký had ještě větší, než je on sám; tu se dá před ním na útěk a bídne zahyne uštváním. A to vám ještě nic nepovídám o slonech, kteří tam jsou doma. Vůbec, hoši, Indie je země veliká.

Z Bombaje jsem zase poslal telegram a pak ten dopis tajným písmem, aby si kouzelník myslel, že mám bůhvíco za lubem.”

„Co bylo psáno v tom dopise?“ ptali se detektivové.

„Já,“ chlubil se honem jeden detektiv, „jsem ten váš dopis napolovic rozluštil.”

„To jste chytřejší než já,“ děl na to slavný Sidney Hall, „protože já bych ho sám rozluštit nemohl. Byly to jen číryčáry, které měly vypadat jako tajné písmo. Ale z Bombaje jsem pak jel vlakem do Kalkaty. V Indii jsou vám ve vlcích místo sedadel koupací vany, aby člověku nebylo tak horko. Jeli jsme pouštěmi a pralesy. V houštinách viděl jsem svítit strašné oči tygří a na říčních brodech jsem se potkával s moudrým pohledem vznešených očí bílého slona. Skalní orel předháněl náš vlak a duhový motýl se zatřepetal u oken vlaku. Ve všem tom, hoši, jsem cítil blízkost kouzelníkovu.

Blízko Kalkaty jsme se přiblížili k posvátnému Gangu. To jest vám řeka tak široká, že když hodíte kamenem na druhý břeh, letí ten kámen půldruhé hodiny. Když jsme zrovna jeli po břehu, prala tam nějaká ženská prádlo. Tu se příliš nahnula nebo co, zkrátka spadla do vody a tonula. Já hned skočím z rozjetého vlaku a vytáhnou tu indickou nešiku na břeh. Myslím, hoši, že by to udělal každý z vás.”

Detektivové souhlasně zabručeli.

„No ale,“ pokračoval Sidney Hall, „abych nelhal, tohleto jsem tak lacino nepořídil. Když jsem se s tou ženskou ve vodě tahal, přišel na mne neřád aligátor a šeredně mi pokousal ruku. Ženskou jsem na břeh dostal, ale sám jsem

se poroučel na zem. Čtyři dny mne pak ošetřovaly indické báby, a – slovem – tuhle mám na památku zlatý prsten. Zkrátka, kluci, lidé dovedou být všude na světě vděční, i když jsou to černí pohani, a takový naháč v Indii není o nic horší člověk nežli někdo z nás, a basta fidli.

Ale co platno, pět dní jsem ztratil. A s nimi jsem ztratil i svou sázku. Seděl jsem na břehu a myslil jsem si: Ted' už to nepořídím do čtyřiceti dnů. Tisíc dolarů sázky v pekle. A mísa hrušek také v pekle. A co tak myslím, připlula tam taková, no, džunka se tomu říká, taková hloupá lodička s plachtami z lýkových rohoží. A na ní tři hnědí tatramani, Malajci, a zubí se na mne, jako bych byl k jídlu. ‚Nia nania pche hem Nagasaki,‘ drmolí na mne jeden z nich. ‚Ach ty kašpare,‘ povídám, ‚copak ti rozumím?‘ ‚Nia nania pche hem Nagasaki,‘ mele zase a směje se na mne způsobem, o kterém si snad myslel, že je líbezný. Ale Nagasaki jsem rozuměl. To je přístav v Japonsku, kam jsem zrovna chtěl plout. ‚Do Nagasaki,‘ povídám, ‚v takovéhle bečce? Ani za nic.‘ ‚Nai,‘ na to on, a brebentí ještě něco, ukazuje na svou džunku, na nebe, na své srdce, a zkrátka jako abych jel s ním. ‚Ani za mísu hrušek,‘ povídám. A tu ti tři hnědí satani vám na mne skočili, porazili mne na zem, zabalili do rohoží a hodili do své džunky jako balík. Co jsem si při tom myslel, nebylo tuze hezké, ale nakonec jsem v těch rohožích usnul. Když jsem se probudil, nebyl jsem v džunce, ale na mořském břehu, nad hlavou místo slunce velikou chryzantému a stromy kolem byly pěkně olakované, každé zrníčko písku na břehu čistě umyté a ohlazené, a podle té čistoty jsem poznal, že jsem v Japonsku. A když jsem potkal prvního copatého, žlutého jelimánka, ptám se ho: ‚Kde bych, medle, občane, asi byl?‘ A on se směje a povídá: ‚Nagasaki.‘

Hoši,“ pokračoval pan Sidney Hall zamyšleně, “říká se, že nejsem hloupý. Ale abych pochopil, jak jsem se v mizerné džunce dostal přes noc z Kalkaty do Nagasaki, když nejrychlejší loď to udělá za deset dní, – na to jsem, odpusťte, trochu hloupý. Ale ted' si sním tuhle hrušku.”

Když ji pečlivě oloupal a snědl, mluvil dále: “Japonsko je země veliká a zvláštní a lid je tam veselý a dovedný. Umějí dělat tak tenké čajové číšky z porculánu, že už na ně není ani žádného porculánu potřeba; vezme se jenom palec, zakrouží se jím ve vzduchu, pak se to navrchu pěkně omaluje, a číška je hotova. A kdybych vám řekl, jak Japonci dovedou malovat, ani byste mi to nevěřili. Viděl jsem jednoho malíře, kterému vypadl štětec z ruky na bílý papír; a jak se ten štětec po papíře kutálel, vymaloval vám krajinu s domky a stromy, lidi na ulici a na nebi divoké husy. Když jsem se tomu divil, povídá mi ten malíř: ‚To nic není proti tomu, co dovedl můj nebožtík učitel. Jednou si za deště zablátil své ctihodné papuče. Když bláto trochu oschlo, ukázal nám je: na jedné papuči bylo blátem vymalováno, jak psi a myslivci honí zajíce, a na druhé, jak si hrají děti na školu a učitele.‘

Z Nagasaki jsem pak jel parníkem do San Franciska v Americe. Na té cestě se nestalo nic zvláštního, ledaže náš parník v bouři ztroskotal a potápěl se. Všichni jsme honem naskákali do záchranných člunů, ale když už byly načisto plné, volají dva plavci v potápějící se lodi: ‚Tady je ještě nějaká panička. Nemáte tam na člunu pro ni trochu místa?‘ ‚Nemáme,‘ křičeli někteří; ale já jsem zavolal: ‚I máme, jen ji sem dejte!‘ Tu oni mne hodili do vody, aby tedy pro ni udělali ve člunu místo. No, hoši, tuze jsem se tomu ani nebránil; panička, myslel jsem si, má vždycky přednost. Když se loď potopila a čluny odpluly, byl jsem sám a sám na širém moři. Sedl jsem si na nějaké prkno a houpal jsem se na vlnách; bylo by to jinak docela hezké, až na to veliké mokro. Plul jsem tak den a noc a už se mně jaksi zdálo, že to všechno vezme špatný konec. Ale tu vám ke mně připluje plechová krabice a v ní jsou rakety.

Co s raketami? myslel jsem si nejdřív, hrušky by mně byly milejší. Ale pak jsem se dovťípil lepšího. Když přišla černočerná noc, zapálil jsem první raketu. Letěla vám převysoko a zářila jako meteor. Druhá raketa byla hvězdicová a třetí sluncová; čtvrtá raketa byla zpívající a pátá vyletěla tak vysoko, že uvázla mezi hvězdami a svítí tam podnes. Co jsem se takhle bavil, připlula veliká loď a vzala mne na palubu. ‚Človíčku,‘ povídá mně kapitán, ‚nebýt těch raket, byl byste se tu utopil. Ale že jsme z dálky deseti mil viděli zářit rakety, mysleli jsme si, že nás tu někdo volá na pomoc.‘ A na památku toho hodného kapitána sním tady tu hrušku.”

Když ji snědl, mluvil vesele dále: “V San Francisku jsem tedy vystoupil na americkou půdu. Amerika, hoši, je má vlast a – zkrátka – Amerika je Amerika. Kdybych vám něco o ní vypravoval, stejně byste mi to nevěřili; tak veliká a zvláštní země to je. Povím jen, že jsem vstoupil na Velikou pacifickou dráhu a jel do Nového Yorku. Tam vám jsou domy tak vysoké, že už je ani dostavět nemohou. Než vylezou zedníci a pokrývači po žebříku zdola nahoru, je už poledne; i snědí nahoře oběd, který s sebou přinesli, a lezou zase dolů, aby se dostali večer do postele, a tak to jde den za dnem. Vůbec, není nad Ameriku; a komu se nelíbí jeho vlast tak jako mně Amerika, ten je starý osel.

A z Ameriky jsem jel pak lodí do Amsterdamu v Holandsku. Cestou – cestou – inu cestou se mně přihodilo to nejpěknější a nejzábavnější. Safra, hoši, to je ten hlavní špás z mé celé výpravy.”

“Copak?” křičeli detektivové dychtivě.

“Inu to,” řekl pan Sidney Hall a začervenal se, “že jsem se zasnoubil. Jela vám po té lodi taková panenka, no, pěkná dost, zkrátka, jmenuje se Alice, a nikdo na světě, ani nikdo z vás, není hezčí než ona. – Ne, jistě není,” dodal pan Sidney Hall po hlubokém přemýšlení. “Ale nemyslete si, že jsem jí řekl, jak moc by se mně líbila. Byl už poslední den naší plavby a ještě jsem jí nic neřekl. A teď si sním tady tu hrušku.”

Když si na ní patřičně pochutnal, pokračoval pan Sidney Hall, jak následuje: “Tedy toho posledního večera jsem chodil po palubě, a najednou vám slečna Alice přišla ke mně sama. ‘Pane Sidney Halle,’ povídá mi, ‘nebyl jste někdy v Janově?’ ‘Byl, slečno,’ já na to. ‘A neviděl jste tam nějakou holčičku, co ztratila maminku?’ ptá se Alice. ‘Inu, slečno,’ jářku, ‘viděl; vodil vám ji tam takový jakýsi starý bloud.’

Alice chvilku mlčela a pak povídá: ‘A byl jste, pane Sidney Halle, také v Indii?’ ‘Byl slečno,’ já na to. ‘A neviděl jste,’ povídá ona, ‘jak jeden statečný hoch skočil z rozjetého vlaku do řeky Gangu, aby zachránil tonoucí pradlenu?’ ‘Koukal jsem na to,’ povídám jaksi v rozpacích, ‘byl to nějaký starý blázen, slečno; rozumný člověk by to snad neudělal.’

Alice chvilku mlčela a tak nějak divně, nějak líbezně se mně dívala do očí. ‘A co, pane Sidney Halle,’ povídá zase, ‘je to pravda, že jeden šlechtý člověk se na moři obětoval, aby se tonoucí paní dostala do člunu?’ Mně, hoši, už bylo z toho horko. ‘Inu, slečno,’ povídám, ‘jestli se tuze nemýlím, tak se takový starý osel onehdy v moři vykoupal.’

Alice mně podala obě ruce, začervenal se a pravila: ‘Víte, pane Sidney Halle, že vy jste zmíry hodný člověk? A že za to, co jste udělal pro tu janovskou holčičku, indickou pradlenu a neznámou paní, vás musí mít každý rád?’

Tu mne, hoši, sám pánbůh šťouchl do zad, abych vzal Alici do náručí. A když jsme se takhle zasnoubili, povídám: ‘Poslechni, Alice, kdopak ti ty všechny hlouposti o mně povídal? Já jsem se, ví bůh, s tím nikomu nechlubil.’

‘Víš,’ řekla mně Alice, ‘dnes večer jsem se dívala na širé moře a tak trošku jsem myslela na tebe. Tu ku mně přišla taková maličká černá paní a to všechno mně o tobě vypravovala.’ Hledali jsme pak tu černou paní, abychom jí poděkovali, ale nemohli jsme jí nalézt. A tak, hoši, jsem se na lodi zasnoubil,” končil pan Sidney Hall a utíral si své zářící oči.

“A co kouzelník?” volali detektivové.

“Co kouzelník?” opáčil slavný Sidney Hall. “Ten se stal obětí vlastní zvědavosti, jak jsem předvídal. Když jsem v Amsterdamě přenocoval, najednou někdo zaklepe na můj pokoj a vstoupí. Byl to sám kouzelník, bledý a neklidný. ‘Pane Sidney Halle,’ povídá mi, ‘já už to déle nevydržím; povězte mi, prosím vás, jak mne chcete chytit.’

‘Pane kouzelníku,’ já na to vážně, ‘to vám nepovím. Kdybych vám to řekl, prozradil bych svůj plán, a vy byste mi unikl.’

‘Ach,’ naříkal kouzelník, ‘slitujte se už! Vždyť já nemohu spát samou zvědavostí, jaký je vlastně váš plán.’

‘Víte co?’ povídám mu, ‘já vám to tedy povím; ale dříve mi musíte přísahat, že od této chvíle jste můj zajatec a že se nepokusíte mně uniknout.’

‘Přísahám,’ zvolal kouzelník.

‘Kouzelníku,’ pravil jsem povstávaje, ‘v tomto okamžiku se můj plán splnil. Věť tedy, starý ušatý bloude, že jsem počítal jen na tvou zvědavost. Věděl jsem, že jsi za mnou na moři i na souši, abys viděl, co proti tobě podniknu. Věděl jsem, že konečně přijdeš ke mně, jako jsi právě přišel, a ztratíš raději svou svobodu, jen abys ukojil svou zvědavost. A to se teď splnilo!’

Kouzelník zbledl, zasmušil se a řekl: ‘Vy jste, pane Sidney Halle, veliký taškář; i kouzelníka jste obelstil.’ A to je, hoši, má celá historie.”

Když takto Sidney Hall domluvil, pustili se všichni detektivové do náramného smíchu a blahopřáli šťastnému Amerikánovi k jeho úspěchu. Pan Sidney Hall se spokojeně usmíval a vybíral si v míse nějakou pěknou hrušku. Najednou padl na jednu zabalenou v papíře. I rozbalil papír a našel na něm napsáno:

“Upomínka panu Hallovi od janovského boběčka.”

Pan Sidney Hall sáhl honem do mísy, našel druhou zabalenou hrušku, rozbalil papír a našel na něm napsáno:

“Dobrého chutnání přeje pradena od řeky Gangu.”

Ještě třetí hrušku rozbalil pan Sidney Hall a četl:

“Svému šlechetnému záchranci děkuje paní z moře.”

Počtvrté sáhl Sidney Hall do mísy, rozbalil čtvrtou hrušku a četl:

“Vzpomínám na tebe. Alice.”

V míse zbývala pátá, nejkrásnější hruška. Pan Sidney Hall ji rozkrojil a našel uvnitř složené psaní. Na obálce stálo: Panu Sidney Hallovi. Rychle otevřel Hall psaní a četl:

“Člověk, který má tajemství, má se střežiti horečky. Poraněný detektýv na břehu Gangu vyžvatlal v horečném spánku svůj tajný plán. Byl to plán starého ušatého blouda. Váš přítel nechtěl Vás připravit o odměnu, která je vypsána na jeho hlavu, a proto dobrovolně se nechal zatknout. Odměna, kterou za to dostanete, je jeho svatebním darem pro Vás.”

Pan Sidney Hall užasl nesmírně a řekl: “Hoši, teď už rozumím všemu. Jsem starý osel. Byl to sám kouzelník, který držel na dně kotvu lodi, zatímco jsem běhal po Janově s tou ztracenou holčičkou. Byl to kouzelník, který v podobě Araba mi pomohl od toho krokodýla. Byl to kouzelník, který mne probudil, když mne dva plavci chtěli zavraždit. Kouzelník vyslechl můj plán, když jsem po svém ourazu blouznil u Gangu. Kouzelník poslal mi tajemnou džunkku, aby mne včas dovezla do Nagasaki. Kouzelník nastrčil mi krabici raket, která mi zachránila život na moři. Kouzelník v podobě maličké černé paní mi naklonil srdce Alicino. A konečně kouzelník se dobrovolně stavěl hloupým a zvědavým, aby mi dopomohl k ceně, vypsané na jeho hlavu. Chtěl jsem být chytřejší než kouzelník, ale kouzelník je chytřejší než já, a krom toho šlechetnější. Není nad kouzelníka! Hoši, zvolte se mnou: Ať žije kouzelník!”

“Sláva kouzelníkovi,” zvolali detektývové tak silně, že v celém městě zadrnčela okna.

5 Jak kouzelník ve vězení seděl

Když tedy, jak už víte, přivedl Sidney Hall kouzelníka zatčeného, bylo zahájeno soudní řízení pro ukradenou kočku.

Za vysokým stolem trůnil soudce doktor Korpus, stejně tlustý, jako přísný. Na lavici obžalovaných seděl kouzelník s rukama spoutanýma.

“Vstaň, padouchu,” zahřímal na něj doktor Korpus. “Jsi obviněn, že jsi ukradl královu kočku Jůru, rozenou zde v zemi, rok starou. Přiznáváš se, ničemó?”

“Ano,” řekl kouzelník tiše.

“Lžeš, lotře,” hřímal soudce, “nevěřím ti ani slovo. To se musí dokázat. Hej, přiveďte sem svědkyni, naši nejjasnější princeznu.”

Přivedli malou princeznu, aby svědčila.

“Princezničko,” švitořil Korpus líbezně, “ukradl tady ten podlec vaši ušlechtilou kočku Jůru?”

“Ano,” řekla princezna.

“Vidíš, lumpe,” zahromoval soudce na kouzelníka, “jsi usvědčen! A co, pověz, jak jsi ji ukradl?”

“Inu tak,” řekl kouzelník, “že mi spadla sama na hlavu.”

“Bídáku, lžeš,” rozkřikl se na něj soudce a obrátil se k princezně nejtenčím hláskem: “Princezničko, jak ten zlosyn ukradl vaši nejjasnější kočku?”

“Zrovna tak,” řekla princezna, “jak povídá.”

“Tak vidíš, ty loupežníku,” křikl soudce na kouzelníka, “teď už víme, jak jsi ji ukradl! A proč jsi ji, darebáku, ukradl?”

“Protože si tím pádem zlomila nožičku. Vzal jsem ji pod kabát, abych jí tu nožičku napravil a zavázal.”

“I ty vyvrheli,” spustil doktor Korpus, “všechno je lež, co říkáš! Přiveďte sem svědka, hostinského ze Strašnic.”

Přivedli tedy toho svědka.

“Hej, hospodo,” křikl soudce, “co víš tady o tom zločinci?”

"Jen to," povídal hostinský bázlivě, "že přišel, slavný soude, do mého hostince, vytáhl zpod kabátu nákou černou kočku a zavázal jí nožičku."

"Hm," zabručel doktor Korpus, "snad lžeš. A co dělal s tím vznešeným zvířátkem potom?"

"Potom," řekl hostinsky, "ji pustil a kočka běžela pryč."

"Ha, ty trapiči zvířat," uhodil soudce na kouzelníka, "pustils ji, aby utekla! Kde je teď králova kočka?"

"Snad běžela," pravil kouzelník, "v ta místa, kde se narodila. To kočky, vímeť, dělávají."

"Ha, ty hanebníku," burácel soudce, "ty mne chceš poučovat? Princezničko," obrátil se zase k princezně tenounkým hlasem, "zač si ceníte svou vysoce ctěnou kočku Jůru?"

"Za půl království bych ji nedala," prohlásila princezna.

"Vidíš, ničemo," zahřímal soudce na kouzelníka, "ukradl jsi půl království! Na to je, bídničku, trest smrti!"

Tu bylo princezně líto kouzelníka. "Snad bych," řekla honem, "dala Jůru za kousíček dortu."

"A zač je, princezno, kousíček dortu?"

"Inu," povídá princezna, "oříškový je za pětník, jahodový za dva a smetanový za tři pěťáky."

"A za jaký dort byste, princezničko, Jůru dala?"

"Třeba za smetanový," řekla princezna.

"Ha, ty vrahu," křičel soudce na kouzelníka, "tož jako bys tři pěťáky ukradl. Za to dostaneš, padouchu, podle zákona tři dny šatlavy! Marš do šatlavy, prašivko, na tři dny, holomku, zloději, loupežníku! Drahá princezničko," obrátil se zas k princezně, "mám tu čest vám poděkovat za vaše moudré a veledůmyslné svědectví. Vyřídte, prosím, panu tatínkovi nejoddanější pozdrav jeho nejposlušnějšího, nejvěrnějšího a nejspravedlivějšího soudce doktora Korpusa."

Když kouzelníka odvedli do šatlavy, dali mu kus plesnivého chleba a ve džbánu smrduté vody. Než kouzelník jen seděl a usmíval se a jeho oči zářily víc a více. O půlnoci se zvedl a mávl rukou. Tu zazněla sladká hudba a vzduch zavoněl jakoby tisícem květů. A skutečně, hle, na pustém žalářním dvoře rázem vyrostly houštiny kvetoucích růží, trsy lilií zvedly své kalichy k spanilému měsíci, rozkvetly záhony macešek a konvalinek, kvetoucí kalina a pivoňka houpaly těžkými květy, hloh rozvil se bíle a rudě a v jeho koruně se rozezpíval slavík.

Tu procitl ve své kobce odsouzený vrah a žhář na svém tvrdém loži si vytíral spánek z očí; trestaný rváč se udiven zvedal, zloděj vykřikl úžasem a podvodník, který tu odpykával svou vinu, sepal ruce nechápaje, co se to stalo. Neboť chladné a vlhké stěny žalářní se rozevěřely a rozklenuly v podobě štíhlého, půvabného sloupoví; nečistá lože trestanců pokryla se bělostným lnem, nebylo tu již závor a mříží, nýbrž několik kamenných schodů vedlo přímo do kvetoucích zahrady.

"Franto," zabručel vrah na žháře, "spíš?"

"Nespím, človče," řekl žhář, "ale mám fantas; zdá se mně, že už nejsem v kriminále."

"Hoši," zvolal rváč, "myslím, že jsem zrovna zemřel a dostal se do nebe!"

"Do nebe," vykřikl podvodník, "je nějaké nebe pro mne? Ale i já mám krásný sen, jako bych snad v ráji byl."

"To není sen," povídá zloděj; "hoši, to se dá všechno hmatat; hmatám zrovna na liliový květ. Ach, kdybych si jen směl utrhnout!"

"Jen si utrhni," zazněl mocný a vlídný hlas, a u trestanců stál kouzelník v bílé říze. "Je pro tebe, příteli!"

"Pane," ptal se žhář ostýchavě, "vy jste tady jako žalářníkem?"

"Jsem trestanec jako vy, kamarádi," odpověděl kouzelník. "Odsouzen jako vy. Ta zahrada je pro nás. Pro nás jsou pod stromy prostřeny tabule. Pro nás zpívá slavík a kvetou růže. Pojdte večeřet!"

Všichni zasedli k bohatému stolu a počali hodovat. Kouzelník obsluhoval je vzácnými jídly a vínem. Když naléval vína podvodníkovi, sklopil tento oči a řekl tiše: "Ne, pane, mně ne!"

"Proč nechceš vína?" tázal se kouzelník.

"Protože si ho, pane, nezasloužím. Ochudil jsem mnoho, mnoho lidí. Ach, pane, jak bych se mohl radovat z vína?"

Tu zazářily oči kouzelníkovy, ale on sám neřekl ničeho a obsluhoval ostatní. Když naléval pohár vrahovi, zachvěla se vrahova ruka a několik krůpějí rudého vína skanulo na ubrus.

“Pane,” zvolal vrah zoufale, “proč mi to víno připomíná krev? Ach, že jsem prolil krev nevinnou! Běda mně nejbídnějšímu!”

Kouzelník neřekl ničeho, ale jeho oči zaplály ještě jasněji. Když naléval víno rváčovi, vykřikl tento: “Pane, co já mám s vínem? Ubíjel jsem lidi z bujnosti a zchromil jsem je ze svévole; uhodil jsem ruku, která mi nabízela přátelství, a týral jsem ty, kteří mne milovali nejvíce!”

Světlo rozestřelo se po tváři kouzelníkově, ale on sám neřekl ani slova, obrátil se k zloději a podával mu mísu nejkrásnějšího ovoce. “Ber si, příteli,” řekl srdečně, “je tvoje.”

“Pane,” zvolal zloděj, “bral jsem, co mi nenáleželo; dovolte, abych si nevzal, co mi snad náleží!”

Kouzelník se jasně usmál a přistoupil ke žhářovi: “Vezmi si ty, prosím tě,” řekl mu, “osvěží tě to.”

“Pane můj,” bránil se žhář, “zapálil jsem krov nad hlavou těm, kteří mi prokázali dobrodiní; jsou teď žebráky a prosí o skývu chleba. Ach, kdybych mohl raději osvěžit ty, kterým jsem ublížil!”

Tu rozzářily se oči kouzelníkovy jako hvězdy a on sám se vysoko vztyčil a řekl: “Hoši, po léta jste hladověli a žíznil; po léta jste nepocítili sladkosti na jazyku a radosti v srdci. Proč byste neměli teď jísti a pít, hodovati a užívat radosti? Vezměte si ze všeho, je to vaše!”

Ale v té chvíli bylo slyšet v zahradě jakoby šum mnoha kroků a k hoduujícím blížil se zástup chudáků, chromců a žebráků.

“Můj bože,” vykřikl podvodník, “tady jsou ti, které jsem ochudil!”

“A já,” zvolal vrah polo zděšen a polo radostně, “vidím tu toho, koho jsem zavraždil!”

“Probůh,” ozval se rváč, “ti chromí a poranění jsou, pane, ti, kterým jsem ublížil!”

“A tady jste, vy všichni,” zvolal zloděj u vytržení, “které jsem kdy obral!”

“Běda,” vykřikl žhář, “tady těm žebrákům jsem, pane, kdysi spalil krov nad hlavou!”

Tu vyskočil podvodník a začal nosit jídla a vína těm, které kdysi ochudil; vrah roztrhal ubrus, poklekl k tomu, kterého byl zavraždil, obmyl jeho rány svými slzami a ovazoval je; rváč nalil vína a oleje na rány těch, kterým ublížil; zloděj sebral zlaté a stříbrné stolní náčiní a vnucoval je těm, které byl okradl; a když to viděl žhář, zaplakal a řekl: “Běda, co já dám vám, žebráckové, které jsem připravil o všechno?” A rázem otrhal všechny květy v zahradě a nasypal je žebrákům do náručí.

Když podvodník nasýtil a napojil ty, které ochudil, když vrah zavázal rány zavražděného a rváč ošetřil poraněné, když zloděj obdařil okradené a žhář ověnil hadry žebráků, sami nepožili ničeho, ale dovedli své hosty do paláce, uložili je k spánku na bílé prostřené lože a sami ulehli vedle nich na tvrdou zem.

Jen kouzelník zůstal v zahradě s rukama sepjatýma a očima zářícíma jako hvězdy. Sladký, pokojný spánek snesl se nad vězením.

Tu zaduněly těžké rány a do dveří šatlavy vkročil žalářník. “Vstávejte, lotři,” rozkřikl se, “už tři dny spíte a nemůžeme vás probudit!”

Trestanci rázem procitli. I viděli, že leží na zemi vedle svých tvrdých, nečistých loží; vzdušné sloupy se zase změnily ve vlhké zdi žalářní a z pustého dvora zmizelo vše, co by se podobalo kvítku či rozkvetlému stromu; jen na podlaze leželo ještě něco lupenů růžových a liliových.

“Tři dny že jsme spali?” divil se vrah.

“Cože,” zvolal žhář, “byl to jenom sen?”

“Pane žalářníku,” ptal se zloděj, “nebyl tu snad někdo krom nás?”

“Byl tu ten,” bručel žalářník, “co ukradl královu kočku. Tři dny stál ve své cele bez hnutí a oči mu zářily jako hvězdy. Dnes ráno zmizel, když si odpýkal svůj trest. Byl to nějaký čistý ptáček! Než se ztratil, přikouznil našemu ctihodnému soudci, doktoru Korpusovi, oslí uši. Ale teď hybaj, lumpové, vstávejte!”

Tak začal zas trestancům bývalý život v šatlavě. Avšak něco se přece změnilo: smrdutá voda ve džbáně chutnala jim navzdý nejsladším vínem, plesnivý chléb změnil se v jejich ústech v chuť nejlahodnější, líbezná vůně květů

vanula šatlavou a v noci, když uléhali, pokrývalo se jejich lože bělostí nejčistší. Každé noci pak se rozestřel nad šatlavou spánek míru bez výčitek a utrpení.

6 Pohádky konec

Když tedy se princezna u soudu dozvěděla, že snad její kočka Jůra utekla tam, kde se narodila, poslala hned kurýra do babiččiny chaloupky.

Letí kurýr na koni, až jiskry pod kopyty tryskají, a tu, hle, vidí před chalupou babiččina vnoučka Vaška s černou kočkou v náručí.

“Vašku,” křičel kurýr, “princezna chce nazpátek svou kočku Jůru.”

Zabolelo srdce Vaškovo, že musí Jůru ztratit, ale řekl: “Já, pane kurýre, ji přinesu princezně sám.”

Běžel tedy Vašek do zámku s Jůrou v pytli a hned k princezně: “Tuhle, princezno,” řekl, “nesu naši kočku. Je-li to vaše Jůra, nechte si ji.”

Otevřel Vašek pytel, ale Jůra už nevyskočila tak bujně, jako tehdy poprvé z babiččiny nůše; kulhala, chudák, na jednu nožičku.

“Já nevím,” řekla princezna, “je-li tohle naše Jůra. Jůra ani trošku nekulhala. Ale víš co? Zavoláme Buffina.”

Když Buffino uviděl Jůru, začal radostí tak vrtět ocasem, že to svištělo; ale co jí řekl a co odpověděla Jůra, tomu nikdo z přítomných nerozuměl.

“Je to Jůra,” zvolala princezna. “Buffino ji poznal. Ale, Vašku, co ti mám za to dát, žes ji přinesl? Chceš peníze?”

Vašek se začervenal a řekl honem: “Nechci, princezno. Babička jich má tolik, že si nevím s nimi rady.”

“Nebo – nebo – – chtěl bys kousek dortu?” ptala se princezna.

“Ba ne,” povídá Vašek, “my ti máme buchet, co chceme.”

“Nebo – nebo – –,” přemýšlela princezna, “nechtěl by sis vybrat něco tadyhle z mých hraček?”

“Kdepak,” mávl Vašek rukou. “Já mám, koukej, takovou kudlu a vyřežu si sám, co chci.”

Princezna už opravdu nevěděla, co má Vaškovi nabídnout. “Ale, Vašku,” povídá konečně, “řekni si sám, co chceš dostat.”

“Inu, princezno,” řekl Vašek a začervenal se jako mák.

“Tak řekni, Vašku,” naléhala princezna.

“To nesmím říci,” bránil se Vašek rudý až po uši.

Teď se začervenala princezna jako pivoňka. “A proč bys,” povídá, “to nesměl říci?”

“Protože,” řekl nešťastný Vašek, “bys mně to stejně nedala.”

Princezna se zarděla jako růže. “A co,” povídá rozpačitě, “dám-li ti to?”

Vašek vrtěl hlavou: “Nedáš.”

“A co když dám?”

“Nesmíš,” povídá Vašek smutně. “Já nejsem princ.”

“Koukej, Vašku, támhle,” řekla rychle princezna, a když se Vašek ohlédl, stoupla si na špičky a dala mu honem hubičku na tvář. Než se Vašek vzpamatoval, byla už v koutku, chytla Jůru a skrývala líčka v jejím kožiše.

Vašek planul a zářil. “Tak pánbůh vám naděl, princezno,” řekl, “a já zase půjdu.”

“Vašku,” zašeptala princezna, “bylo to to, cos chtěl?”

“Bylo, princezno,” vyhrkl Vašek horlivě. Tu přišly do komnaty dvorní dámy a Vašek se hleděl honem ztratit.

Vesele klusal Vašek domů; jen natolik se zdržel v lese, co vyřezal kudlou z kůry pěknou lodičku a s lodičkou v kapse běžel domů.

Když přišel domů, – Jůra tam sedí na zápraží a myje si chromou nožičkou kožich.

“Babičko,” spustil křik Vašek, “vždyť jsem zrovna teď donesl Jůru do zámku!”

"Inu, hochu," povídá babička, "to už je nátura koček, že se vracejí tam, kde se narodily, i kdyby to bylo na míle mil cesty. Běž a dones ji ráno do zámku znova."

Ráno běžel Vašek s Jůrou znova do zámku. "Princezno," řekl bez dechu, "tady zas nesu Jůru. Utekla vám, slotu, rovnou do naší chalupy."

"Ty kluku," povídá princezna, "umíš ty utíkat jako vítr!"

"Princezno," repetil Vašek, "chtěla bys tuhle lodičku?"

"Dej sem," řekla princezna. "A co ti mám dnes dát za Jůru?"

"Nevím," na to Vašek a hned se začervenal až po vlasy.

"Tak pověz," šeptala princezna a zarděla se ještě víc.

"Nepovím."

"Pověz!"

"Nepovím."

Princezna sklonila hlavu a dloubala prstem do lodičky. "Chtěl bys," povídá konečně, "třeba zas to, co včera?"

"No třeba," vyhrkl Vašek spěšně; a když to dostal, běžel s veselou domů. Jen u vrbin se trochu zdržel a vyťukal pěknou zpěvnou píšťalku.

Když přišel domů, – Jůra tam sedí na zápraží a hladí si tlapkou vousiska. "Babičko," spustil Vašek znovu, "Jůra je zas tady!"

"I tak ji popadni," povídá babička, "a běž s ní zítra znova do zámku. Snad si tam pak už zvykne."

Ráno tedy běžel Vašek zase do zámku, Jůru v pytli na zádech. "Princezno," spustil hnedle, "Jůra zas utekla k nám."

Ale princezna škaredila a neřekla nic.

"Koukej, princezno," repetil Vašek, "tuhle píšťalku jsem včera vyťukal."

"Dej sem," řekla princezna a škaredila dál. Vašek přešlapoval a nevěděl, proč se princezna zlobí.

Princezna foukla do píšťalky, a když píšťalka pěkně zazpívala, povídá: "Ty kluku, já vím, že to děláš s tou kočkou naschvál, abych – abys – abys dostal od cesty zas to co včera."

Vašek zesmutněl, sebral čepici a řekl: "Když si to, princezno, myslíte, tak je dobře; ale já už sem víckrát nepřijdu."

Se smutnou a pomalu vracel se Vašek domů. Sotva přišel, – sedí vám zas Jůra na zápraží a jen se olizuje, jak se nažrala mléka. I sedl si Vašek k ní, vzal si ji na klín a mlčel.

Tu dupy dup, přihnul se na koni králův kurýr. "Vašku," křikl, "král ti vzkazuje, abys přinesl Jůru do zámku."

"K čemupak to," řekl Vašek, "kočka se vždycky vrátí tam, kde se narodila."

"Ale princezna, Vašku," káže kurýr, "princezna ti vzkazuje, abys ji přinesl třeba každý den."

Vašek zavrtěl hlavou. "Řekl jsem jí, že už nepřijdu."

Tu vyšla babička na zápraží a povídá: "Pane kurýre, pes se drží člověka, ale kočka se drží chalupy. Téhle chalupě už zůstane Jůra věrná."

Kurýr otočil koně a hnul se do zámku. Druhého dne přijel před babiččinu chalupu veliký vůz, tažený stem koní. Kočí slezl a zavolal babičku. "Babičko," povídá, "pan král vzkazuje, že když se kočka drží chalupy, mám přivést kočku i s chalupou a i s vámi a Vaškem. Však prý se ta chalupa do královské zahrady dobře vejde."

Přišlo mnoho lidí a pomohli naložit celou chalupu na vůz. Kočí zapráskal bičem a křičel hyjé, sto koní zatáhlo a vůz i s chalupou se hnul k zámku. Na voze na prahu chalupy seděla babička, Vašek a Jůra. Tu si babička vzpomněla, jak králova maminka měla sen, že Jůra přivede do zámku příštího krále a že ten příští král přijede se svým celým domem. Vzpomněla si na to, ale neříkala nic.

Ten vůz s velikou radostí v zámku přivítali, složili chalupu v zahradě, a protože se Jůra držela chalupy, už jí nenapadlo utéci. Žila tam s babičkou i Vaškem jako doma. Když si s ní chtěla princezna pohrát, musela za ní do

chalupy; a protože podle všeho měla Jůru tuze ráda, chodila tam denně a spřátelila se s Vaškem převelmi.

Co následovalo potom, to už do naší pohádky nepatří. Ale stal-li se Vašek opravdu králem v té zemi, když dorostl, nebylo to, děti, ani pro tu kočku, ani pro přátelství princeznino, nýbrž pro mocné a statečné skutky, které veliký Vašek pro celou zemi vykonal.

Nůše pohádek I, 1918

POHÁDKA PSÍ

Pokud vůz mého dědečka, toho mlynáře, vozil po vesnicích chleba a zpátky do mlýna pěkné zrní, znal Voříška kdekdo; no, Voříšek, řekl by vám každý, to je přece ten pejsek, co sedá na kozlíku vedle starého Šulitky a kouká, jako by řídil celý vůz; a když to jde do kopce nějak pomaličku, začne vám štěkat, a hned se kola zatočí rychleji, Šulitka zapraská, Ferda i Žanka, totižto oba koně našeho dědečka, zaberou, a teď celý vůz slavně běží do vsi a vytřásá ze sebe samou krásnou vůni božího daru. Takhle, děti, jezdil Voříšek nebožtík po celé farnosti.

Ba, za jeho časů nebyly ještě žádné tyhle splašené automobily; tehdy se jezdilo pomalu, pořádně, a aby to bylo slyšet. Žádný šofér na automobilu neumí tak krásně praskat bičem jako nebožtík Šulitka, dej mu pánbůh věčnou slávu, nebo tak zamlaskat na koně, jako to uměl on; a vedle žádného šoféra nesedí moudrý Voříšek, nekučíruje, neštěká, nepouští hrůzu, nic. Takový automobil jenom přeletí a zasmrdí, a teď koukej, kde už je; ani ho vidět není pro samý prach. Inu, to Voříšek jezdil důkladněji; na půlhodiny předem lidé nastavili ucho, začichali a řekli: Aha! To už věděli, že k nim jede chleba, a postavili se na práh, aby mu dali dobrýtro. A nyčko už tedy opravdu běží dědečkův vůz do vesnice, Šulitka mlaská jazykem, Voříšek štěká na kozlíku a najednou hup, skočí Žankovi na zadek (však to byl zadek, požehnej pánbůh! široký jako stůl, čtyři lidé by na něm jíst mohli); a teď tancuje Žankovi po hřbetě, běhá od chomoutu k ocasu, od ocasu k chomoutu a hubu si roztřepit může samou radostí: Haf, haf, kluci, sakra, to jsme to sjeli, já a Žanka a Ferda; sláva! A kluci vyvalují oči; denně sem přijede chleba, a vždycky taková sláva, panebože, jako by sám císař je! – Ba, jak říkám, tak důkladně se už dávno nejezdí jako za časů Voříškových.

A štěkat uměl Voříšek, jako když z pistole střílí. Prásk! napravo, že tamhle husy samým lekem běží, běží a zastaví se až v Polici na rynku, celé udivené, kde se tu vzaly; prásk! nalevo, že holubi z celé vesnice vyletí, zakrouží a snesou se až někde na Žaltmanu, neřkuli až na pruské straně; tak silně uměl štěkat Voříšek, psisko mizerné, a div mu pak ocas neuletěl, jak jím švihal radostí, když tohle natropil. Inu, měl nač být pyšný; tak silný hlas nemá ani generál, ba někdy ani poslanec.

A přece byl čas, že Voříšek neuměl ani trochu štěkat, třeba už byl výrostek a měl takové zuby, že rozkousal dědečkovi nedělní holinky. Totiž musíte vědět, jak přišel dědeček k Voříškovi, či spíš Voříšek k dědečkovi. Šel jednou dědeček z hospody pozdě domů, a že byla noc a že mu bylo veselo, a snad i proto, aby zahnal zlé duchy, si cestou zpíval. Najednou ztratil potmě dobrou notu a musel se zastavit, aby ji hledal. A co ji tak hledá, slyší nějaké vrnění, pištění, kničení na zemi u svých nohou; pokřižoval se a hmatal po zemi, co to jako je. Nahmatal huňaté teplé klubíčko, do dlaně se mu vešlo, a bylo to měkké jako samet; a sotva to vzal do ruky, přestalo to vrnět a cucalo mu prst, jako by byl z medu. Na to se musím podívat, pomyslí si dědeček a donesl to s sebou domů, do mlýna. Babička, chudera, čekala na dědečka, aby mu mohla dát “dobrou noc”; ale dřív než se mohla jak náleží ozvat, řekl filuta dědeček: “Koukej, Heleno, co ti nesu.” Babička si na to posvítila, a heleme, vždyť to bylo štíně, můj ty Tondo! psí miminko ještě slepé a žluté, jako vyloupnutý oříšek. “Koukejme,” podivil se dědeček, “ale pejsánku, čípak vlastně jsi?” Pejsánek, to se ví, neřekl nic; třásl se na stole jako hromádka neštěstí, až mu krysí ocásek poskakoval, a pištěl přežalostně; a tuhle, i prachkujóne, se pod ním udělala loužička a rostla jako špatné svědomí. “Karle, Karle,” zakývala vážně babička na dědu hlavou, “kdepaks nechal rozum? Vždyť to štíně musí pojit bez mámy.” Toho se dědeček lekl. “Honem, Heleno,” povídá, “ohřej mlíčko a uchystej houstičku.” Babička všechno uchystala, dědeček namočil měkkou střídu do mléka, omotal ji cípem kapesníku a udělal tak dobrý cumel, že se z něho štěně nacucalo, až mělo bříšek jako buben.

“Karle, Karle,” zakývala zas babička hlavou, “kdepaks nechal rozum? Kdopak bude to štíně hrát, aby nepošlo zimou?” Ale kdež dědeček! tomu něco namítat! Sebral štěně a rovnou s ním do stáje; a panečku, tam bylo teplo, co ho Ferda a Žanka nadýchali! Oba koně už spali, ale když přišel hospodář, zvedli hlavu a točili se po něm moudrýma, laskavýma očima. “Žanko, Ferdo,” řekl dědeček, “ať tomu Voříškovi neublížíte, víme? Já vám ho dávám do ochrany.” A s tím položil malého Voříška před ně do slámy. Žanka si čichl k divnému tvorečkovi a cítil z něho dobré ruce hospodářovy; i pošeptal Ferdovi: “Je náš.” A bylo to.

Tak rostl Voříšek ve stáji, krmen cumlíkem z kapesníku, až se mu otevřely oči a mohl se napít sám z misky. A teplo mu bylo jako u mámy, a tak se z něho brzo udělal takový malý uličník s hloupou hlavou, inu, štěně; neví ani,

kde má zadek, na který si má sednout, sedne si na vlastní hlavu a diví se, že to tlačí; neví, co s ocasem, a protože umí počítat jen do dvou, plete si všechny své čtyři nohy; nakonec sebou údivem plácne a vyplazuje jazyček pěkně růžový jako lísteček šunky. Ale vždyť každé štěně je takové, zkrátka jako děti. Víc by vám řekli Žanka a Ferda; řekli by vám, jaké je to trápení pro starého koně, dávat pořád pozor, aby neušlápl to bláznivé psisko; to víte, lidičky, kopyto není bačkora a musí se stavět pomaloučku, polehoučku, aby něco na podlaze nezačalo bolestně kvičet a žalovat. Ba, je to kříž s dětmi, řekli by vám Žanka a Ferda.

A byl už z Voříška celý pes, veselý a zubatý jako každý jiný, ale něco na něm nebylo v pořádku: nikdo ho neslyšel štěkat ani vrčet. Jenom pištěl jaksi a skučel, ale štěkání to nebylo. Řekla si jednou babička: Copakže Voříšek neštěká? Přemýšlí, tři dny chodí jako tělo bez duše a čtvrtého dne povídá dědečkovi: "Copakže Voříšek nikdy neštěká?" Přemýšlí dědeček, tři dny chodí a pořád vrtí hlavou. Čtvrtého dne povídá Šulitkovi, kočímu: "Copakže náš Voříšek nikdy neštěká?" Šulitka to vzal důkladně; šel do hospody a přemýšlel tam tři dny a tři noci; čtvrtého dne se mu už chtělo spát, nějak se mu mátla hlava, i zavolal hospodského a tahal z kapsy čtyráky za outratu. Počítal, počítal, ale sám čert se mu do toho pletl, že se ne a ne dopočítat. "Inu, Šulitko," povídá hospodský, "copak tě maminka nenaučila počítat?" V tu chvíli Šulitka nechal outraty, plácl si do čela a běžel k dědečkovi. "Hospodáři," křičel ve dveřích, "už to mám! Voříšek proto neštěká, že ho tomu jeho máma nenaučila!"

"Namoutě," řekl dědeček, "to je pravda; mámu Voříšek nezná, Ferda ani Žanka ho štěkat nenaučili, pes žádný v sousedství není, a tak Voříšek ani neví, co to štěkání je. Víš, Šulitko," povídá, "musíš ho naučit štěkat." Sedl si Šulitka ve stáji k Voříškovi a učil ho štěkat. "Haf haf," vykládal mu; "dávej pozor, jak se to dělá; nejdřív vrrrrr tadyhle v krku, a pak to najednou pustíš z huby: hafhaf. Vrrrr, vrrrrr, hafhaf haf!" Voříšek stříhal ušima, tohle byla muzika, která se mu jaksi líbila, ani sám nevěděl proč; a najednou ze samé radosti zaštěkal sám. Bylo to štěknutí trochu divné, kviklo to, jako když nůž po talíři sjede, ale každý začátek je těžký; však vy jste také hned napoprvé neuměli abecedu. Ferda i Žanka poslouchali, cože starý Šulitka štěká; konečně nad ním pokrčili rameny a nikdy si už Šulitky nevážili. Ale Voříšek měl k štěkání náramný talent, učení mu šlo rychle, a když poprvé vyjel s vozem, šlo to prásk! nalevo, prásk! napravo, jako když z pistole střílí; však do nejdelší smrti se Voříšek nenabažil svého štěkání a štěkal celý boží den; takovou radost mu dělalo, že se tomu pořádně naučil.

Ale jezdit se Šulitkou a kučírovat, to nebylo to jediné, co měl Voříšek na starosti. Každý večer obešel mlýn a dvůr, je-li všechno na svém místě, usápl se na slepice, aby už nekdákaly jako tetky na trhu, a pak se postavil před dědečka, vrtěl ocasem a díval se bystře, jako by chtěl říci: "Jen už jdi spat, Karle, já dám na všechno pozor." Dědeček ho tedy pochválil a šel spat v bázni boží. Ve dne však dědeček často obcházel po vesnicích a městečkách, aby kupoval obilí a ledacos jiného, třeba jetelové semínko, čočku nebo mák; a tehdy běžel Voříšek s ním, a když šli v noci domů, nic se nebál a trefil i tehdy, když se samotnému dědečkovi zmátla cesta.

Jednou tedy kupoval dědeček někde semínko, ale vždyť to bylo tuhle ve Zličku; koupil a stavil se na skok v hospodě. Voříšek chvíli čekal před hospodou; tu však mu přišlo do nosu cosi dobrého, inu, taková krásná vůnička z kuchyně, že se tam musel podívat. A namouduši, jedli tam domácí lidé jitrnice; i sedl Voříšek a čekal, nepadne-li pod stůl nějaké to rozkošné střívko. A zatímco čekal, zastavil před hospodou vůz dědečkova souseda, jakpak se honem jmenoval, no třeba Joudal; Joudal našel dědečka v šenkovně, slovo dalo slovo, a už se oba sousedi hrnuli do vozu, že se jako svezou domů společně. Vyjeli, a dědeček zapomněl na Voříška jako na smrt, zatímco Voříšek v kuchyni panáčkoval před jitřnicemi.

Když domácí lidé dojedli, hodili kůžičky z jitrnic kočce na pec; Voříšek utřel hubu a teprve teď si vzpomněl, kde nechal dědečka. Hledal, číchal po celé hospodě, ale dědeček nikde. "Voříšku," řekl hostinský, "tvůj pán jel tam, támhle," a ukazoval rukou. Tohleto Voříšek pochopil a pustil se domů sám; nejdřív šel po silnici, ale pak si řekl: To bych byl blázen; tudýhle přes kopec si nadběhnu. Pustil se tedy přes kopec a lesem. Byl už večer, byla už noc; ale Voříšek se pranic nebál. Mně, myslel si, nikdo nic neukradne. Ale hlad měl jako pes.

Byla už noc a vyšel měsíc úplněk; a když někde se stromy rozestoupily v průseku či na pasece, zjevil se měsíc nad korunami, a tu bylo tak krásně, tak stříbrno, že Voříškovi úžasem tlouklo srdce. Les šuměl tichounce, jako by na harfy hrál. Teď běžel Voříšek lesem jako černočernou chodbou; ale najednou se před ním dělalo stříbrné světlo, harfy jako by hrály hlasitěji, a na Voříškovi se zjevil každý chlup; i prikřčil se k zemi a koukal jako omámený. Byl před ním stříbrný palouk a na něm tančily psí rusalky. Byli to krásní bílí psi, ale načisto bílí, zrovna průhlední, a tak lehýncí, že ani rosu z trávy nestrásli; inu, psí rusalky to byly, to poznal Voříšek hned, protože jim scházel ten jistý zajímavý zápašek, po kterém pes pozná pravého psa. Leží Voříšek v mokré trávě a oči si může vyhledět. Rusalky tančí, prohánějí se, zápasí spolu nebo se točí dokolečka za svým ocasem, ale všechno tak lehce, tak vzdušně, že se ani stebélko pod nimi nehnulo. Voříšek dával dobrý pozor: začne-li se některá z nich drbat nebo si zakusovat blechu, pak to není rusalka, ale bílý pes. Ale žádná se nepodrbala ani blechu nezakusovala; to už je

tedy svaté, že to byly rusalky. Když byl měsíc hodně vysoko, zvedly rusalky hlavy a začaly jemně, krásně výt a zpívat; kdepak, ani orchestr v Národním to tak nedovede. Voříšek plakal pohnutím a byl by zpíval s sebou, kdyby se nebál, že všechno pokazí.

Když dozpívaly, lehly si kolem jakési vznešené psí stařeny, byla to asi nějaká mocná víla nebo kouzelnice, celá stříbrná a vetchá. "Povídej nám," prosily všechny rusalky.

Stará psí víla se zamyslíla a povídala pak: "Budu vám vypravovat, jak stvořili psi člověka. Když Pánbůh stvořil celý svět a všechna zvířata, postavil jim v čelo psa jako nejlepšího a nejmoudřejšího. Všechna zvířata v ráji žila a umírala a zase se rodila šťastně a spokojeně, jen psi byli čím dál smutnější. Ptal se tedy Pánbůh psů: 'Proč jste smutní, když ostatní zvířata se radují?' I řekl nejstarší pes: 'Víš, Panebože, těm ostatním zvířatům nic neschází; ale my psi máme kousek rozumu tadyhle v hlavě a tím rozumem poznáváme, že je něco vyššího než my, že jsi Ty, ó Stvořiteli. Ke všemu si můžeme čuchnout, jenom k Tobě ne, a to nám psům tuze schází. Pročež, ó Pane, splň naši touhu a stvoř nám nějakého boha, ke kterému bychom si mohli čuchnout!' I usmál se Pánbůh a řekl: 'Přineste mi nějaké kosti a já vám stvořím boha, ke kterému byste si mohli čuchnout.' I rozběhli se psi a každý přinesl nějakou kost: ten lví, ten koňskou, ten velbloudí, ten kočičí, zkrátka ode všech zvířat, jen žádnou psí kost ne; neboť žádný pes se nedotkne ani psího masa, ani psí kosti. Byla pak těch kostí velká hromada a z těch kostí udělal Bůh člověka, aby psi měli svého boha, ke kterému se může čuchnout. A protože je člověk udělán ze všech zvířecích kostí, jen ze psích ne, má vlastnosti všech zvířat: má sílu lva, pracovitost velblouda, lživost kočky a velkodušnost koně, jen psí věrnost ne, jen psí věrnost ne!"

"Povídej ještě něco," prosily psí rusalky znovu.

Stará psí víla se zamyslíla a pak počala: "Povím vám tedy, jak se dostali psi na nebe. Víte, že duše lidí jdou po smrti na hvězdy, ale pro duše psí nezbyla žádná hvězda, a duše psí chodily po smrti spát do země. To bylo až po časy Krista Pána. Když Krista Pána lidi bičovali u sloupu, zůstalo tam moc krve, moc krve. A jeden hladový pes bez pána přišel a lízal tu krev Krista Pána. 'Panenko Maria,' vykřikli andělé v nebi, 'vždyť ten pes přijal krev Páně!' 'Když přijal krev Páně,' řekl Bůh, 'vezmeme jeho duši na nebe.' I udělal novou hvězdu, a aby se poznalo, že je pro psí duše, udělal k ní ocas. A sotva ta psí duše přišla na hvězdu, měla z toho takovou ukrutnou radost, že začala běhat, běhat, běhat v nebeském prostoru jako pes na louce, a ne pořádně po cestě jako ostatní hvězdy; a takovým psím hvězdám, co rejdí po nebi a mrcají ocasem, se říká komety."

"Povídej ještě něco," prosily psí rusalky do třetice.

"Tedy vám povím," začala stará víla, "že před dávnými lety měli psi na zemi království a veliký psí zámek. Ale lidé záviděli psům jejich království na zemi a čarovali tak dlouho, až se psí království i se zámekem propadlo hluboko do země. Ale kdo by hrabal na pravém místě, dohrabal by se do jeskyně, kde zůstal psí poklad."

"Jaký je psí poklad?" ptaly se rusalky dychtivě.

"Inu," povídala stará víla, "je to takový sál přenáramné krásy. Sloupy jsou z nejkrásnějších kostí, ale ne okousaných, kdepak; je na nich tolik masa jako na husím stehýnku. Pak je tam uzený trůn a k němu vedou stupně z nejčistšího špeku. A na těch stupních je koberec ze samých střívek od jitřnic, a na těch střívkách je prejtu na prst tlustě..."

To už nemohl Voříšek vydržet. Vyrázil na palouk a volal: "Ha ha, kde je ten poklad? Ha ha, kde je psí poklad?"

Ale v tutéž chvíli zmizely rázem všechny psí rusalky i stará psí víla. Voříšek si protíral oči; ale nebylo tu nic než stříbrný palouček, ani stéblo nebylo zcucháno tancem rusalek, ani rosička neskanula na zem. Jen pokojný měsíc zářil na líbezný palouk a kolem dokola stál les jako černočerná hradba.

Tu vzpomněl si Voříšek, že doma ho čeká aspoň chleba ve vodě nadrobený, i rozběhl se domů, co mu nohy stačily. Ale od té doby, když někdy šel zase s dědečkem po lukách nebo lesích, vzpomněl si časem na psí poklad propadlý v zemi a začal hrabat, zuřivě hrabat všema čtyřma hlubokou díru do země. A že to nejspíše prozradil také psům ze sousedství, a ti zas jiným, a jiní zase dalším, stává se všem psům na světě, že si někde v polích vzpomenu na propadlé psí království a hrabou do země díru a čuchají, čuchají, čuchají, není-li z hloubi země cítit uzený trůn bývalé psí říše.

Národní listy 25. 12. 1919

POHÁDKA PTAČÍ

Kdepak, děti, to vy nevíte, co si ptáci povídají. Oni si totiž vypravují lidským jazykem jenom časně zrána, při východu slunce, kdy vy ještě spíte; později, za bílého dne, už nemají pokdy na mnoho řeči – to víte, to dá nějakou

sháňku, tady zobnout zrníčko, tam vyhrabat žížalu nebo tuhle čapnout ve vzduchu mouchu. Takový ptačí tatínek aby si ulítal křídla, zatímco ptačí maminka musí doma opatrovat děti. Proto si ptáci povídají jenom časně zrána, když otevrou ve svých hnízdech okna, vyloží peřinky k vyvětrání a vaří si snídani.

“Brý ráno,” křičí kos, co má hnízdo na borovici, na souseda vrabčáka, co bydlí v okapu. “Už je čas.”

“Vím, vím, vím,” povídá vrabec. “Už abych lít, kde bych něco štíp, štíp, štíp, aby bylo co jíst, vid?”

“Vskutku, vskutku,” brouká holub na střeše. “Jsou s tím starosti, brachu. Málo zrní, málo zrní.”

“Tak, tak,” přizvukuje vrabec vylézaje z postýlky. “To dělají ta auta, víš? Dokud bylo koní víc, bylo všude rozsypáno zrní, ale teď? Teď auto přeletí a nenechá po sobě nic, nic, nic!”

“Jen smrdí, jen smrdí,” vrká holub. “Zatrápený život, brr! Raději praštit tou rachotou, člověče! Co já se nakroužím a navrkám, a co za tu práci mám? Ani hrstku zrní. To jsou hrozné poměry.”

“Myslíš, že vrabci jsou na tom líp?” čepýří se vrabec. “Já ti povím, kdybych tu neměl rodinu, já bych někam ulít –”

“Jako ten vrabec z Dejvic,” ozval se z houští střízlík.

“Z Dejvic?” řekl vrabec. “Tam mám jednoho známého, jmenuje se Filip.”

“To není ten,” pravil střízlík. “Ten vrabec, co ulít, jmenoval se Pepík. Tak to vám byl takový ježatý vrabčák, ani se pořádně nemyl a nečesal a jenom celý den nadával: že prý je v Dejvicích nuda a otrava, a copak jiní ptáci, ti prý si na zimu letí na jih, takhle na Riviéru nebo do Egypta, jako špačci a čápi a vlaštovky a slavíci, jenom vrabec aby se po celý život dřel v Dejvicích. ‘A to já tak nenechám,’ pokřikoval ten vrabec, co se jmenoval Pepík; když si může letět do Egypta taková vlaštovka, co bydlí na Růžku, proč bych tam, lidičky, neletěl já? A just tam poletím, abyste věděli, jen co si sbalím svůj kartáček na zuby a noční košili a pátku a míčky, abych tam mohl hrát tenis. Počkejte, jak já to v tenise natru Cochetovi a Koželuhovi a Tildenovi; já už mám na ně fortel a fintu, já budu dělat, jako bych vyhazoval míček, ale místo míče poletím já sám, a když po mně plácnou raketou, tak jim frnknu neboli pláchnu, víš? víš? víš? A když je všechny porazím, ožením se s bohatou Američankou a pak si koupím Valdštejnský palác a tam si udělám na střeše hnízdo, ale ne z nějaké obyčejné slámy, ale z rýžové slámy a marzolánu a ratafie a z mořské trávy a koňských žíní a veverčích ocásků, hečte!’ – Tak se kasal ten vrabčák a každého rána povykoval, že má těch Dejvic už po krk a že poletí na Riviéru.”

“A letěl?” ptal se z borovice kos.

“Letěl,” pokračoval v houští střízlík. “Počkal jen do osmadvacátého října, aby slyšel hrát vojenskou muziku – na tu on si potpěl –, a hned zrána se pustil na jih. Jenže vrabci nikdy na jih nelítají, a proto neznají tu pravou cestu. A ten vrabec Pepík neměl ani dost brků neboli peněz, aby mohl v hospodě přenocovat, to víte, vrabci jsou odjakživa proletáři, protože se po celý den jen tak proletují po střechách. Zkrátka, vrabec Pepík se dostal jen do Kardašovy Řečice a dál už nemohl, neměl ani findy; ještě byl rád, že mu vrabčí starosta v Kardašově Řečici přátelsky řekl: ‘Ty kujóne toulavá, ty budižkničemu, ty si myslíš, že v Kardašově Řečici máme dost koňských kobližek a kobylic pro každého pobudu, krajánka, vandrovního čili poběhlíka? Chceš-li, abychom ti povolili pobyt v Kardašově Řečici, tak nesmíš zobat na náměstí ani před hospodou ani na silnici jako my starousedlíci, alebrž jenom za humny; a za byt se ti z moci ouřední vykazuje věchýtek slámy v kůlničce u popisného čísla padesát sedm. Tady podepiš ten konskripční list a syp, ať tě už nevidím.’ – A tak se stalo, že vrabec Pepík z Dejvic, místo aby letěl na Riviéru, zůstal v Kardašově Řečici.”

“A je tam podnes?” ptal se holub.

“Podnes,” řekl střízlík. “Já tam mám tetičku a ta mi o něm povídala. Prý se jen posmívá kardašorečickým vrabcům a povykuje; to prý je holá nuda a otrava, být vrabcem v Kardašově Řečici, ani tramvaj prý tam nemají jako v Dejvicích, ani tolik aut, ani hřiště Slávie a Sparty, no, dočista nic; a že ho ani nenapadne, aby umřel dlouhou chvilí v Kardašově Řečici, on že má pozvání na Riviéru a že jen čeká, až mu dojdou z Dejvic peníze. A tolik toho napovídal o Dejvicích a Riviéře, že i v Kardašově Řečici začali vrabci věřit, že by jim bylo jinde líp, a proto si už nehledí svého zobání a jen čimčarují a povykují a reptají, jako to dělají vrabci všude na světě, a říkají: ‘Všude jinde líp, líp, líp!’”

“Ba,” ozvala se sejkorka sedící v dřínové keři, “jsou takové divné ptáci. Tuhle u Kolína, v takovém úrodném kraji, žila jedna vlaštovka a ta se dočetla v novinách, že u nás se dělá všechno špatně, ale zato v Americe, panečku, tam jsou jinačí filutové, co všechno dovedou, a kdesi cosi. Tak si ta vlaštovka vzala do hlavy, že se do té Ameriky musí podívat. A jela tam.”

„Jak?“ zeptal se honem střízlík.

„To nevím,“ pravila sejkorka, „nejspíš po lodi. A třeba také po vzducholodi. To si mohla udělat na bříšku vzducholodi hnízdo neboli kabinu s takovým okýnkem, aby mohla vystrkovat hlavu a třeba i plivnout dolů. Zkrátka, za rok se zase vrátila a říkala, že byla v Americe a tam že je všechno jinačí než u nás; kdepak, to prý není srovnání, jaký tam je pokrok, například žádní skřivani prý tam nejsou, a domy prý tam jsou tak strašně vysoké, že kdyby měl vrabec na střeše hnízdo a z toho hnízda mu vypadlo vajíčko, že by to vajíčko padalo tak dlouho, než by dopadlo, že by se z něho cestou vylíhl mladý vrabec a dorostl by a oženil by se a měl by hromadu dětí a zestárl by a umřel by v požehnaném věku, takže by dolů na chodník místo vrabčího vajíčka dopadl starý mrtvý vrabec. Tak vysoké domy prý tam jsou. A taky ta vlaštovka říkala, že v Americe se všechno staví z betonu a že ona se tomu naučila; ať jen prý se přijdou všechny vlaštovky podívat, že ona jim ukáže, jak se staví vlaštovčí hnízdo z betonu, a ne jen tak z bláta, jako to ty hloupé vlaštovky dělaly doposud. Tak se vám sletěly vlaštovky až z Mnichova Hradiště a Čáslavě a Přelouče, z Českého Brodu a z Nymburka, ba i ze Sobotky a Čelakovic; to bylo tolik vlaštovek, že pro ně lidi museli napnout sedmnáct tisíc tři sta čtyřicet devět metrů telefonního a telegrafního drátu, aby ty vlaštovky měly na čem sedět. A když byly všechny vlaštovky pohromadě, řekla ta americká vlaštovka. ‚Tak dávejte, hoši a holky, pozor, jak se v Americe staví domy neboli hnízda z betonu. To se nejdřív nanosí hromádka cementu. Potom se nanosí hromádka písku. Pak se na to naleje voda a udělá se taková kaše, a z té kaše se staví moderní hnízdo. Ale když nemáte cement, tak si nebudete stavět hnízdo z betonu, ale jenom z malty. To se udělá kaše z vápna a písku, ale to vápno musí být zhasené. Nejdřív vám ukážu, jak se hasí vápno.‘ To řekla a frnk, už letěla k novostavbě, co stavěli dělníci, pro nehasené vápno. Vzala zrnko vápna do zobáčku a frnk, už s ním letěla zpátky. Ale protože v zobáčku je vlhko, začalo se jí to vápno v puse hasit a syčet a pálit. Vlaštovka se lekla, upustila to zrníčko vápna a vykřikla: ‚Tak, teď už víte, jak se hasí vápno.‘ Jejdanečku, to pálí! Kryndypána, to štípe! Kruciturci jejeje šmankote ochochoch au lalala ouha krucinál jemine hú safra fujloty propánajána jemináčku ojej achich namoutě můj ty tondo uf panenka skákavá krucifagot ouvej mamiójejkote echech lidičky brrr krucipísek ujuj propánečka sakulente óhoho ajaj krutiputi, teda takhle se hasí vápno.‘ Když ji ostatní vlaštovky slyšely tak tuze naříkat a lamentovat, ani nečekaly, co bude dál, zatřásly ocáskem a letěly domů. ‚To by tak hrálo,‘ řekly si, ‚abychom si taky tak spálily zobák!‘ A proto si vlaštovky podnes staví hnízda z bláta, a ne z betonu, jak je tomu chtěla naučit ta vlaštovka z Ameriky.”

„Kmotro sejkorko,“ ozvala se paní kosová, „když už poletíte na trh, kupte mi tam kilo žízá, ale pěkných dlouhých; já na to dnes nemám pokdy, protože musím učit lítat své děti.”

„To vám, sousedko, ráda udělám,“ řekla sejkorka. „To já, má zlatá, vím, co to dá práce, naučit děti slušně lítat.”

„A že nevíte,“ řekl špaček na bříze, „kdo naučil nás ptáky lítat? Tak já vám to povím; já to mám od karlštejnského havrana, co sem tehdy přilít, když byly ty velké mrazy. Ten havran je už sto let starý a slyšel to od svého dědečka, kterému to říkal jeho pradědeček, který to měl od prastrýčka své babičky z maminčiny strany, takže to je svatosvatá pravda. Teda jak víte, někdy v noci je vidět, jak padá hvězda. Ale některá ta padající hvězda není žádná hvězda; je to zlaté andělí vejce. A protože to vejce padá až z nebe, rozžhaví se tím velkým pádem a svítí jako oheň. A to je svatosvatá pravda, protože mně to říkal ten karlštejnský havran. Jenže lidé těm andělím vejcím říkají jaksí jinak, nějak jako metr nebo montér nebo mentor či jak.”

„Meteory,“ řekl kos, který to věděl od Kubíkovice Mirka.

„Tak,“ souhlasil špaček. „A tehdy ještě ptáci neuměli lítat, ale běhali po zemi jako slepice. A když viděli padat z nebe takové andělí vejce, řekli si, že by je chtěli vysedět, aby viděli, co se z něho vylíhne za ptáka. A to je opravdická pravda, protože to tak říkal ten havran. Jednou za večera zrovna o tom hovořili, když docela blízko za lesem bums! spadlo z nebe zlaté a zářící vejce, jen to svištělo. Tu se tam všichni rozběhli, nejvíc vpředu čáp, protože má nejdelší nohy. A čáp to zlaté vejce našel a vzal je do rukou; ale ono bylo tím pádem celé žhavé, takže si čáp popálil obě ručičky, ale přece jen donesl to řeřavé vajíčko mezi ptáky. Potom honem hups! skočil do vody, aby si ochladil popálené ručičky. Proto se od té doby čápi brodí ve vodě, aby si chladili pařátky. To mně povídal ten havran.”

„A co povídal dál?“ ptal se střízlík.

„Potom,“ pokračoval špaček, „se přikolíbala divoká husa, aby to horoucí vejce vyseděla. Ale to vejce bylo ještě celé říční a žhavé, takže si husa popálila bříško a musela skočit do rybníka, aby si to bříško ochladila. Proto husy podnes plavou bříškem na vodě. A pak přišel jeden ptáček za druhým a sedl si na to andělí vejce, aby je vyseděl.”

„Střízlík taky?“ ptal se střízlík.

"Taky," řekl špaček. "Všichni ptáci na světě na tom vejci seděli, aby je vyseděli. Jenom když řekli slepici, že je na ní řada, aby šla sedět, povídala slepice: 'Jak? Jak? Copak, copak, copak mám na to kdy? Já musím zobat. Kdepak, kdepak! To to to ne. To bych byla hlupák.' A nešla vysedět andělí vejce. A když se všichni ptáci na tom zlatém vejci vystřídali, vyklubal se z něho boží anděl. A když se vyklubal, nezačal zobat ani pípat jako jiní ptáci, ale vzletěl rovnou k nebi a zpíval aleluja hosana. Potom řekl: 'Ptáčkové, co vám mám za vaši lásku dát, že jste mě vyseděli? Za to budete ode dneška létat jako andělé. Helejte, to musíte takhle zamávat křídly a šups! už to letí. Tak pozor: jedna, dvě, tři!' A když řekl tři, začali všichni ptáci létat a létají až podnes. Jen slepice neumí létat, protože nechtěla sedět na andělím vejci. A to všechno je svatá pravda, protože to tak povídal karlístejnský havran."

"Tak pozor," řekl kos. "Jedna, dvě, tři!" A tu všichni ptáčci potřásli ocáskem, mávli křídly a vzletěli, každý za svým zpěvem a svým živobytím, jak je tomu naučil boží anděl.

PRVNÍ LOUPEŽNICKÁ POHÁDKA

AUTOREM JOSEF ČAPEK

O tlustém pradědečkovi a loupežnících

Můj nebožtík pradědeček byl povoláním sekerník a vedle toho obchodoval tu a tam v koních a jetelovém semínku. Při svých devadesáti osmi letech byl, chválabohu, ještě veselý a čilý brach, kulatý a červeňoučký jako jablíčko, ba, tak neobyčejně tlustý, že ho v létě prababička ukládala do sklepa, protože by se nahoře horkem rozplynul. Usadil se tedy pěkně dole ve sklepě, popíjel pivo s cukrem a těšil se na chladnější počasí.

Když přestalo parné léto, tu pak vylezl, batolil se po svém, hospodařil, šafařil a domostrojl, kupoval, prodával a sháněl, přibíjel, stloukal a tesařil, potil se a hmoždil se, dupal v bačkorách a klepal v pantoflích, statně jedl a pil, oháněl se zkrátka při svém valném věku a ctihodné tloušťce tak mile, že z něho všichni měli radost. Měl, panečku, nejbohatýrštější břicho z celé farnosti; však na něho také naše farnost byla hrdá. Takového druhého na farnosti nebylo: tak tlustého a červeného, tak plečitého a kolébavého, s takovými vráskami kolem očí a s takovým kulaťoučkým nosem a takovým podbradkem. Ba ani v jiných farnostech takového nebylo. Když přijel na trh do Králové Hradce, všichni se za ním ohlíželi, ať to byl student, biskup, nebo pan generál; cožpak hladový student nebo generál vyschlý a zamračený jako sled, ale sám pan biskup nebyl daleko tak tlustý a tak ruměný, tak podsaditý a krásně kolébavý jako můj nebožtík pradědeček.

V obličeji byl pěkně vyholený, na nose, na tvářích a uších červený skoro do fialova; kolem krku si vázal strakatý šátek, přes břicho se mu klenula mocná vesta s dvěma řadami kovových knoflíků, a v ní měl velikou tabatěrku, do které se vesla libra sňupavého tabáku. Tak tu stál mezi povozníky a sedláky, mezi mlynáři a sekerníky a mluvil a vykládal, nebo seděl v hospodě, když ho bolely nohy, a tam mluvili a vykládali a šprýmovali. Ach, takových starosvětských a důkladných lidí už není! Však se také mému pradědečkovi přihodily věci zcela neobyčejné, jaké se už dnes nestávají.

Tak vám jednou prodal koně a vracel se se psem Voříškem a s několika stovkami v kapse domů, když ho na horách překvapila veliká bouře. Protože pradědeček měl raději pivo než vodu, ohlížel se honem po nějaké hospodě, kde by mohl pěkně v suchu přečkat lijavec a hromobití. Daleko široko nebylo stavení než o samotě mizerná hospoda „U oběšeného a láhve". Jak už napovídá jméno, neměla ta hospoda zrovna dobrou pověst. Ale když daleko široko nebylo jiného úkrytu, nezbývalo pradědečkovi než uchýlit se do přístřeší „Oběšeného a láhve", i učinil tak nerad, co lijavec máčel ho až na kůži a Voříška až na kosti, a proklínal bouři, klusaje, co mu stačil dech, k hospodě, jejíž všechna okna svítila.

Toho se však dobrý pradědeček i Voříšek ani ve snu nenadáli, že tu zapadnou rovnou do loupežnického bálu. Ano, měli tu zrovna nejhorší loupežníci bál a všichni ti chlapi se vám navlékli do nejrůznějších masek. Byl tady náčelník lupičů, proslulý Lotrando, ve fraku, v bílé kravatě a rukavicích jako veliký pán, jeho milenka, Istivá a napudrovaná Kokotička, se oblékla za baletku, pověstný vrah Hrdlořez se přestrojl do bledě modrého a růžového atlasu pá-žete, byl tu Veliký Šibal, Krvavý Jíra i Hmaták a Chramostejl i zlý Kudlich a mezinárodní lupič Dynamit a šejdíř Kujón, zkrátka všelijaká sebranka, která si vzala masky Turků, Číňanů, medvědů a bubeníků, kolovrátkářů, rytířů i kejkliřů, jak už to bývá na maškarních bálech. Tu se tedy otáčeli, hodovali a bavili se jako docela slušní a poctiví lidé, ale z jízlivých očí jim nekoukalo nic kalého. A pod parukami měli vlasy ježaté, na tvářích jizvy. Krvavému Jírovi scházely na levé ruce dva prsty, ale zato ty zbývající byly plné prstenů, ruce měli neupracované, ale s velkými zlodějskými klouby a za nehty špínu, a někteří měli i špinavé uši, protože stále pomýšleli na lotroviny a pak zapomenou pořádně se umýt mýdlem a teplou vodou. Jen si tak přejedou mokrou prackou přes obličej jako kočka a myslí, že to je tím odbyté. Tak si to, kluci, pamatujte a myjte se pořádně, když vám to maminka

ráno poručí.

No tak tedy pradědeček se velmi podivil, že zapadl rovnou do bálu, trochu se lekl, ale nepomyslel si hned, že by to mohli být právě loupežníci. Voříšek frkal a otřásal se a ten si, myslím, vůbec nic nemyslel. Tak teda pradědeček pozdravil: „Dobrou zábavu přeji vespolek!“, usedl stranou a poručil si syrečky a pivo. A tu jeden z loupežníků, který tu hodoval na řízkách, k nimž střídavě přikusoval okurky, zmrzlinu a krémové trubičky, povídá: „Dobré chutnání!“ a dědeček pěkně odpověděl: „Těž tak, i nápodobně,“ neboť si potrpěl na slušnost. Ale to se ví, loupežníci, kteří viděli, jaká poctivá kůže jim padla do rukou, to s ním nemysleli dobře a chtěli se na jeho účet nešlechetně pobavit.

A tak začali. „Pantáto Cvalíku,“ zaštěbetala Koko-tička, jako kdyby se pradědeček nejmenoval Novotný. „Pantáto, my bychom se pěkně k sobě hodili do páru! Zadám vám jednu čtverylku, skotskou, nebo ještě raději kvapík.“ Loupežníci se řehtali. Kokotička byla tenká až moc, kdepak na pradědečka kvapík! Pradědečka zamrzela taková důvěrná řeč a ten smích. Vzpomněl si na prababičku, a jak povídám, Kokotička byla tenká jako šindel. Na tohle se ta holka nemusela tolik naparovat! I řekl tedy pradědeček, nadzvedaje svou ohromnou botu s podkůvkami a cvoky: „Nevzal jsem si na to tancování lakýrky, a třeba bych vám, slečinko, mohl šlápnout na nožičku, a vy, koukám, máte nožičky jako hůlky, jako sirky, ba co dím, jako brabec.“

Kokotičce se ta odpověď zrovna nelíbila, i obrátila se zamračeně k svému Lotrandovi, krutému lupiči. Lotrando se zlověstně zatáhl za svůj přetenký knír: „Ha, víš, kam jsi se dostal, bídný selský hrbete? Upadl jsi mezi loupežníky!“ Pradědeček se leknutím až zapotil; z toho setkání nekoukalo nic dobrého. „Já jsem proslulý Lotrando,“ pokračoval náčelník, „a tamten s loutnou, to je pověstný vrah Hrdlořez, a tu ten Turek, to je obávaný Kudlich, a ten Číňan, to je Krvavý Jíra, a medvěd, to je Dynamit, a ten bubeník je Hmaták, a kolovrátkář, to je Chromostejl, a kejklíř, to je Veliký Šibal, a rytíř, to je Kujón, všichni moji krvaví páni tovaryši! A toto je naše loupežnická hymna,“ pravil Lotrando a počal zpívat:

„Kamarádi, drazí páni, loupežníci a kumpáni, dobrodruzi, taškáři, zlodějčci, kapsáři, podvodníci, vrazi, rváči, zabijáci, Istiví hráči, nám je bene, nám je hej, hej, ať jsi kdo jsi, k nám se dej!“

Nato zazpíval Veliký Šibal:

„Řetězy ze zlata, hej, prsten a šperk a drahý kámen. Jen pozor, brachu, dej, chytnou tě a je s tebou amen.“

Sbor:

„Štěstí ti vinšujem na tu cestu, však i nás povedou do arestu!“

Hrdlořez:

„Nabitá pistole, hej, ostrý nůž s čepelí třpytnou. Jen, brachu, pozor dej, běda ti, když tě chytnou!“

Sbor:

„Bratříčku, bratře, dej nám vale, vsak se zas sejdeme v kriminále!“ Krvavý Jíra:

„O trochu krve, hej, jen píchej a bij a střílej! Brachu, jen pozor dej, je-li ti život milej.“

Sbor:

„Adié, páni loupežníci, na shledanou pod šibenicí!“

Tak zpívali loupežníci a přitukávali si ve sboru naplněnými sklenicemi, co pradědeček trnul, že mohou zpívat tak strašnou píseň a být přitom tak veselí. Honem přemítal, co učinit, a tu ho napadlo, že by měl také pustit nějakou hrůzu: i vykulil ukrutně oči, svraštil čelo a ošklivě se zaškaredil a pokusil se zalhat. „Však já vím,“ povídá. „Proto jsem mezi vás přišel. Těž já jsem přestrojený. Oblékl jsem se za starého tlustého sekerníka, ale já jsem vlastně slavný zloděj, lupič a mnohonásobný vrah Velevrah, který jsem sám těmato vlastníma rukama zapíchal, podřezal a zavraždil šedesát mužů, třicet žen a patnáct dětí a vyloupil jsem všechny zámky a hrady a domy a stavení a chalupy v celém širokém okolí! A toto je můj policejní pes, sverepý Ostrozub,“ doložil pradědeček, ohlížeje se po Voříškovi.

Ale raubířská rota se jenom pustě rozchechtala. Jak by ne! Voříšek pěkně panáčkoval a pokorně prosil hodující lupiče o kostičku. A Lotrando zvedl výsměšně do výše váček s penězi, tabatěrku, ba i strakatý kapesní šátek, vše, co nic netušícímu pradědečkovi za jeho holedbavé řeči vytáhl z kapsy ohebný zlodějček Veliký Šibal. „I hledme,“ povídá Lotrando, „ale tohle jsou, myslím, vaše vlastní peníze, i tabatěrka a šňupák, co vám Veliký Šibal tak pěkně vyfoukl. To, holenku, musíte jít k nám do učení, chcete-li brát cizí a své podržet.“

Pradědeček se zadrbal na týle; z téhle bryndy, pomyslí si, se tak lehko nedostanu. A loupežníci se hned rozhlučeli: „Toť, musí k nám jít za učedníka!“ — Jak jsem povídal: nejprve si z něho chtěli tropit blázna a notně ho potrápit, a kdožví co s ním potom nejhoršího zamýšleli.

I spustil Kujón: „Pověz, učedníku, kdo je to, kdo má své v cizí kapse?“ I rozmýšlí se pradědeček a povídá: „To je okradený; co bylo jeho, je v kapse zlodějově.“ „Ba ne, špatně,“ zubil se Kujón, „je to zloděj. Ten přece má v cizí kapse svou ruku!“ Hádanka se pradědečkovi naprosto nelíbila: viděl, že s takovými šejdíři pranic nepořídí; kdyby byl hádal, že zloděj, vysmáli by se mu zase, že je to okradený, a nenechali by ho nikdy uhodnout.

„A teď mu, Veliký Šibale, řekni, jaké vlastnosti musí mít pravý zloděj,“ poručil Lotrando.

Veliký Šibal se rozkročil před pradědečkem a počal přednášet: „Pravý Zloděj, Zlodějík i Zlodějíček je v noci černý, v trávě zelený, ve dne průhledný; má být tenký jako drátek a ohebný jako úhoř, aby proklouzl uchem od hrnečku, klíčovou dírkou, dveřní skulinkou, zední puklinkou; dovede se schovat pod stébélkem, ani nedýchá, ani nedutá, nesmí zakýchat a zakašlat, umí lézt po zdi jako moucha a ruce i nožky má tiché jako kočička, aby dveře nevrzaly a podlaha neskřípala, pes se nerozštěkal a hospodář se neprobudil. Smí mít v těle jen libru kostí a na těle jen tři loty masa, aby do všeho vklouzl, všude vnikl, všude se schoval, všude se provinul a proklouzl; když je těžší nebo tlustší, tak se musí otesat a přitesat sekerou, okrájet a ořezat pořizem, ohoblovat a připilovat, odřít, oškrabat a přidrbat, ohladit a vypulírovat, vytáhnout a ohnout, změkčit, zpružit a vztužit, vytepat cepem a palicí a vyklepat kladívkem, vymočít, zvláčňēt a vysušit ve vodě, pod zemí, v ohni i ve vzduchu.“

Pradědečkovi se hrůzou zjezily vlasy na hlavě, a již se před něho postavil Hmaták a ptá se: „A co, učedníku, uděláš, kdyby ses vloupal do stavení a někdo se přece ve vedlejší světnici probudil a zvolal by: ‚Je tam někdo?‘ — Co uděláš?“

„Byl bych tiše, ani bych nemuknul,“ odpověděl pradědeček.

„Chyba,“ vysmál se mu Chramostejl, „odpovíš hodně hlasitě: ‚Nikdo!‘, aby se probuzený uspokojil a řekl: ‚Ach ták, já myslel, že tam někdo je.‘ — A když bude volat: ‚Loupež!‘, odpovíš: ‚Já nic neloupu!‘ A když bude křičet: ‚Vrazi-i-í!‘, opáčíš, že dáš pozor, abys do ničeho nevrazil, a když bude volat: ‚Po-moc!‘, odpovíš mu zdvořile: ‚Děkuju za pomoc, já už si to všechno pěkně odnesu sám.‘ “

„A teď,“ rozhodnul Krvavý Jíra, „ho naučíme, jak se má pravý zloděj vypravit na krádež! Nejprve si zuj boty, ale rychle! nebo tě hezky popoženeme,“ poručil a namířil na pradědečka pistoli, aby mu ukázal, že s loupežníky, kteří si chtějí zažertovat, nejsou žádné žerty. Nebohému pradědečkovi nezbývalo než poslechnout, i jal se, vzdychaje a hekaje, zouvat své zablácené holínky. Šlo to tuze ztěžka, což o to! doma mu vždy pomáhala zouvat se prababička, a když nestačila prababička, tak ještě ostatní ženské ze stavení, stará Šulitková a ještě někdy k tomu Šulitková Marie a ještě Anna a ještě třeba Růžena a někdy i Šulitka a Zelinka, a teď si musil zout boty sám! Konečně byly nešťastné boty dole a pradědeček celý udýchaný se tu objevil v červeně a zeleně pruhovaných punčoškách, které mu prababička upletla letos v zimě.

„To je proto,“ prál Kujón, „aby tě nikdo neslyšel“

Pak vzali tabulku, na níž hostinský křídou zapisoval dluhy, a napsali na ni „Nikdo“ a pověsili ji pradědečkovi na záda.

„To je proto, aby tě nikdo neviděl,“ ušklíbl se Dynamit.

Pak nabral Hrdlořez sazí a načernil pradědečkovi celý obličej a řekl: „To je proto, aby tě nikdo nepoznal.“

Nakonec mu dali do jedné ruky rozžatou zlodějskou svítilnu, zavěšenou na zakrouceném špagátku, takže se ustavičně točila, a pod druhou mu nastrkali zlodějské náradí, zlodějská kladívka a kleště, sekery, pilníky a dláta, vrtáky, nebozezy a paklíče, aby prý dobře viděl a měl při ruce vše, co potřebuje.

Tak si ta ničemná chasa tropila ze starého chudáka šašky, ale to nejhorší mělo teprve přijít

„A teď ukážeš, jak by ses plížil za loupeží hezky po špičkách, pozorně, aby se světlo zlodějské svítilny netočilo a neskákalo, tichounce jako myška, jemně jako hádek a lehce jako muška, tutlaje dech a zastavuje se při každém kroku, aby ani prkénko v podlaze ne-vrzlo, ani zrnko neskříplo, ani stébélko nešustlo, ani hlásek nehlesl! A jestliže podlaha vrzne a zrnko skřípne, stébélko šustne a hlásek hlesne, tak tě otesáme a přisekáme sekerou, odlehčíme, ořezáme a okrájíme nožem, ohoblujeme a připilujeme hoblíkem a pilníkem, vytepeme a vyklepeme cepem, palicí a kladívkem, změkčíme, zpružíme a vztužíme, vymočíme, zvláčníme a vysušíme pod zemí, v ohni i ve vzduchu!“

Pradědečkovi proběhl po zádech mráz, když uslyšel, jak těžkou věc na něm žádají. Ale byl v jejich moci a musel

poslouchat. Loupežníci se už rozestavili dokola jako v cirkuse a těšili se na podívanou.

„Alou," rozkřikl se Lotrando.

Pradědeček zatajil dech a pokusil se plížit se po špičkách prstů. Ale běda! byl příliš těžký a kolébavý a nemohl udržet rovnováhu. Snažil se klást své staré nohy lehce a jemně, jako kdyby to byla vajíčka, ale při každém krůčku podlaha strašlivě vrzala a v kolenou mu hlučně loupalo a on se vratce kymácel, jako kdyby šel po provaze, a když zavesloval rukama, tu všechny zlodějské pilníky, kladiva, kleště, dláta a vrtáky a paklíče ukrutně rachotily, a na čele mu vyvstával pot a on přehlasitě vzdychal — a loupežníci se chechtali, až se za břicha popadali, vezmi je čert, lotry mizerné! tak se vysmívali stáří a šedinám!

Ha! tu však je náhle zvenčí slyšet mocný hluk, dusot koní, rachocení vozů a hukot automobilů a hrče-ní aeroplánů. V loupežnících to prudce hrklo a hned se přestali smát. Co si tak tropili z mého pradědečka šašky, zapomněli docela dávat pozor, aby je někdo nepřekvapil. Však se také měli čeho bát, banda ničemná! A teď zrovna se ten všečen veliký hrmot zastavil u samé hospody. Loupežníci zbledli. Zatrápeně! Mohl to být nějaký generál s vojskem, nebo zemský maršálek s ozbrojeným průvodem, nebo sám nejvyšší policejní komisař s četníky, strážníky a biřici, vyslaný, aby lupičskou rotu s velikou přesilou obklíčil, zatkl, spoutal a odvedl pod šibenici.

Loupežníci se strachy zachvěli; bylo pozdě utéci, a bezradně obrátily se zraky všech k vůdci Lotrandovi. Lotrando tu stál, tahal se za svůj předlouhý knír a přemítal. Pak vztyčil ukazováček pravé ruky, zaťukal si několikrát na čelo a řekl: „Ha, už to mám! Postavte se všichni nehybně jako sochy a ani sebou nepohněte, pokud vám nic nenaznačím. Já už obstarám to ostatní!" Loupežníci se postavili jako sochy, vsak se již z chodby blížily kroky; byl nejvyšší čas.

Dveře se otevřely a do nich vkročil — ne nějaký generál s vojskem, ani zemský maršálek, ani sám nejvyšší pan policejní komisař, ale přemocný Lord Havelock z Londýna, jenž tuto právě cestoval se svým velikým průvodem, se sluhy a lokaji, kuchtíky, s osobními lékaři a lékárníky, tělesnými detektivy, strážci a policisty.

Lord Havelock se ovšem podivil, když tu uzel stát nehybné maškary, Číňana, baletku a Turka, medvěda, bubeníka, kejklíře, páže a kolovrátkáře. Zastavil se ve dveřích, nasadil si do oka monokl, rozhlédl se kolem a řekl: „Ah!" To je slovo anglické a znamená po česku také ah! Nato pokračoval s anglickým klidem: „Překvapila nás na cestě bouře, i míním tu se svým průvodem přečkat do rána. A jste vy snad hostinským?" ptal se Lord Lotranda, který se mu horlivě klaněl za stolem.

„Vaše Urozenosti," ukláněl se prohnaný Lotrando, „nejsem hostinským, ale jsem k vašim službám, proslulý mistr Panákáno, majitel světoznámého kočovného divadla, podivuhodného panoptika s pohyblivými loutkami. Zde jsou," ukázal Lotrando dokola na své strnulé loupežníky. „Patnácte let jsem na nich pracoval, pět let jsem je zdokonaloval. Každá loutka plná koleček, háčků a páček, samá elektrika, žádný švindl. Každý jinak oblečený, jinému kousku naučený, od opravdivého člověka skoro k nerozeznání.

Bouře mne tu zastavila i s mým malým divadlem na cestě k nejznamenitějším královským a vévodským dvorům, od nichž mám přecetná pochvalná uznání, řády a vyznamenání."

„Ah," podivil se Lord, „co dovedou ty vaše pohyblivé loutky?"

„Vaše Urozenosti," hrbil se úslužně Lotrando, „mistr Panákáno nemíní zde pořádat představení. Cítím se však nekonečně poctěn vaším vznešeným zájmem, a dovolím si vám ve vsí poníženosti předvést celé své divadlo."

Lord Havelock nasadil si druhý monokl a usedl veprostřed svého průvodu. Lotrando se znova poklonil až k zemi a provolal: „Jedno zvláštní představení pro Jeho Urozenost Lorda Havelocka!" Potáhl si fráček a se svou bílou kravatou a bílými rukavicemi přikročil nejprve ke Kokotičce, která tu stála ve svých baletcích šatech nehybně, ani brvou nemrkajíc, jako vosková panna za výkladním sklem. Lotrando dělal, jako by jí na zádech stisknul nějaký tajný knoflík, zvolal: „Baletka!" a ejhle! Kokotička — ta chytrácká banda se hned v každé šidbě vyznala — šklubla tenkou nožkou, pak pozvedla ruku, zatvářila se líbezně, učinila několik tanečních kroků a několikrát se půvabně otočila, a když dotančila zase na svoje místo, šklubla opět tenkou nožkou, spustila ruku a nehybně se zastavila.

„Ah," řekl Lord, „je to velmi pěkné."

Nato pokročil Lotrando ke Kudlichovi, oblečenému za Turka, dělal, jako kdyby na něm stisknul tajný knoflík, zamrkal na něho a zvolal: „Turek," a hle! v Turkovi to nejprve zaharašilo jako ve stroji, pak to Turkem několikrát cuknulo, Turek složil křížem ruce na prsa, třikrát se uklonil a proslovil vždy zřetelně turecký pozdrav: „Salaam alejkum."

„Ah," podivil se Lord, „těž to je velmi hezké."

Pak spustil Lotrando Krvavého Jíru, který představoval Číňana. Také v Číňanovi to zaharašilo a zaškubalo, pak zvedl ruce se vztyčenými ukazováčky do výše, třikrát se uklonil a třikrát pozdravil: „Či ču há, čiri miri hó."

„Ah," vyslovil se Lord. „Pěkný Číňan."

Takto tedy předvedl Lotrando Lordovi celé své divadlo: Hrdlořeza s loutnou, který zabrnkal písničku, pak rytíř Kujón poklekl, přísahal a provolal třikrát „sláva", kejklíř Veliký Šibal udělal kotrmelec, medvěd Dynamit mručel a točil se nemotorně dokola, bubeník Hmaták k tomu bubnoval a kolovrátkář Chramostejl točil klikou kolovrátku.

„Ah," řekl Lord. „Krásné pohyblivé loutky. Co za ně chcete, mistře Panákáno?"

„Vaše Urozenosti," odpověděl Lotrando, „dám vám je lacino, že jste to vy. Račte si určit cenu sám."

„Dám sto tisíc," rozhodl se Lord. „Můj pokladník vám je zítra vyplatí. Postavím si ty loutky do ložnice."

Tohle bylo něco pro Lotranda, když viděl, jak mu Lord sám leze do pasti! Jaká krásná příležitost pro jeho rotu, až by všechno spalo, Lorda zavraždit a učinit ohromný lup!

„Urozenosti," uklonil se potměšile, „jsem přešťasten, že mým loutkám dostane se veliké cti dlít ve vaší vznešené blízkosti."

Lord Havelock velmi uspokojen se již chtěl zvednout ze židle, ale tu padl zrak na mého pradědečka, jak tu v koutě stál ve svých pruhovaných punčochách, s umazaným obličejem a s tabulkou zavěšenou na zádech. „Ach," podivil se Lord, „a co umí tato loutka, mistře Panákáno?"

Milý Lotrando zapomněl docela na mého pradědečka, a nyní si pro něho nemohl v rychlosti vymyslet žádnou úlohu. I zmátl se docela a počal koktat: „To je — to je — prosím — ee — to — je Nikdo. Totiž — ee — tato loutka ještě nic neumí, není — ee — není ještě hotova."

Ale můj tlustý pradědeček nebyl dnešní a myslil si, že teď zase on sám loupežníkům pořádně zahraje. Lotrando ještě ani nedokoktal a pradědeček jal se provádět úlohu, které ho před chvílí sami loupežníci učili. Počal se přede všemi zčistajasna plížit po špičkách jako zloděj — Lotrando oněměl, Lord si s podivem nasadil třetí monokl, zvolal „ah" a s ním zvolal „ah" všechn jeho průvod.

Tak se pradědeček plížil zlodějsky nejprve k Hma-tákovi, sáhl mu do šatů a vytahoval mu z kapes všechny jeho paklíče, vrtáky, dlátka a nebozezy a všechno zlodějské náčiní a zpíval k tomu první sloku loupežnické hymny:

„Kamarádi, drazí páni, loupežníci a kumpáni, podvodníci, taškáři, zlodějíčci, kapsáři, nám je bene, nám je hej, ať jsi kdo jsi, k nám se dej."

„Ah," řekl Lord Havelock a s ním celá jeho družina. První Lordův poboční detektiv Sherlock Holmes zastříhal ušima: počínal cítit, že o něco jde.

A nyní pradědeček začal zpívat druhou sloku loupežnické hymny:

„Řetězy ze zlata, hej, prsten a šperk a drahý kámen. Jen pozor, Šibale, dej, chytanou tě a je s tebou amen,"

a zamířil k Velikému Šibalovi a za zpěvu mu vytahoval z kapes ukradené šperky, zlaté věci, náramky, hodinky a prsteny. Byl toho skoro celý zlatnický krám.

„Ah," zvolal Lord Havelock a s ním jeho družina. Lordův druhý poboční detektiv Stuart Webbs zastříhal ušima: počínal tušit, že o něco jde.

A pradědeček zpíval:

„Nabitá pistole, hej, ostrý nůž s čepelí třpytnou. Jen, Hrdlořeze, pozor dej, běda ti, když tě chytanou!" a vytahoval Hrdlořezovi zpod šatů vražednické zbraně, nože a pistole a dýky.

„Ah," zvolal Lord Havelock a s ním jeho průvod. Třetí Lordův poboční detektiv Joe Deebs zastříhal ušima: počínal cítit, že o něco jde.

Tak probíral můj tlustý pradědeček všechny sloky písně a jednoho loupežníka po druhém a odnímal jim jejich zlodějské nářadí a nakradené věci a vražednické zbraně a všechno to kladl na zem. Lord Havelock zvolal vždy „ah" a s ním celá jeho družina a postupně zastříhali ještě ušima poboční Lordovi detektivové Higgs, Lutz, Leblanc a Pitt.

Lotranda si pradědeček nechal až na konec. Vytáhl mu z kapsy svůj sáček s penězi, tabatěrku, ze které si hned vydatně šňupnul, a svůj strakatý šátek, do kterého zatroubil hluchně jako na lesní roh, a zpíval k tomu:

„O trochu krve, hej, jen píchej a bij a střílej! Lotrando, pozor dej, je-li ti život milej!"

„Ha, Lotrando!" zvolal Lordův poboční detektiv Clifton, který nyní měl jistotu, že jde o obávaného Lotranda a jeho tovaryše. „Lotrando!" zvolali všichni poboční Lordovi detektivové a vytáhli provazy, pouta a želízka. „Lotrando!" zvolal Lord Havelock a nasadil si do oka čtvrtý monokl. „Lotrando!" vzkřikla Lordova bezpečnostní stráž, hlídači a biřicové a namířili na náčelníka a jeho bandu pušky.

„To, holenkové, musíte jít ke mně do učení, chcete-li brát cizí a své podržet," řekl loupežníkům pradědeček.

Lotranda a loupežníky spoutali a odvedli je i s Kokotičkou a odevzdali soudu.

Můj tlustý pradědeček se obul a umyl a Lord Havelock mu děkoval, že ho uchránil od strašlivého nebezpečí. Daroval mu vedle jiných věcí také krásnou tabatěrku, naplněnou voňavým šňupavým tabákem, ze které pak pradědeček dal okusit všem sekerníkům i obchodníkům v koních a s jetelovým semínkem z celého kraje.

Pradědeček zavolal Voříška, který se zatím v koutě napásl na zbytcích loupežnických hodů, že se sotva mohl hnout. Prababička je doma uvítala velmi nepřívětivě, že zase jdou tak pozdě z hospody, ale když jí pradědeček vypravoval, co vše se přihodilo, byla tuze ráda, že to tak dobře dopadlo.

POHÁDKA VODNICKÁ

Jestli si, děti, myslíte, že vodníci nejsou, tak tedy vám říkám, že jsou, a jací! Tak třeba zrovna u nás, co jsme se my jako narodili, bydlel jeden v řece Úpě pod splavem, a jeden byl tuhle v Havlovicích u toho dřevěného mostu, a jeden se zdržoval v Radečském potoku, to byl Němec německá, ani slova česky neuměl; však jednou přišel k mému tatínkovi, aby si dal vytrhnout zub, a za to mu donesl košíček stříbrných a růžových pstruhů pěkně pokladených kopřivami, aby zůstali čerství; a že to byl vodník, bylo vidět z toho, že po něm na židli bylo mokro. A jeden byl u dědečkova mlýna v Hronově, a ten choval pod splavem, pod vodou šestnáct koní; proto inženýři říkali, že tam na tom místě má řeka Metuje šestnáct koňských sil. Těch šestnáct bílých koní pořád táhlo a táhlo, a proto se mlýn pořád točil; a když jedné noci náš dědeček tiše umřel, šel vodník a vypřáhl potichu všech šestnáct koní, a mlýn se tři dny netočil. Na velkých řekách jsou vodníci, kteří mají ještě víc koní, třeba padesát nebo sto; ale někteří jsou takoví chudáci, že nemají ani dřevěnou kozu.

Takový velkovodník v Praze, na Vltavě, je ovšem náramně bohatý a velký pán; má třeba i motorový člun a v létě si jede k moři. Vždyť v Praze i obyčejný, podřadný podvodník má někdy peněz jako slupek a lítá v automobilu, hů, hů, až bláto stříká. Ale jsou zase takoví nanicovatí malovodníčkové, mají loužičku jako dlaň a v ní jednu žabu, tři komáry a dva brouky potápníky; nebo mají svou živnost na tak mizerné stružce, že si v ní ani myš břicho neurousá; někteří za celý boží rok nechytou víc než pár papírových lodiček a dětskou plínku, která mamince uplavala při praní. Ba, je to bída. A zase takový rožmberský vodník má třeba dvacet tisíc kaprů, a ještě k tomu líny, ševce, parmy a nějakou tu zubatou štiku. Inu, není žádná rovnost na světě.

Vodníci jsou samotáři, ale tak jednou dvakrát do roka, když je velká voda, se sjedou z celého kraje a konají, jak se tomu říká, okresní konferenci. Z našeho kraje se vždycky scházeli při velké vodě na lukách u Hradce Králové, protože tam je taková pěkná rovina a krásné tůně a zátočiny a slepá ramena vystlaná nejjemnějším bahnem dvojnulkou. To musí být žluté bahno anebo trochu do hněda; když je červené nebo šedé, to už není tak hebké, zrovna jako mast. Na takovém pěkném mokřině se tedy sesednou a povídají si, co je nového: že tamhle v Suchbátovicích dělají lidi regulaci, takže se tamní vodník, jako starý Jireček, musí odtamtud vystěhovat; že hrníčky a pentle podražily, to vám je hrůza: aby vodník, když chce někoho chytit, koupil za třicet korun pentlí, a hrníček stojí nejmíň tři koruny, a ještě je to šmízo; nejraději praštit řemeslem a chytit se něčeho jiného. A tu si vodníci vypravují, že jaroměřský vodník Faltys, ten zrzavý, se chytil obchodu a prodává minerální vody, a kulhavý Slepánek se stal instalátérem a dělá vodovody, a jiní si pomohli jinou živností. To se rozumí, děti, že vodník může dělat jen to řemeslo, ve kterém je něco od vody; tak například:

1. může si založit pohřební ústav a pořádat slavné i jednoduché pohřební průj..... vody;
2. stát se spekulantem a dělat výnosné pod ..... vody;
3. nebo advokátem a provádět soudní roz ..... vody;
4. být spisovatelem pro lid a psát poučné ná ..... vody;
5. stát se notářem a provádět majetkové pře ..... vody;
6. jako hudebník skládat klavírní dopro ..... vody;

7. být obvodním lékařem pro soudní ob ..... vody;
  8. dát se na vojnu jako rotmistra dělat každoroční od .... vody;
  9. být majitelem jakéhokoliv velkozá ..... vodu;
  10. nebo konečně člověkem vznešeného pů ..... vodu
- a nedělat docela nic jako nějaký vé ..... voda.

Krom toho může být vodník dobře sportovním závodníkem nebo psát do novin úvodníky.

Jak vidíte, zbývá pro vodníky dost výnosných živností, a proto jich také pořád ubývá; proto se počítají na svých výročních poradách a říkají si smutně: “Zas je nás o pět míň; mládenci, takhle naše povolání pomalu vymře.”

“Inu,” povídá starý Kreuzmann, trutnovský vodník, “už to není, jako to bývalo. Holenku, tomu je hrůza tisíců let; tenkrát byly celé Čechy pod vodou, a člověk, čibržkom vodník, vždyť tehdy ještě lidé nebyli, no jo, to byly jiné časy – krucinál, kde jsem vlastně přestal?”

“Že byly celé Čechy pod vodou,” pomáhal mu skalický vodník Zelinka.

“Aha,” řekl Kreuzmann. “Tedy celé Čechy byly pod vodou, i Žaltman a Červená hůra a Krákorka a všechny ostatní hory; a našinec mohl mokrou nohou, pěkně pod vodou, jít třeba z Brna až do Prahy. Ještě loket nad Sněžkou byla voda. Lidi, to byly časy.”

“To byly,” vzpomínal ratibořický vodník Kulda. “Tenkrát jsme my vodníci ještě nebyli takoví samotáři a poustevníci jako dnes. Tenkrát jsme měli podvodní města vystavěna z vodních cihel, a nábytek byl vyřezán z tvrdé vody, a peřiny byly z měkké dešťové vody, a topilo se teplou vodou; a nebylo ani dno ani žádný břeh ani povrch vody; byla jen voda a my.”

“Ba,” povídal Liška řečený Hejkavec, ten vodník z žabokrké mokřiny, “a jaká ta voda tehdy byla! Mohls ji krájet jako máslo, a koule z ní dělat, a nitě z ní upříst, a provazy z ní kroutit; byla jako ocel a jako len a jako sklo a jako pápěrka, a hustá jako smetana, a pevná jako dub, a hřála jako kožich. Všecko bylo uděláno z vody. Holenku, taková voda teď už není ani v Americe, kdepak!” A starý Liška si odplivl, až se tam udělala hluboká tůň.

“Bejvala,” řekl Kreuzmann zamyšleně, “bejvala tehdy moc krásná voda, ale byla ještě tentononc, dočista nemá.”

“Jak to?” podivil se Zelinka, který nebyl tak stár jako ti druzí.

“Inu, nemá byla,” povídal Liška Hejkavec. “Neměla žádný hlas. Neuměla ještě mluvit. Byla tak tichá a nemá, jako je teď, když zmrzne. Nebo jako když napadne sněhu a je půlnoc a nic se ani nepohne; a tu je takové ticho, takové tichoučké ticho, že ti je až ouzko, a tu vystrčíš hlavu z vody a posloucháš; a tu se ti sevře srdce tím ukrutným tichem. Takové ticho tehdy bylo, když byla voda ještě nemá.”

“A jak to,” ptal se Zelinka, který byl stár jenom sedm tisíc let, “jak to, že už není nemá?”

“To přišlo tak,” řekl Liška. “Mně to vypravoval můj pradědeček a říkal, že už je tomu nějakých milión let. Tak tehdy byl živ jeden vodník, jakpak se honem jmenoval? Rákosník, ne Rákosník, Minařík, taky ne, Hampl, taky ne Hampl, Pavlásek, taky ne, hergot, jakže se jmenoval?”

“Arion,” řekl Kreuzmann.

“Arion,” přisvědčil Liška. “Taky jsem to měl na jazyku. Arion se jmenoval. A ten Arion měl vám takový divný dar, takovou schopnost od Pánaboha, inu, takové nadání, víte? On dovedl tak krásně mluvit a zpívat, že jednomu srdce skákalo a zase zaplakalo, když zazpíval. Takový to byl muzikant.”

“Básník,” opravil Kulda.

“Muzikant nebo básník,” řekl Liška, “ale uměl to, holenku. Říkal pradědeček, že všichni brečeli, když se dal do zpěvu. On měl, ten Arion, velikou bolest v srdci. Nikdo neví jakou. Nikdo neví, co se mu stalo zlého. Ale musela to být strašná bolest, že zpíval tak krásně a tak smutně. A jak tak pod vodou zpívala nařikal, třásla se každá krůpějka vody, jako by to slza byla. A v každé krůpějce uvázlo něco z jeho zpěvu, jak se ten zpěv tou vodou prodíral. Každá kapička zachytila kousek jeho hlasu. A proto už není voda nemá. A proto zvoní, cinká, ševelí a šeptá, zurčí a bublá, šplouná, šumí, hučí, ropotá, úpí a kvílí, burácí, řve, ječí a hřímá, stená a vzdychá a směje se, hraje jako na stříbrnou harfu, klototá jako balalajka, zpívá jako varhany, duje jako lesní roh a hovoří jako člověk v radosti nebo v žalu. Od té doby mluví voda všemi jazyky na světě a povídá věci, kterým už ani nikdo nerozumí, jak jsou divné a krásné. A nejmíň jim rozumějí lidé. Ale pokud nepřišel Arion a nenaučil vodu zpívat, byla stejně

němá, jako je němé nebe.”

“Ale to nebyl Arion, co přinesl do vody nebe,” řekl starý Kreuzmann. “To bylo až později, za mého tatíka, dej mu Pánbůh věčnou slávu, a udělal to vodník Kvakvakvokoax, a sice z lásky.”

“Jak to bylo?” ptal se vodník Zelinka.

“To bylo tak. Kvakvakvokoax se zamiloval. Kvakvakvokoax viděl princeznu Kuakuakunku a zaplanul k ní láskou, kvak. Kuakuakunka byla krásná. Měla žluté žabí břicho, a žabí nožičky, a papulu žabí od ucha k uchu, a byla celá mokrá a studená; taková krasavice to byla. Takové už ani nejsou.”

“A co dál?” ptal se vodník Zelinka dychtivě.

“Nu, co by bylo? Kuakuakunka byla krásná a pyšná. Nadýmala se jen a říkala kvak. Kvakvakvokoax byl jako blázen. Vezmeš-li si mne za muže, řekl jí, přinesu a dám ti, co budeš chtít. A tu ona řekla: Tedy mi přines modré z nebe, kvak.”

“A co udělal Kvakvakvokoax?” ptal se Zelinka.

“Nu, co měl dělat? Seděl pod vodou a naříkal: Kva kva kva kvá, kva kva kva kvá. A pak si chtěl vzít život. Proto skočil z vody do vzduchu, aby se v něm utopil, kvak. Nikdo před ním ještě do vzduchu neskočil. Kvakvakvokoax byl první.”

“A co udělal ve vzduchu?”

“Nic. Podíval se nahoru, a nad ním bylo modré nebe. Podíval se dolů, a pod ním bylo také modré nebe. Kvakvakvokoax užasl. Tehdy ještě nikdo nevěděl, že se nebe odráží ve vodě. Když Kvakvakvokoax uviděl, že je na vodě modrá obloha, vykřikl podivením kvak a spadl zase do vody. A pak vzal Kuakuakunku na záda a vyskočil s ní do vzduchu. Kuakuakunka uviděla ve vodě modré nebe a v křikla radostí kvakvá. Neboť jí Kvakvakvokoax přinesl modré z nebe.”

“A co bylo dál?”

“Nic. Byli pak spolu šťastně živi a narodilo se jim mnoho jiker. A od té doby vylézají vodníci z vody ven, aby viděli, že nebe je taky tam, kde je jejich domov. Když někdo opustí domov, ať je to kdo chce, a ohlédne se pak zpátky, jako se Kvakvakvokoax podíval do vody, vidí, že tam doma je to pravé nebe. Víš, to pravé modré a krásné nebe. Kvak.”

“A kdo to dokázal?”

“Kvakvakvokoax.”

“A Kuakuakunka.”

“Ať žije Kvakvakvokoax!

“A Kuakuakunka!”

V tu chvíli šel kolem jeden člověk a myslil si: To dnes ty žáby kvákají! I popadl kámen a hodil jej do té mokřiny. Voda vysoko vystříkla, zašplouchalo to a bylo ticho: všichni vodníci skočili do vody, a teprve příštího roku budou zase mít konferenci.

Lidové noviny 25. 12. 1923

POHÁDKA O ZDVOŘILÉM LOUPEŽNÍKOVÍ

Je tomu už náramně dávno, tak dávno, že ani nebožtík starý Zelinka, dej mu pánbůh věčnou slávu, se na to nepamatoval, a ten přece se pamatoval i na mého nebožtíka tlustého pradědečka. Tak tedy je tomu už nesmírně dávno, co na horách Brendách panoval slavný a zlý loupežník Lotrando, mordýř ze všech nejukrutnější, se svými jednadvaceti pacholky, padesáti zloději, třiceti zlodějíčky a dvěma sty pomocníky, pašeráky a přechovávači. Tak ten Lotrando vám číhal u silnice třeba k Poříčí nebo ke Kostelci nebo i k Hronovu, až kolem pojede nějaký ten forman, kupec, žid nebo rytíř na koni; pak na něj vystoup, zařval a obral ho o všechno, a to ještě ten potrefený mohl být rád, že ho Lotrando nezapíchnul, nezastřelil nebo nepověsil na stromě. Takový vrahoun a nelida byl ten Lotrando.

Jede si takový kupeček cestou, povídá koňům hyje a čehy a těší se, zač prodá v Trutnově to své zboží. A když jede lesem, má trochu strach před loupežníky, ale aby to nedal na sobě znát, píská si pěknou písničku. A najednou vystoupí z lesa chlap jako hora, širší než pan Šmejkal nebo pan Jahelka, ale ještě o dvě hlavy větší a k

tomu fousatý, že si pro samé fousy do huby nevidí; tedy takové chlapisko se vám postaví před koně a zařve: "Peníze nebo život," a zamíří na kupce pistolí širokou jako hmoždír. To se ví, kupec dá peníze, a Lotrando mu sebere ještě k tomu i vůz i zboží i koně, ale i kabát, katě a holinky mu stáhne a ještě mu přidá pár bičem, aby se mu, chudákovi, lehčeji běželo domů. Jak říkám, nebyl ten Lotrando nic jiného nežli šibeničník.

Ale protože široko daleko nebylo jiného loupežníka (teprve až u Maršova byl druhý, a to byl jen žabař proti Lotrandovi), dařilo se Lotrandově loupežnické živnosti tuze dobře, takže brzo byl bohatší než leckterý rytíř, ano i továrník. A protože měl malého synáčka, řekl si starý loupežník: A co, dám ho někam na študije, ať už to stojí pár tisícovek, já si to můžu dovolit; ať se naučí německy a francouzsky, ať umí pěkně říkat pitšen a ževuzém, a na piáno hrát, a tancovat šotyš nebo kvadrilu, a jíst z talíře, a smrkat do kapesníku, jak se sluší a patří. Sic jsem jen loupežník, ale můj syn ať je jako nákej hrabě. A už jsem to řek, a basta!

Řek to, vzal malého Lotranda před sebe na koně a už uháněl do Broumova. Tam sesadil synáčka z koně před klášterem páterů benediktýnů a hrozně řinče ostruhami šel rovnou k páteru převorovi. "Velebnosti," řekl tlustým hlasem, "tady vám nechám tohohle kloučka na vychování, abyste ho naučili jíst, smrkat a tancovat a říkat pitšen a ževuzém a všechno, co se sluší, když je člověk holt kavalírem; a tady," řekl, "je na to pytel dukátů, lujzů, florinů, piastrů, rupií, dublonů, rublů a holandských zlatek a pistolů a sovrýnů, aby se u vás měl jako princátko."

To řek, otočil se na patě a hajdy do lesů, nechávaje otcům benediktýnům malého Lotranda na starosti.

Tak se tedy malý Lotrando učil s mnoha princátky, hrabátky a jinými bohatými mládenečky v takovém tom konviktě u pánů páterů; a tlustý páter Spiridion ho učil říkat pitšen a gorsamadýnr po německu, a páter Dominik mu vtloukl do hlavy všelijaké to francouzské trešarmé a silvuplé, a pan páter Barnabáš ho naučil všem komplimentům, menuetům a způsobným manýrám, a pan regenschori Kraupner ho učil smrkat, aby to zaznělo tence jako flétna nebo jemně jako šalmaj, a ne aby to zatroubilo jako kontrafagot, pozoun, jerišská trouba, piston nebo automobil, tak jako troubíval starý Lotrando; zkrátka naučili ho těm nejjemnějším způsobům a delikátnostem jako pravého kavalíra. Však mladý Lotrando byl v černých sametových šatech s krajkovým límečkem tuze pěkný hoch a docela zapomněl, že rostl v loupežnické jeskyni v divokých horách Brendách a že jeho otec, starý vrah a raubíř Lotrando, chodil ve volské kůži a čpěl koninou a jedl syrové maso jen tak holýma rukama, jak už to loupežníci dělají.

Zkrátka mladý Lotrando vzkvétal vědomostmi a uhlazeností, a zrovna když byl v nejlepších studiích, zatřeskla koňská kopyta před broumovským konviktem a z koně skočil ježatý pacholek a zabouchal do vrat, a když ho fráter vrátný pustil, řekl surovým hlasem, že jako jede pro mladého pána Lotranda, že jeho pantáta, jako starý Lotrando, se chystá umřít a volá k sobě jediného syna, aby převzal jeho živnost. Tu tedy mladý Lotrando se slzami v očích se rozžehnal s ctihodnými otcí benediktýny, jakož i s ostatními mladými panáčky a študenty, a jel s pacholkem na Brendy přemítaje, jakou to živnost mu otec chce odkázat, a slibuje si v duchu, že ji povede bohulibě, vznešeně a s příkladnou zdvořilostí ke všem lidem.

Tak přijeli na Brendy a pacholek dovedl mladého pána k smrtelnému loži tátovu. Starý Lotrando ležel ve velikánské jeskyni na balíku nevydělaných hovězin a přikryt byl koňskou dekou.

"No tak, Vincku, ty kujóne," ozval se těžce, "vedeš už mého kluka?"

"Drahý otče," zvolal mladý Lotrando klekaje, "kéž vás Bůh dlouhá léta zachovati ráčí k radosti bližních a k nevýslovné pýše vašeho potomstva."

"Pomalů, hochu," řekl starý raubíř. "Dnes pojedu do pekla a nemám mnoho času na tvé cukrování. Myslel jsem, že ti nechám dost velké jmění, abys byl z toho živ bez práce. Ale hrom do toho, kluku, jaká teď byla pro naše řemeslo mizerná léta."

"Ach, otče," vzdychl mladý Lotrando, "neměl jsem tušení, že strádáte."

"No jo," bručel starý. "Víš, mám pakostnici a už jsem se nemoh pouštět daleko odtud. A nejbližším silnicím se kupci, neřádi, nějak vyhýbali. Nejvyšší čas, aby mou práci převzal někdo mladší."

"Drahý otče," řekl mladý pán horlivě, "přísahám vám při všem na světě, že převezmu vaši práci a budu ji plnit čestně, ochotně a ke všem co nejvládněji."

"Já nevím, jak pochodíš s vlídností," zavrčel starý. "Já jsem to dělal tak, že jsem zapích jen ty, co se chtěli bránit. Ale poklony, synáčku, jsem nedělal nikomu; víš, jaksi se to při mé živnosti nehodí."

"A jaká je, drahý otče, vaše živnost?"

“Loupežnictví,” řekl starý Lotrando a skonal.

Tak zůstal mladý Lotrando sám na světě, zdrcen do té duše jednak smrtí pantátovou, jednak přísahou, kterou se mu zavázal, že bude po něm loupežníkem.

Po třech dnech k němu přišel ten ježatý pacholek Vincek, že prý už není co jíst a že prý jářku se musí zase začít s pořádnou prací.

“Drahý pacholku,” řekl mladý Lotrando žalostivě, “musí-li to tak vskutku býti?”

“Se ví,” odpověděl Vincek nevlídně. “Tady, panečku, nám žádný páteříček nepřinese nadívané holoubě. Kdo chce jíst, ať pracuje.”

Vzal tedy mladý Lotrando překrásnou pistoli, skočil na kůň a jel na silnici, no, dejme tomu na silnici u Batňovic. Tam se položil do zálohy a čekal, až tudy pojedou nějaký kupec, aby ho oloupil. A skutečně za nějakou tu hodinku přijížděl po cestě pláteník, co vezl plátýnka do Trutnova.

Mladý Lotrando vystoupil z úkrytu a hluboce smekl. Pláteník se podivil, že ho zdraví takový pěkný panáček, no, a smekl taky a řekl: “Navěky, mladý pane.”

Lotrando přistoupil blíže a smekl znova: “Dovolte,” řekl sladce, “doufám, že vás nevyrušuji.”

“Ale božítku ne,” povídá pláteník, “a čímpak bych vám moh posloužit?”

“Prosím vás, pane, co nejsnažněji,” mluvil dále Lotrando, “abyste se nepolekal. Já jsem totiž loupežník, strašný Lotrando z Brend.”

Pláteník byl mazaný a nelek se ani trochu. “A heleme,” řekl vesele, “tak taky kolegáček. Já jsem totiž taky loupežník, a sice Krvavý Čepelka z Kostelce. Jistě znáte, ne?”

“Nemám tu čest,” omlouval se Lotrando rozpačitě; “jsem tu, pane kolego, dnes poprvé. Převzal jsem totiž závod svého pana otce.”

“Aha,” řekl pláteník Čepelka, “starého Lotranda z Brend, že jo? To je stará renomovaná firma loupežnická. Moc solidní závod, pane Lotrando. To vám gratuluju. Ale víte co, já jsem byl tuze veliký kamarád vašeho nebožtíka pantáty. Tuhle jsme se potkali a on povídá: ‘Víš co, Krvavý Čepelko, jsme sousedi a kolegové, no, rozdělíme si to po dobrém; tahle silnice od Kostelce až do Trutnova bude tvá a na ní budeš loupit jenom ty.’ Tak to řek, a na to jsme si plácli, víme?”

“Ach, prosím tisíckrát za odpuštění,” omlouval se zdvořile mladý Lotrando. “Opravdu jsem nevěděl, že tady je váš revír. Je mi neobyčejně líto, že jsem sem vložil nohu.”

“No, pro tentokrát nevádí,” povídá mazaný Čepelka. “Ale váš pantáta ještě řekl: ‘A víš, Krvavý Čepelko, jestli sem já nebo někdo z mých lidí jen páchne nohou, tak mu můžeš vzít pistole a čepici a kabát, aby si pamatoval, že to je tvá silnice.’ To řek ten váš starý partyka a dal mi na to ruku.”

“Je-li tomu tak,” odvětil mladý Lotrando, “musím vás co nejuctivěji prositi, abyste přijal tuto vykládanou pistoli, můj baret s pravým pštrosím pérem a tento kabátec z anglického sametu na památku a na důkaz mé nejhlubší úcty, jakož i lítosti, že jsem vám způsobil takovou nepříjemnost.”

“Tak dobrá,” povídal na to Čepelka, “dejte to sem a já vám to odpustím. Ale víckrát, panáčku, ať vás tu nevidím. Tak hyje, koníčky. Spámbíčkem, pane Lotrando.”

“Bůh vás provázej, šlechetný a otcovský pane,” volal za ním mladý Lotrando a vrátil se na Brendy nejen bez kořisti, ale také bez svého vlastního kabátu. Pacholek Vincek mu pak šeredně vyčinil a dal mu naučení, aby příštího dne zapíchnul a obral prvního, koho potká.

Tak tedy druhého dne číhal mladý Lotrando se svým tenkým kordiskem na silnici u Zbečníku. A za nějakou chvíli jede tudy forman s náramným nákladem zboží.

Mladý Lotrando vystoupil a zvolal: “Je mi líto, pane, ale musím vás zapíchnout. Prosím, abyste se v rychlosti připravil a pomodlil.”

Forman padl na kolena a modlil se a přemýšlel, jak by z té šlamastyky vyvázl. Modlil se první, druhý otčenáš, a pořád ho nic chytrého nenapadlo. Už se modlil desátý a dvacátý otčenáš, a pořád nic.

“Nu tak, pane,” zvolal mladý Lotrando dodávaje si přísnosti, “jste už připraven na smrt?”

“Kdepak,” řekl forman jektaje zuby. “Já jsem totiž strašně velikej hříšník, třicet let jsem nebyl v kostele, klel jsem

jako pohan a rouhal se a hrál ferbla a hřešil na každém kroku. Ale kdybych se moh v Polici vyzpovídat, tak by mně snad Pámbu hříchy odpustil a neuvrh by do pekla mou hříšnou duši. Víte co? Já honem pojedu do Police, a až se vyzpovídám, vrátím se sem a vy mne zapíchnete.”

“Dobrá,” souhlasil Lotrando, “já tady zatím počkám u vašeho vozu.”

“Jo,” řekl forman, “a vy mně, prosímás, půjčte svýho koníčka, abych byl dřív zpátky.”

I k tomu svolil zdvořilý Lotrando, a tak forman sedl na jeho koníčka a jel k Polici, zatímco mladý Lotrando vypřáhl koně formanovy a nechal je napást se na louce.

Ale ten forman byl taškář a nejel do Police k zpovědi, ale jen do nejbližší hospody, a tam povídal, že na silnici na něho čeká loupežník; a ještě se v té hospodě na kuráž napil a s třemi čeledíny se hnál na Lotranda. A ti čtyři chlapi chudáku Lotrandovi ukrutně namlátili a hnali ho až do hor, a tak zdvořilý loupežník se vrátil do jeskyně nejen bez kořisti, ale také bez svého vlastního koníčka.

Do třetice zajel si Lotrando na silnici k Náchodu a čekal, jakou kořist mu náhoda přinese. Jede tu, jede vozejšek plachtou přikrytý a v něm veze trhovník na jarmark do Náchoda samá perníková srdce. A zas mladý Lotrando se postaví do cesty a křikne: “Člověče, vzdej se, já jsem loupežník.” Tak ho to totiž naučil ježatý Vincek.

Trhovník se zastavil, podrbal se pod čepicí a pak nadzvedl plachtu u vozu a řekl dovnitř: “Stará, je tu nákej pan loupežník.”

Tu rozhrnula se plachta a z vozejšku vylezla stará tlustá panička, založila ruce v bok a spustila na mladého Lotranda: “Ty raubíři, rošťáku, ničemo, šibeničníku, prašivko, hrubiáne, lotře, kreminálníku, poberto, vandráku, lenochu, darebo, kujóne, lupiči, taškáři, šupáku, pobudo, lumpe, otrapo, lucipere, nemravo, holomku, špatenko a zloději zlodějská, co se to opovažuješ, takhle si přijít na poctivé lidi?”

“Promiňte, madam,” zašeptal Lotrando zdrcen, “nevěděl jsem, že je ve voze dáma.”

“To se ví, že je,” pokračovala trhovnice, “a jaká dáma, ty surovče, ty vrahu, ty zabijáku, ty prachkujóne, ty padouchu, ty hanebníku, ty mordýři, ty satanáši!”

“Prosím tisíckrát za odpuštění, že jsem vás tak polekal, paní,” omlouval se Lotrando v nejhroznějších rozpacích. “Trešarmé, madam, silvuplé, ujišťuji vás svou nejpokornější lítostí, že – že –”

“Pakuj se, darebo,” křičela ctihodná dáma, “nebo ti řeknu, že jsi nestyda, bídák, zlosyn, arcilotras, turek, pohan, vyvrhel, nezdvorák, halama, huncút, mazavka, hrubec a týgr a hrdlořez a podlec, pijan, ludrák, nelida a mameluk a prevít a kazisvět, podvodník, zločinec, mizera a vrahoun a kruťas a –”

Dále už mladý Lotrando neslyšel, neboť dal se na útěk a nezastavil se až na Brendách; a to se mu ještě zdálo, že vítr za ním nese cosi jako “...zlotřilec, trhan, lajdák, obejda, rabiát a lidožrout a Žižkovák”, třeba si sebevíc uši zacpával.

A tak to chodilo pořád. U Vodolova chtěl mladý Lotrando propíchnout žida s ranečkem na zádech, ale žid nařikal, že prý je zima, že by ho studený kord ve vnitřnostech nachladil a zábl, že prý už beztoho má kašel, a ať prý je velkomožný pan loupežník tak laskav a nahřeje trochu svůj kord nad ohněm, než ho jako propíchně. A zatímco rytířský Lotrando rozdělal oheň, aby ohřál své kordisko, žid vzal nohy na ramena, totiž ne, vzal ranec na ramena a utíkal, že nebylo po něm ani čuchu. A jindy zase u Ratibořic přepadl mladý loupežník zlatý kočár, ale v něm seděla ratibořická princezka a byla tak hezká, že se Lotrando do ní zamiloval a vzal jí jen – a to ještě po dobrém – voňavý šáteček. A to se ví, té vůně se jeho banda na Brendách nenajedla. A jindy u Suchovršíč přepadl řezníka, který vedl krávu do Úpice na jatka, a chtěl ho zabít; ale řezník prosil, aby vyřídil jeho dvanácti sirotkům to a ono, a teď jim vzkazoval tak dojemné, přešlechtné a pohnutlivé věci, že se Lotrando rozplakal a řezníka propustil nejen s krávou, ale vnutil mu ještě dvanáct dukátů, aby prý dal každému svému dítěti po zlaťáku na památku po hrozném Lotrandovi; a přitom ten řezník, šibal jeden, byl starý mládenec a neměl ani kočku, natož dvanáct dětí. No zkrátka, pokaždé, když chtěl Lotrando někoho zavraždit nebo oloupit, mu do toho něco přišlo, co podnítilo jeho zdvořilost a outlocitnost, takže nic nikomu nevzal a ještě k tomu rozdal všechno své.

Takhle se ovšem jeho živnosti nevedlo; jeho pacholkové i s ježatým Vinckem se rozutekli a šli raději poctivě pracovat mezi lidí; sám Vincek se dal za mládka do hronovského mlejna, co ještě dnes stojí pod kostelem. Mladý Lotrando zůstal sám v loupežnické jeskyni na Brendách a měl hlad a nevěděl si rady. Tu si vzpomněl na pana převora u benediktýnů v Broumově, který ho mívával tuzince rád, a pustil se k němu, aby se ho zeptal na radu, co má dělat.

Když k němu přišel, klekl a plakal a vypravoval, že se svému otci zavázal přísahou, že bude loupežníkem, ale že

je vychován ve zdvořilosti a laskavosti, a že tedy nemůže a nemůže nikoho zabít nebo obrat proti jeho vůli. A co prý tedy si má počít.

Pan převor nato dvanáctkrát šňupl a dvanáctkrát se zamyslel, a pak řekl: "Milý synu, to ti chválím, že jsi zdvořilý a vlídný k lidem; ale loupežníkem zůstat nemůžeš, jednak proto, že je to smrtelný hřích, a jednak proto, že to neumíš. Ale abys vyhověl přísaze, kterou jsi dal svému pantátovi, budeš přepadat lidi dál, ale v úplné počestnosti. Najmeš si mejto, budeš číhat u silnice, a když tamtudy někdo pojedje, vystoupíš na něj a budeš na něm žádat dva krejcary mejta. No, a je to. A při té živnosti můžeš být zdvořilý, jak jen umíš a sobě žádáš."

Pak napsal pan převor psaní panu okresnímu hejtmanovi do Trutnova, kde se přimlouval za mladého Lotranda, aby mu pan hejtman ráčil svěřiti nějaké to mejto. A s tím psaním se pustil Lotrando k hejtmanství do Trutnova, a opravdicky dostal mejto na silnici v Zálesí. Tak se stal zdvořilý loupežník mejtným na silnici a přepadat vozy a kočáry, aby ve vši počestnosti vybíral dva krejcary mejta.

O hromadu let později jel broumovský pan převor bryčkou do Úpice na návštěvu k panu faráři. Už předem se těšil, že u mejta v Zálesí uvidí zdvořilého Lotranda a poptá se ho, jak se mu vede. A opravdu u mejta přistoupí ke kočáru fousatý člověk – byl to sám Lotrando – a něco bruče natáhnul ruku.

Pan převor sáhl do kapsy, ale protože byl trochu tlustý, musel si jednou rukou nadzvednout břicho, aby se druhou rukou dostal do kalhot; a tak to chvíli trvalo, než vytáh peníze.

A tu ten Lotrando spustil hrubým hlasem: "No tak, bude to? Jakpak dlouho má člověk čekat, než dostane ty dva nový?"

Pan převor se hrabal v měšечku a povídá: "Ale já nemám krejcary; prosím vás, človíčku, proměňte mně za šesták."

"A hrom do vás," rozkřikl se Lotrando, "když nemáte krejcary, tak co vás sem čerti nosí? Budťo sem dáte dva krejcary, nebo táhnete nazpátek."

"Lotrando, Lotrando," řekl pan převor lítostivě, "nepoznáváš mne? Kde jsi nechal svou zdvořilost?"

Lotrando se zarazil, neboť teď teprve poznal pana převora. I zabručel něco moc šeredného, ale přemohl se a řekl: "Velebnosti, nedivte se, že už nejsem zdvořilý. Viděl kdy někdo mejtného, mostného, výběrčího nebo kasíra, který by nebyl krobián?"

"To je pravda," řekl pan převor. "To ještě nikdo nikdy neviděl."

"Tak vidíte," zabručel Lotrando. "A teď už si jedte ke všem čertům."

To je konec pohádky o zdvořilém loupežníkovi; snad už umřel, ale jeho potomky potkáte na mnoha a mnoha místech a poznáte je po tom, že vám s největší ochotou vynadají, i když nemají proč. A to by nemělo být.

Lidové noviny 24. 12. 1921

POHÁDKA TULÁCKÁ

KRÁL FRANTIŠEK

Jmenoval se vlastně František Král, ale tak mu říkali jenom tehdy, když ho sebral sstrážník a dovedl ho na komisařství pro potulku, kde ho zapsali do takové tlusté knihy a nechali ho přespat na pryčně a ráno ho zase poslali dál; na policii mu tedy říkali František Král, ale ostatní lidé ho jmenovali všelijak jinak: ten vandrák; ten šupák, ten tulák, ten pobuda, ten lajdák, ten otrapa, ten hadrník, ten trhan, ten obejda, ten lenoch, ten cikán, ten chudák, ten jindyvyjduum, ten člověk, ten kdoví kdo, ten dareba, ten poběhlík, ten krajánek, ten štvanec, ten vošlapa, ten revertent, ten ludrák, ten prašivka, ten hunt, ten syčák, ten holota, a ještě mnoho jiných jmen mu dávali; kdyby každé to názvisko platilo aspoň korunu, mohl by si za ně koupit žluté boty a možná že i klobouk, ale takhle si za to nekoupil nic a měl jenom to, co mu lidé dali.

Jak tedy je už zřejmo, řečený František Král se netěšil nejlepší pověsti a opravdu nebyl nic jiného nežli tulák, který jen ukrádal Pánubohu čas (jenže Pánbůh na věčnosti má tolik mnoho času, že mu ho tím ani za mák neubýlo) a neuměl nic než pískat kudlu. Víte, co je to pískat kudlu? To se dělá tak, že člověk ráno suší hubu, v poledne nemá do čeho kousnout a večer se místo jídla párá dřívkem v zubech; a když mu pak kručí hladem žaludek, tomu se říká, že píská kudlu. František Král uměl pískat kudlu tak, že by na ni mohl dávat koncerty; jinak to byl dobrák od kosti – kde by se na něm, chudákovi, také nabralo masa! Když dostal kus chleba, snědl jej, a když mu dali zlé slovo, tak je taky spolkl; takový měl hlad. A když nedostal nic, lehl si někde za plotem, přikryl se

tmou a poprosil hvězdičky, aby daly pozor, aby mu nikdo neukradl čepici.

Takový vandrovník člověk ví o světě ledacos; ví, kde dostane najíst, ví, kde dostane vynadáno nebo kde jsou zlí psi, kteří mají na tuláky spadeno víc než četníci. Ale já vám povídám, že byl jednou jeden pes, jakpak se honem jmenoval, aha, Foxl, však už je chudák taky v Pánu. Tak ten Foxl sloužil na zámku v Chyži a měl takovou divnou národu, že když uviděl vandráka, pištěl radostí, tancoval kolem něho a vedl ho rovnou do zámecké kuchyně; ale když přišel na zámek nějaký velký pán, řekněme baron, hrabě, kníže, nebo dokonce pražský arcibiskup, řval na něj Foxl jako počtený a byl by ho roztrhal, kdyby ho kočí honem nezavřel do konírny. Jak vidíte, jsou i mezi psy všelijaké rozdíly; jakpak teprve mezi lidmi.

Ale když už jsme u těch psů, víte, děti, proč pes vrtí ocasem? To je tak. Když Pánbůh stvořil svět se vším všudy, šel od jednoho božího tvora k druhému a pěkně přívětivě se ho vyptával, je-li na světě spokojen a zda mu nic neschází a podobně. Pak taky přišel k prvnímu psovi na světě a ptal se ho, zda mu nic medle neschází. Pes chtěl honem zavrtět hlavou, že jako zaplaťpámbu ne, ale protože zrovna čuchal k něčemu náramně zajímavému (byla to myslím první kost nebo první kůžička z buřty, ještě teplá, jak právě vyšla z ruky Stvořitele), spletl se pes a horlivě zavrtěl ocasem. Od té doby pes vrtí ocasem, kdežto jiná zvířata, jako kůň a kráva, dovedou potřásat hlavou tak jako člověk. Jen prase neumí kývat ani vrtět hlavou, a to proto, že když se ho Hospodin tázal, jak je na tom božím světě spokojeno, rylo dál rypákem po žaludech a jen tak potřáslo netrpělivě ocáskem, jako by chtělo říci: Pardon, na moment, teď zrovna nemám pokdy. Od té doby prase pořád tak potřásá a potrhává ocáskem, pokud je živo, a jeho ocásek se za trest jídá podnes s křenem nebo hořčicí, aby jej to i po smrti štípalo. Tak je to od stvoření světa.

Ale o tom jsem nechtěl dnes povídat, nýbrž o tulákovi, který se jmenoval František Král. Tak ten tulák chodil po celém světě; byl až v Trutnově, kde jsou už Němci, a v Hradci Králové, a ve Skalici, a dokonce až ve Vodolově a Maršově a jiných dalekých městech celého světa. Jeden čas sloužil také u mého dědečka na Žernově, ale to víte, tulák je tulák; sebral svůj raneček a šel zase dál, do Starkoče nebo na který kraj světa, a zas po něm nebylo vidu ani slechu; taková to byla neposedná krev.

Už jsem vám říkal, že lidé ho jmenovali tulák, trhan, pobuda a ještě všelijak jinak; ale někdy mu také říkali, že je poberta, zloděj, rošťák, dareba nebo raubíř, ale to mu moc křivdili. František Král nikdy nikomu nic nevzal, neukradl ani neštípl. Na mou víru, ani co by za nehet vlezlo. Právě proto, že byl tak poctivý, se nakonec dočkal veliké slávy; ale o tom vám právě chci vypravovat.

Tak jednou stál ten tulák František na Podměstečku a přemýšlel, má-li si jít k Vlčkům pro housku nebo k starému panu Prouzovi pro rohlík. A tu jde podle něho vznešený pán, snad to byl nějaký cizí továrník nebo obchodní cestující, a nese v ruce kožený kufřík. Najednou zafoukl vítr, shodil tomu pánovi klobouk a už jej kutálel po silnici. "Človče, podržte mi to na chvíli," křikl honem ten pán a hodil tulákovi Františkovi ten kožený kufřík; a než řekl švec, už byl v prachu za kloboukem až někde u Sychrova.

Stojí tedy František Král s tím kufříkem v ruce a čeká, až se ten pán vrátí. Čeká půl hodiny, čeká hodinu, ale pán nikde. František si netroufá zaskočit ani pro tu housku, aby ho snad ten pán neminul, až se vrátí pro kufřík. Čeká dvě hodiny, tři hodiny, a aby neměl dlouhou chvíli, píská zatím kudlu. Pán se nevrací, a už se dělá noc. Na nebi se třpytí hvězdičky, celé městečko spí stočeno jako kočka za kamny a div nepřeđe, jak mu je dobře v peřinách. Ale tulák František ještě pořád stojí, trne, dívá se na hvězdičky a čeká, až se ten pán vrátí.

Zrovna tloukla půlnoc, když se za ním ozval strašný hlas: "Co tu děláte?"

"Čekám tu na jednoho cizího pána," řekl František.

"A co to máte v ruce?" tázal se strašný hlas.

"To je kufřík toho pána," vykládal tulák. "Já mu jej mám podržet, co se vrátí."

"A kde je ten pán?" ptal se do třetice strašný hlas.

"On jenom odběhl, aby chyt svůj klobouk," pravil František.

"Hoho," řekl děsný hlas. "To je podezřelý. Pojdte se mnou."

"To nejde," bránil se tulák. "Já tady musím čekat."

"Ve jménu zákona vás zatýkám," zahřímá veliký hlas, a tu František Král pochopil, že to je pan Boura, strážník, a že tedy musí poslechnout. Podrbal se tedy, vzdychl a šel s panem Bourou na komisařství. Tam ho zapsali do tlusté knihy a zavřeli ho do šatlavy; ale ten kufřík zatím zamkli, až přijde ráno pan soudce.

Ráno přivedli tuláka před pana soudce; a vždyť to byl, namoutě, pan rada Šulc – dnes už ho také hlava nebolí.

“Ty budižkničemu, ty lajdáku, ty hadrlumpe,” řekl pan soudce, “už jsi tady zas? Vždyť je tomu sotva měsíc, co jsme tě zavřeli pro potulku. Ježíši, človíčku, s tebou mám kříž! Tak co, zas tě sebrali, že ses toulal?”

“Ba ne, milostpane,” povídá tulák František, “tady pan Boura mne sebral, protože jsem stál.”

“Tak vidíš, ty holoto,” povídá pan soudce, “proč jsi stál? Kdybys nebyl stál, nebyli by tě sebrali. Ale slyším, že u tebe našli nějaký kufřík. Je to pravda?”

“Prosím, milostpane,” povídá tulák, “ten kufřík mi dal nějaký cizí pán.”

“Hoho,” zvolal pan soudce. “Toho cizího pána už známe. Když někdo něco ukradne, tak řekne, že to dostal od nějakého cizího pána. Holenku, tím nás nenapálíš. A co je v tom kufříku?”

“To nevím, namouduši,” řekl tulák František.

“Ty taškáři jeden,” povídá pan soudce, “však my se na to podíváme sami.”

I otevřel pan rada kufřík a vyskočil překvapením. Byly tam samé peníze, a když je přepočítal, bylo jich jeden milión tři sta šedesát sedm tisíc osm set patnáct korun devadesát dva halíře, krom toho kartáček na zuby.

“Hrom do toho,” vykřikl pan soudce, “člověče, kdes to ukradl?”

“Prosím, milostpane,” bránil se František Král, “to mi dal podržet ten cizí pán, co honil ten klobouk, co mu jej vzal vítr.”

“I ty zloději zlodějská,” volal pan soudce, “copak si myslíš, že ti tohle uvěřím? To bych rád viděl, kdo by svěřil takovému trhanovi, jako jsi ty, jeden milión tři sta šedesát sedm tisíc osm set patnáct korun devadesát dva halíře a k tomu ještě kartáček na zuby! Marš do šatlavy! Však my už vyšetříme, komu jsi ten kufřík ukradl.”

A tak se stalo, že zavřeli chudáka Františka do šatlavy na hrozně dlouhou dobu. Utekla zima a minulo jaro, a ještě pořád nenašli nikoho, kdo by se hlásil o ty peníze; a tak si pan rada Šulc, pan strážník Boura a ostatní páni od soudu i od policie už mysleli, že František Král, tulák bez přístřeší a bez stálého zaměstnání, vícekrát trestaný a vůbec prašivka daremná, někde zabil a zakopal neznámého pána a vzal mu ten kufřík s penězi. A tak když uplynul rok a den, stál František Král před soudem pro vraždu neznámého pána a pro uloupení jednoho miliónu tři set šedesáti sedmi tisíc osmi set patnácti korun devadesáti dvou halířů a kartáčku na zuby. Šmankote, děti, na takovou věc je provaz.

“Ty huncúte, ty raubíři, ty prachmilióně,” povídá pan soudce obžalovanému, “tak už se u všech všudy přiznej, kdes toho pána zabil a zakopal; bude se ti líp viset, když se přiznáš.”

“Dyť já ho nezabil, milospane,” bránil se chudák František; “on jenom honil ten klobouk, a frnk, už byl v prachu; letěl jako švec na jarmark a ten kufřík mně jako nechal v rukou.”

“Inu,” vzdychl pan soudce, “když teda mermomocí chceš, pověsíme tě i bez přiznání. Pane Boura, tak toho zatvrzelého zločince s pomocí boží pověste.”

Jen to dořekl, když se rozletěly dveře a v nich stál nějaký cizí pán, celý zaprášený a udýchaný. “Už se našel,” vyhrkl.

“Kdo se našel?” ptal se pan soudce přísným hlasem.

“Ten klobouk,” řekl cizinec. “Lidi, to vám byla mela. Tak já jdu po Podměstečku, a najednou mně vítr sebere klobouk. Já hodím svůj kufřík ani nevím komu a šup, letím za kloboukem. Ale klobouk, neřád, se kutálí přes most k Sychrovu a za Sychrovem k Zálesí a ke Rtyni a přes Kostelec ke Zbečnicku a přes celý Hronov k Náchodu a tam tudyma kolem na pruskou hranici. Já pořád za ním; už jej skoro držím, ale na hranici mne chytne financ, a co prý tak utíkám. Jářku, že za kloboukem. Než jsem mu to vysvětlil, byl zase klobouk v prachu. Tak jsem se vyspal a pustil jsem se vám ráno za kloboukem do Pruska, na Levín a Chudobu, co je ta smradlavá voda –”

“Počkejte,” pravil pan soudce. “Tady je soud, a ne nějaká zeměpisná přednáška.”

“Tak já to povím docela krátce,” řekl cizinec. “V Chudobě se dovím, že můj klobouk tam vypil sklenici vody, koupil si hůl a pak sedl do vlaku a jel do Svídnice. To se rozumí, já jedu za ním. Ve Svídnicí klobouk, neřád, přenocoval v jednom hotelu, ani nezaplatil účet, a pak odejel neznámo kam. Po delším pátrání jsem se dozvěděl, že chodí po Krakově, a dokonce že se tam chce oženit s jednou vdovou. Tak já jedu do Krakova za ním.”

“A proč jste jej tak honil?” ptal se pan soudce.

“No,” povídal cizinec, “on to byl ještě zánovní klobouk, a pak, já jsem zastrčil pod jeho pentli svůj zpáteční lístek na dráhu ze Svatoňovic do Starkoče. O ten zpáteční lístek mně šlo, pane rado.”

“Aha,” řekl pan soudce, “to je docela správné.”

“To si myslím,” pravil cizinec. “Nebudu si přece kupovat lístek dvakrát. Kde jsem přestal? Aha, že jedu do Krakova. Dobrá, tedy tam přijedu, a zatím klobouk, lump jeden, ujel první třídou do Varšavy vydávaje se za diplomata.”

“To je přece podvod,” zvolal pan soudce.

“Však jsem to taky udal,” povídal cizinec, “a policie telegrafovala z Krakova do Varšavy, aby byl zatčen. Ale zatím si můj klobouk pořídil kožich, protože už začínala zima, nechal si narůst vousy a jel do Moskvy.”

“A co dělal v Moskvě?” tázal se pan soudce.

“No, co by tam dělal,” pravil cizinec. “Politiku dělal, mizera. Stal se tam novinářem. Pak si vzal do hlavy, že se zmocní vlády, ale to už jej Rusové zatkli a odsoudili jej k smrti zastřelením; ale když jej vedli na popraviště, zafoukal vítr, a tu on, uličník, se začal kutálet a proklouzl mezi nohama vojáků a kutálel se po matičce Rusi až do Novočerkasku. Tam si dal na hlavu beranici a stal se atamanem donských kozáků. Já jej pronásleduju a konečně jej chytím; a tu on, padouch, zapíská na své kozáky a káže jim, aby mne zastřelili.”

“A co dál,” ptal se pan soudce dychtivě.

“No, co by bylo dál,” řekl cizinec. “Já jim povídám, že my se kozáků nebojíme, že je krájíme do polívky. Já nevím, pane rado, jestli tady u vás taky rostou kozáčky –”

“Rostou a hodně,” pravil pan rada. “Nejvíc tamhle u Libňatova, nejvíc takhle, kde jsou břízy a osiky.”

“Kozák je docela dobrá houba,” řekl cizinec, “jenomže má nožičku trochu dřevnatou. Tak já povídám, že u nás kozáky vaříme v polívce nebo rozkrájíme na malé kousky a sušíme, a toho se ti kozáci tak lekli, že mne pustili. Ale zatím můj klobouk, ničema, skočil na kůň a uháněl na východ. Já, to se rozumí, za ním. A on v Orenburku sedne na vlak a jede na Omsk a přes celou Sibiř, ale v Irkutsku se mně ztratil; prý tam někde přišel k penězům, ale pak jej chytli lupiči Chunchuzové a obrali jej o všechno, takže vyvázl jen s holým životem. Pak jsem jej potkal na ulici v Blagověščensku, ale on mi, chytrák, pláchl a kutálel se přes celou Mandžurii až k Čínskému moři. Na břehu moře jsem jej dostihl, protože se bál vody.”

“Teda tam jste jej chytil?” ptal se pan soudce.

“Kdepak,” řekl cizinec. “Běžím k němu na břehu moře, ale v tu chvíli se obrátil vítr a klobouk se kutálel zas k západu. Já za ním, a tak jsem jej honil přes Čínu a Turkestán, dílem pěšky, dílem na nosítkách, na koních nebo na velbloudech, až zase v Taškentě sedl na dráhu a jel zpátky do Orenburku. Odtamtud jel na Charkov a Oděsu a odtamtud do Uher, pak se stočil na Olomouc a Českou Třebovou a na Týniště, a konečně zase sem k nám. A tady jsem jej před pěti minutami chytil na náměstí, právě když chtěl jít do hospody na papričku. Tak, tady je.”

Přitom ukázal ten klobouk; byl rozbitý nadranc, ale jinak by nikdo neřekl, že by to byl takový vykutálený taškář.

“A teď se podíváme,” zvolal cizinec, “má-li ještě za pentlí ten zpáteční lístek ze Svatoňovic do Starkoče.” I sáhl za pentli a vyňal lístek. “Je tady,” vykřikl vítězně. “Tak, teď aspoň pojedu zadarmo do Starkoče.”

“Ale človíčku,” řekl pan rada, “vždyť vám ten lístek už propadl!”

“Jak to?” divil se cizinec.

“Inu, zpáteční lístek platí jen po tři dny a tenhle je, jak vidím, starý už rok a den. Panečku, ten už neplatí.”

“A hrom do toho,” řekl cizinec, “to mně nenapadlo. Teď si musím koupit nový lístek a nemám už ani findy.” Cizinec se poškrábal na hlavě. “Ale počkejte, já jsem dal podržet svůj kufřík s penězi nějakému mužskému, když jsem se pustil za tím kloboukem.”

“Kolik tam bylo peněz?” ptal se honem pan soudce.

“Jestli se nemejlím,” pravil cizinec, “tak tam byl jeden milión tři sta šedesát sedm tisíc osm set patnáct korun devadesát dva halíře a kartáček na zuby.”

“Navlas tolik,” řekl pan soudce. “Tak ten kufřík máme tady se všemi penězi i s kartáčkem na zuby. A tady stojí ten mužský, co jste mu dal podržet svůj kufřík. Jmenuje se Král František, a právě jsme ho já a tuhle pan Boura odsoudili na smrt, že vás oloupil a zavraždil.”

"I koukejme," nato cizinec, "tak vy jste ho chudáka zavřeli? No, aspoň neutratil všechny prachy, co byly v tom kufříku."

Tu povstal pan soudce a řekl slavnostně: "Teď teprve vidím, že Král František neukradl, neuzmul, neodcizil, neštípl a rovněž si nepřisvojil z peněz u něho uložených ani brka, šupu, vindry anebo findy, nykláku ani fluňky, ačkoli, jak potom zjištěno, neměl sám ani na munzemli nebo na dalaňka nebo též na housku, žemli či jinou poživatinu aneb pochutinu, zvanou též pekařský výrobek a latinsky cerealia. Prohlašuji tímto, že Král František je nevinný vraždou, mordem, latinsky homicidiem, zabitím, zakopáním mrtvého, loupeží, násilím, krádeží a vůbec zlodějčinou; nýbrž naopak že čekal den a noc na tom fleku, aby poctivě a neztenčeně vrátil jeden milión tři sta šedesát sedm tisíc osm set patnáct korun devadesát dva halíře a kartáček na zuby. Pročež prohlašuji, že je zproštěn žaloby, amen. Safra, kluci, to jsem toho napovídal, co?"

"No ba," pravil cizinec; "však už byste mohl pustit k slovu tady toho poctivého šupáka čili obejdu."

"Co bych povídal," řekl František Král skromně. "Co jsem živ, nevzal jsem nikde nikomu ani padavče. To už je taková nátura."

"Člověče," prohlásil cizinec, "to jste mezi vandráky a lidmi bílá vrána."

"Namouduši," pravil pan rada, "učiněná bílá vrána."

"Taky to říkám," dodal pan strážník Boura, který, jak jste si povšimli, si do této chvíle ještě neklápl.

Tak tedy přišel František Král zase na svobodu; ale odměnou za jeho poctivost mu dal ten cizinec tolik peněz, že by si za to mohl František koupit jeden dům, do toho domu jeden stůl, na ten stůl jeden talíř a na ten talíř jednu horkou jitrnici. Ale protože měl František Král děravou kapsu, ztratil ty peníze a neměl zase nic. Tak tedy šel, kam ho nohy nesly, a cestou pískal kudlu. Ale ta bílá vrána mu nešla z hlavy.

Na noc si vlezl do hlídačské boudy a spal jako dudek; a když ráno vystrčil hlavu, svítilo slunce, celý svět se třpytil čerstvou rosičkou a na plotě před boudou seděla bílá vrána. František nikdy dosud neviděl bílou vránu, a tak na ni koukal vyjeven, ani nedýchal. Byla bílá jako padlý sníh, oči měla červené jako rubín a nožičky růžové a česala si zobákem křídla. Když zahlédla Františka, potrhla křídla, jako by chtěla uletět, ale zůstala sedět a dívala se nedůvěřivě jedním rubínovým okem na ježatou hlavu Františkovu.

"Ty," ozvala se najednou, "neprašťíš mne kamenem?"

"Neprašťím," řekl František, a teprve teď se podivil, že vrána mluví. "Jak to přijde, že umíš mluvit?"

"To toho je," řekla vrána. "My bílé vrány umíme všechny mluvit. Černé vrány jen krákorají, ale já umím říci, nač si vzpomeneš."

"Jdi pryč," podivil se tulák František. "Tak řekni třeba krám."

"Krám," řekla vrána.

"Řekni tedy křáp," žádal František.

"Křáp," opakovala vrána. "Tak vidíš, že umím mluvit. My bílé vrány nejsme jen tak ledaskdo. Obyčejná vrána umí počítat jen do pěti, ale bílá vrána umí počítat do sedmi. Podívej se: jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest, sedm. A do kolika umíš ty počítat?"

"No, aspoň do desíti," řekl František.

"Ale jdi! Ukaž?"

"No tak třeba: devatero řemesel, desátá nouze."

"Helejme," zvolala bílá vrána, "ty jsi moc chytrý pták. My bílé vrány jsme totiž nejlepší ptáci. Viděls, že lidé mají v kostelích malovány veliké ptáky s bílými husími křídly a lidskými zobáky?"

"Aha," řekl František, "ty myslíš anděly."

"Ano," pravila vrána. "Víš, to jsou vlastně bílé vrány; jenže málokdo kdy viděl bílou vránu. Nás je, panečku, moc málo."

"Abych ti řekl pravdu," řekl František, "já jsem taky bílá vrána."

"No," pravila bílá vrána pochybovačně, "moc bílý nejsi. A kdo ti řekl, že jsi bílá vrána?"

jménem zákona rozebral a napomenul. Potom v Žitné ulici vypadl z hnízda mladý vrabec, bytem v čísle 23. Zavolal jsem staroměstské hasiče, aby přijeli se žebříkem a dopravili řečeného vrabce do jeho hnízda. Jeho rodiče byli napomenuti, aby dávali lépe pozor. A když jsem šel dolů Ječnou ulicí, zatahalo mě něco za nohavici. Koukám, a on je to skřítek. Víte, ten fousatý z Karlova náměstí.”

“Který?” ptal se nejstarší pan strážník. “Tam jich bydlí několik: Mydlifousek, Kolbaba řečený Dědek, Šmidrkal, Padrholec, Pumprdlík, Kváček zvaný Fajfka, Kuřinožka a Tintěra, ten, co se tam přestěhoval od Apolináře.”

“Ten, co mě tahal za kalhoty,” řekl pan Halaburd, “byl Padrholec, co bydlí v té staré vrbě.”

“Aha,” děl nejstarší pan strážník. “Mládenci, to je jeden moc hodný rarášek, ten Padrholec. Když někdo na Karlově náměstí něco ztratí, třeba prsten, míč, merunu nebo pumlíč, tak ten Padrholec to vždycky donese hlídači jako poctivý nálezce. Tak dál.”

“A ten skřítek, ten Padrholec,” pokračoval strážník Halaburd, “mně povídá: ‚Pane strážníku, já nemůžu domů, mně vlezla do mého bytu na vrbě veverka a nechce mě tam pustit.‘ – Tak jsem vytasil šavli, šel jsem s Padrholcem k jeho vrbě a vyzval jsem ve jménu zákona veverku, aby opustila příbytek a nedopouštěla se takových zločinů, přečinů a přestupků, jako je rušení držby, rušení veřejného pořádku, násilí a zlodějovina. Načež ta veverka řekla: ‚Až naprší.‘ Tu jsem svlékl opasek a plášť a vylezl na tu vrbu. Když jsem byl u té díry po vypadlém suku, co v ní má pan Padrholec byt, začala ta veverka plakat: ‚Pane strážníku, prosím vás, nezatýkejte mě! Já jsem se tady u pana Padrholce jenom schovala, protože pršelo a do mého kvartýru teče.‘ – ‚Žádné řeči, paničko,‘ já na to, ‚seberte svých pět švestek nebo bukvic a pakujte se ze soukromého příbytku pana Padrholce. A kdyby se ještě jednou opakovalo, že byste násilím nebo oukladně, bez jeho svolení a souhlasu vnikla do jeho privátu, tak zavolám posily, obklíčíme vás, zatkneme vás a dopravíme vás spoutanou na policejní komisařství. Tak hybaj!‘ – A to je, lidičky, všechno, co jsem téhle noci viděl.”

“Já jsem jakživ žádného skřítku nezahlid,” ozval se strážník Bambas. “Já jsem měl dosud rajón v Dejvicích a tam v těch nových domečkách žádné takové zjevy, bytosti, nebo jak se tomu říká, nadpřirozené úkazy nejsou.”

“Tady jich je hromada,” řekl nejstarší pan strážník. “A dřív jich bejvalo, kdepak! Příkladně u Šítkovského jezu se vyskytoval vodník, co svět světem stojí. S ním neměla policie jakživa co dělat, takový to byl řádný vodník. Libeňský vodník je starý filuta, ale Šítkovský, to byl moc správný člověk. Však ho vodárenský ouřad města Prahy jmenoval vrchním městským vodníkem a platil mu měsíční gáži. Ten Šítkovský vodník hlídal Vltavu, aby nevyschla; povodně on nedělal, ty dělají venkovští vodníci z horní Vltavy, například Vyderský, Krumlovský a Zvíkovský. Ale ten Libeňský vodník ho ze závisti naštvál, aby žádal od města Prahy za své služby titul a plat magistrátního rady; a když mu na radnici řekli, to že jako nejde, protože prý nemá příslušné vysokoškolské vzdělání, urazil se ten Šítkovský vodník a odstěhoval se z Prahy. Teď prý dělá vodu v Drážďanech. To se ví, všichni labští vodníci v Němcích až po Hamburk jsou Češi jako polena. A od té doby není u Šítkovského jezu žádný vodník. Proto ono bývá v Praze málo vody. Potom na Karlově náměstí tancovala v noci světýlka. Ale protože to nedělalo dobrotu a lidi se jich báli, uzavřela s nimi pražská obec dohodu, že se přestěhují do Stromovky a tam že je bude rozžít a k ránu zhaset zřízenec od plynárny. Jenže ten zřízenec, který je rozžít, musel za války narukovat a tak se na ta světýlka zapomnělo. – Co se týče rusalek, těch bejvalo jenom ve Stromovce sedmnáct; ale z nich asi tři šly k baletu, jedna se dala k filmu a jedna se provdala za nějakého železničáře ze Střešovic. Tři rusalky jsou v Kinského zahradě, dvě působí v Grébovce a jedna se zdržuje v Jelením příkopu. Městský zahradník z Riegrových sadů si chtěl jednu rusalku nasadit do svého parku, ale nějak se mu tam nedržela; myslím, že tam na ni bylo příliš větrno. – Potom policejně zapsaných skřítků, kteří jsou příslušní do veřejných budov, parků, klášterů a knihoven, je v Praze tři sta čtyřicet šest, nepočítajíc rarášky v soukromých domech, které nemáme v evidenci. – Strašidel v Praze bejvalo habaděj, ale teď jsou zrušena, protože bylo vědecky dokázáno, že žádná strašidla nejsou. Jen na Malé Straně prý lidé tajně a nezákonně přechovávají na půdách pár starožitných strašidel, jak mně tuhle říkal kolega z malostranského komisařství. A to je, pokud vím, všechno.”

“Krom toho draka neboli saně,” řekl strážník Kubát, “co zabili na Žižkově v Židovských pecích.”

“Žižkov,” děl nejstarší strážník, “to nebyl nikdy můj rajón, tak o tom draku mnoho nevím.”

“Já byl při tom,” řekl strážník Kubát, “ale celý případ měl v práci a v referátě kolega Vokoun. Ono to už je hodně dávno, ještě když byl naším policejním prezidentem pan Bienert. Tak jednou večer povídala tomu Vokounovi jedna stará paní, byla to paní Částková, trafikantka, ale ona je vlastně bába vědma čili prorokyně a sudička, abyste věděli, tedy ta paní Částková řekla kolegovi Vokounovi, že jí vyšlo v kartách, že v Židovských pecích drží drak Huldabord v zajetí překrásnou pannu, kterou unesl jejím rodičům; a ta panna prý je princezna murciánská.

„Murciánská nebo nemurciánská,“ řekl na to strážník Vokoun, „tu holku musí drak vydat rodičům, nebo proti němu zakročím podle předpisů, zvaných služební řád, foršifty čili instrukce.“ To řekl, opásal se služební šavlí a šel do Židovských pecí. Já myslím, že by to tak udělal každý z nás.”

„To si myslím,“ děl strážník Bambas. „Ale já jsem v Dejvicích a Střešovicích žádného draka neměl. Tak dál.“

„Tedy kolega Vokoun,“ pokračoval strážník Kubát, „se opásal boční zbraní a šel hned v noci do Židovských pecí. A namouduši, z jedné té díry čili sluje slyší halasit hrubé hlasy. I posvítíl si tam služební baterkou a zmerčil strašlivého draka se sedmi hlavami; a ty hlavy spolu hovořily, odpovídaly si a někdy se i pohádaly a nadávaly si – to víte, takový drak nemá žádné manýry, a když, tak jen špatné. A v koutě té jeskyně doopravdy plakala překrásná panna a zacpávala si uši, aby neslyšela, jak ty dračí hlavy spolu tlustým hlasem mluví.

„Hej vy jeden,“ zvolal kolega Vokoun na toho draka zdvořile sice, ale se služební přísností, „legitimujte se; máte nějaké papíry, domovský list, služební knížku, zbrojní pas nebo jiné osobní doklady?“

Tu se jedna z těch dračích hlav zachechtala, jedna se rouhala, jedna klela, jedna láteřila, jedna spílala, jedna nadávala a jedna vyplazovala na Vokouna jazyk. Ale kolega Vokoun se nedal a zvolal: „Ve jménu zákona, seberte se a pojdte se mnou šupity na komisariát, vy i ta holka tam vzadu.“

„To zas pr,“ rozkřikla se jedna z těch dračích hlav. „Víš-li, ty lidská pápěrko, kdo já jsem? Já jsem drak Huldabord.“

„Huldabord z hor Granadských,“ řekla druhá hlava.

„Řečený též Velká Saň Mulhacenská,“ křikla třetí hlava.

„A já tě slupnu,“ zařvala čtvrtá, „jako malinu.“

„Roztrhám tě na cucky, na mandžáry, na padrtě, na cimprcampr a krom toho tě roztrhnu vejpl jako slanečka, až se budou z tebe piliny sypat,“ zahřímala pátá hlava.

„A pak ti zakroutím krk,“ zaburácela šestá.

„A bude po ptákách,“ dodala sedmá hlava strašným hlasem.

Co myslíte, mládenci, že nyčko udělal kolega Vokoun? Řekli byste, že se lekl? Kdepak! Když viděl, že to po dobrém nejde, vzal služební obušek čili pendrek a natřel jím jednu dračí kotrbu po druhé, co měl síly; a sílu on má humpoláckou.

„A heleme,“ řekla první hlava, „tohle není špatné.“

„Právě mě svrbělo temeno,“ pravila druhá.

„A mne kousala v týle nějaká muňka,“ děla třetí.

„Drahousku,“ řekla čtvrtá, „polechtej mě ještě tou hůlkou!“

„Ale klepni silněji,“ radila pátá, „aby to trochu luplo.“

„A víc vlevo,“ žádala šestá, „tam mě to strašně svědí.“

„Na mne je ten tvůj proutek moc měkký,“ mínila sedmá. „Nemáš něco tvrdšího?“

Tu vytasil strážník Vokoun šavlí a sedmkrát ťal, do každé dračí hlavy jednou, až na nich šupiny zařinčely.

„Tohle už bylo trochu lepší,“ řekla první hlava drakova.

„Aspoň jsi usekl ucho jedné bleše,“ libovala si druhá hlava; „já mám totiž ocelové breberky.“

„A mně jsi vyřal ten vlas, co mě zrovna svědil,“ pravila třetí.

„A mně jsi pročísl mikádíčko,“ pochvalovala si čtvrtá hlava.

„Tím tvým hřebínkem bys mě mohl podrbat denně,“ broukala pátá.

„Vždyť já jsem to pírkó ani necítila,“ povídala šestá.

„Člověče zlatá,“ řekla sedmá hlava, „pošimrej mě ještě jednou!“

Tu vytáhl strážník Vokoun služební revolver a sedmkrát střelil, do každé dračí hlavy jednou.

„Kruciturci,“ vyhrkla saň, „neházej na mě tím pískem, vždyť toho budu mít plné vlasy! Safra, mně ten tvůj drobeček vlítl do oka! A tuhle mně to tvé smítko uvázlo mezi zoubky! Tak, a teď už toho mám právě dost,“ zařval

drak, odkašlal všemi sedmi hrdly a ze všech sedmi tlam soptil oheň proti kolegovi Vokounovi.

Kolega Vokoun se nelekl; vytáhl služební předpisy a přečetl si, co má strážník dělat, když má proti sobě přesilu; našel, že v takovém pádě má zavolat posilu. Potom si vyhledal předpis, co má dělat, když někde šlehá oheň, a našel, že za těch okolností má telefonovat pro hasiče. Tak si přečetl všechno, co má dělat, a zavolal hasiče a policejní posilu. Na tu posilu nás přiběhlo poklusem šest, kolegové Rabas, Holas, Matas, Kudlas, Firbas a já, a kolega Vokoun nám řekl: „Mládenci, tak tuhle máme vysvobodit tu holku z moci toho draka. On je sic drak pancéřový a na toho je každá šavle slabá, ale já jsem vyzbrojen, že v zátylku je ten drak trochu měkčí, aby se mohl ohýbat. Tak až řeknu tři, musíte ho všichni seknout šavlí do zátylku. Ale dřív musí hasiči toho draka uhasit, aby nám nepropálil mundúr.“ Jen to dořekl, když tu trárá přijelo k Židovským pecím sedm motorových stříkaček se sedmi hasiči. „Hasiči, pozor,“ zvolal udatně strážník Vokoun, „až řeknu tři, začne každý z vás stříkat na jednu dračí palici, ale to musíte rovnou do chřtánu, co má drak mandle, protože tamtudýma jde ten oheň ven. Tak pozor: raz, dva, tři!“ A jak řekl tři, pustili hasiči sedm proudů vody rovnou do sedmi dračích tlam, co z nich šlehal oheň jako z autogenu. Šššš, to vám to syčelo! Drak prskal, frkal a funěl, kašlal, kuckal a klel, chroptěl, chrčel, chrchlal a chrochtal, supěl, soptil, syčel a sípal a volal maminko a mlátil kolem sebe ocasem, ale hasiči nepopustili a stříkali a stříkali, až se z těch sedmi dračích hlav místo šlehajícího ohně vyvalila pára jako z lokomotivy, že nebylo na krok vidět. Potom ta pára prořídla, hasiči přestali stříkat, zatroubili a jeli domů; a drak, celý zmáčený a schlíplý, jen prskal a odplivoval a vytíral si vodu z očí a bručel: „Počkejte, kluci, tohle vám neslevím!“ Ale tu zvolal kolega Vokoun: „Pozor, mládenci: ráz, dva, tři!“ A jak řekl tři, my všichni strážníci jsme majzli šavlemi do sedmi dračích zátylků a sedm hlav se válelo na zemi; a ze sedmi krků vytryskla voda a stříkala jako z hydrantu, co jí do toho draka nateklo. „Tak pote, slečno,“ řekl kolega Vokoun k té princezně murciánské, „ale dejte pozor, ať vám to nepocáká šatičky.“

„Děkuji ti, šlechtný hrdino,“ řekla ta slečna, „že jsi mě vysvobodil z moci té saně. Já jsem si zrovna hrála se svými kamarádkami v murciánském parku volejbal a házenou a diablo a na schovávanou, když tu přiletěl ten tlustý starý drak a unesl mě bez zastávky až sem.“

„A kudy jste to, slečno, letěli?“ ptal se kolega Vokoun.

„Přes Alžír a Maltu a Cařihrad a Bělehrad a Vídeň a Znojmo a Čáslav a Záběhlce a Strašnice až sem, za dvaatřicet hodin, sedmnáct minut a pět vteřin nonstop a netto,“ řekla princezna murciánská.

„Tak to ten drak udělal rekord v letu s cestujícími na dálku,“ podivil se kolega Vokoun. „To vám, slečno, gratuluju. Ale teď abych zatelegrafoval vašemu panu otci, aby si pro vás někoho poslal.“

Jen to dořekl, když tu zahrčelo auto a z něho vyskočil král murciánský s korunou na hlavě a celý v hermelínu a brokátu a začal radostí skákat na jedné noze a křičet: „Holka zlatá, tak tě konečně nalézám!“

„Počkat, vašnosti,“ zarazil ho kolega Vokoun. „Vy jste s tím vaším autem jel po ulici zakázanou rychlostí, rozumíte? Zaplatíte sedm kaček pokuty.“

Král murciánský se začal hrabat po kapsách a bručel: „To jsem blázen, vždyť jsem s sebou vzal sedm set dublonů, piastřů a dukátů, tisíc peset, tři tisíce šest set franků, tři sta dolarů, osm set dvacet marek a tisíc dvě stě šestnáct československých korun devadesát pět halířů, a teď nemám v kapse ani findy ani šupu ani grešle ani vindry. Nejspíš jsem to všechno cestou utratil za benzín a za pokuty pro nedovolenou rychlost. Statečný rytíři, já těch sedm kaček pošlu po svém vezírovi.“ Načež murciánský král odkašlal, položil ruku na prsa a pokračoval ke kolegovi Vokounovi: „Vidím na tvé uniformě, jakož i na tvém vznešeném zjevu, že jsi nějaký mocný bojovník, princ, nebo dokonce státní úředník. Za to, že jsi vysvobodil mou dceru a skolil strašnou saň mulhacenskou, bych ti měl nabídnout ruku své dcery, ale ty máš na levé ruce snubní prsten, z čehož soudím, že už jsi ženatý. Máš dětičky?“

„Mám,“ řekl Vokoun. „Mám tříletého kluka a holku v peřince.“

„Gratuluju,“ pravil murciánský král. „Já mám jen tuhleto holku. Tak počkej, já ti dám aspoň polovičku svého murciánského království. To dělá okrouhle sedmdesát tisíc čtyři sta padesát devět čtverečních kilometrů plošné výměry se sedmi tisíci a sto pěti kilometry železnic, dvanácti tisíci kilometry silnic a dvaceti dvěma milióny sedmi sty padesáti tisíci devíti sty jedenácti obyvateli obého pohlaví. Tak co, plácnem si?“

„Pane králi,“ řekl na to kolega Vokoun, „ono to má své potíže. Já a tuhle kamarádi jsme toho draka zabili ze služební povinnosti, protože neposlechl mé úřední výzvy a nechtěl jít se mnou na komisařství. A za služební výkon nikdo z nás nesmí přijmout žádnou odměnu, kdepak! Panečku, to my máme zakázáno.“

„Aha,“ pravil král. „Ale snad bych mohl tu polovičku murciánského království s veškerým zařízením věnovat na

znamení své královské vděčnosti celé pražské policii.'

'To už by šlo spíš,' mýnil kolega Vokoun, 'ale ono to má, pane králi, své potíže. My máme celý pražský obvod až po potravní čáru, a co už nám jen ta Praha dá chodění a hlídání! Kdybychom měli ještě polovičku království murciánského a museli ji hlídat, tak bychom se moc naběhali a bolely by nás nožičky. Pane králi, my vám mockrát děkujeme, ale nám stačí Praha.'

'Tak aspoň,' řekl král murciánský, 'vám dám, hoši, tady ten páček tabáku, co jsem si vzal na cestu. Je to pravý murciánský a stačí zrovna do sedmi fajfek, když si je nenacpete plné. Tak, dceruško, šup do vozu a jedem.' – A když byl v prachu – a prachu nadělal ten král náramného –, my, totiž kolegové Rabas, Holas, Matas, Kudlas, Firbas a Vokoun a já, jsme šli na strážnici a nacpali jsme si fajfky tím murciánským tabákem. Mládenci, takový tabák jsem jakživ nekouřil; nebyl ani tak moc silný, ale voněl jako med, jako vanilka, jako čaj, jako skořice, jako kadidlo, jako karafiát a jako banány, ale protože nám tuze smrděly fajfky, tak jsme tu vůni ani necítili. A ten drak měl přijít do muzea, ale nežli si pro něho přijeli, změnil se v rosol, protože moc navlhnul a nasákl tou vodou a zkazil se. A to je všechno, co vím."

Když strážník Kubát na strážnici dopovídal pohádku o draku na Židovských pecích, všichni strážníci po nějaký čas mlčky pokuřovali; to asi mysleli na ten murciánský tabák. Potom se ozval strážník Choděra: "Když tadyhle kolega Kubát povídal o žižkovském drakovi, tak já vám třeba povím o té sani z Vojtěšské ulice. Jednou jsem měl pochůzku po Vojtěšské ulici a najednou vám vidím v tom koutě u kostela velikánské vejce. Ono bylo tak veliké, že by se mně nevešlo ani do služební přílby, a těžké vám bylo jako z mramoru. Propánakrále, řekl jsem si, to snad je pštrosí vejce nebo co, já to odnesu na policejní direkci, na oddělení ztrát a nálezů; snad se o takové vejce jeho majitel přihlásí. – Tehdy byl v tom oddělení kolega Pour a měl zrovna od záchladu v kříži loupání; tak si topil v železných kamínkách, že tam bylo horko jako v troubě, jako v peci, jako v sušárně. 'Těbůh, Poure,' povídám, 'ty tu máš teplo jako čertova babička. Tadyhle hlásím, že jsem našel ve Vojtěšské ulici nějaké vejce.' 'Tak to někam polož,' řekl kolega Pour, 'a sedni si; a já ti budu hlásit, jaké mám trápení s tím loupáním v kříži.' Nu, trochu jsme se zapovídali, jak už tak řeč plyne; pak se začalo smrákat a najednou slyšíme v koutě něco jako křupat nebo harašit. Tak jsme rozsvítili a koukáme, a ona vám z toho vejce vylízá saň – nejspíš se vylíhla tím náramným teplem. Ona nebyla větší než řekněme pudl nebo foxteriér, ale byla to saň, to jsme poznali hned, protože měla sedm hlav; podle toho se totiž pozná drak.

'Kryndapána,' řekl kolega Pour, 'co s tím tady budeme dělat? To abych zatelefonoval pro antouška, aby to zvíře odklidil?'

'Víš, Poure,' povídám mu já, 'taková saň je dost vzácné zvíře; já myslím, že bychom měli dát do novin inzerát, aby se její majitel přihlásil.'

'No dobrá,' řekl Pour, 'ale čím ji zatím budeme krmit? Zkusím to s mlíkem a nadrobenou houstičkou; každému mláděti je mlíčko nejzdravější.'

Tak jí nadrobil sedm žemlí do sedmi litrů mléka; a to jste měli vidět, jak se to dráče do toho hladově pustilo; jedna hlava odstrkovala u misky druhou a všechny ty hlavy na sebe vrčely a chlemtaly mlíčko, až pobryndaly celou kancelář; potom se jedna hlava po druhé olízla a uložila se k spánku. Pak kolega Pour zamkl tu saň ve své kanceláři, kde byly uloženy všechny ztracené a nalezené věci z celé Prahy, a dal do všech novin tenhle inzerát:

Štěně dračí, čerstvě vylíhlé z vejce, bylo nalezeno ve Vojtěšské ulici. Totéž je sedmihlavé, žluté a černě žíhané. Jeho majitel ať se přihlásí na policejním ředitelství, oddělení ztrát a nálezů.

Když ráno kolega Pour přišel do své kanceláře, neřekl nic víc nežli: 'Safra zatrápeně zatrachtil propánakrále kristovanoho panenanebi saknaryby rányboží uvsechvšudy učerchmana ustahromů propětran kakraholte a namouduchu, abych neklel!' Ona vám ta saň přes noc sežrala všechny věci, které kdo v Praze ztratil nebo našel, tedy prsteny a hodinky, peněženky, taštičky a notesy, míče a tužky, penály a držátka a školní knihy a kuličky k hraní a knoflíky a rysovala a rukavice a ještě k tomu všechna úřední lejstra, akta, protokoly a listiny, zkrátka všechno, co v Pourově kanceláři bylo, dokonce i Pourovu fajfku, lopatku na uhlí a pravítko, kterým Pour linýroval lejstra; ta saň toho snědla tolik, že byla už jednou tak velká a některým jejím hlavám bylo špatně.

'Teda tohle nepůjde,' povídal kolega Pour, 'já si to zvíře tady nechat nemůžu.' A zatelefonoval Spolku pro ochranu zvířat, aby svrchupsaný vážený Spolek tomu dračímu mláděti poskytl útulek, jako to dělává pro zaběhlé pejsky a kočky. 'Pročpak ne,' řekl Spolek a vzal to dráče do svého útulku. 'Ale to bych rád věděl,' řekl potom ten Spolek, 'čím se vlastně taková saň živí. V přírodopise o tom nic není.' Tak to zkusili a krmili toho draka mlíčkem, párky, salámem, vajíčky, mrkví, kašíčkou, čokoládou, husí krví, hrachem, senem, polívkou, zrním, extravuřtem, rajčaty, rýží, houskami, cukrem, bramborem a křížalami; to dráče to sluplo všechno a ještě jim

sežralo knihy, noviny, obrazy, kliky na dveřích a vůbec všechno, co tam měli; a rostlo tak, že už bylo větší než bernardýn.

Ale zatím došel na ten Spolek telegram až z Bukurešti, ve kterém bylo psáno černokněžnickým písmem:

To dračí štěně je zakletý člověk. Bližší ústně. Přijedu během tří set let na Wilsonovo nádraží. Kouzelník Bosko

Tu se ten Spolek pro ochranu zvířat podrbal za ušima a řekl: 'Ouha, když ta saň je zakletý člověk, tedy je to lidská osoba, a my ji nemůžeme chovat v ochraně zvířat. To ji musíme poslat do nalezince nebo do sirotčince.' Ale ty nalezince a sirotčince zase řekly: 'Ouha, když je ten člověk zaklet do zvířete, tak už to není člověk, ale zvíře, protože je zaklet do zvířete. Ergo zakletý člověk nepatří do referátu nám, ale ochraně zvířat.' A protože se nemohli dohodnout o tom, je-li člověk zakletý do zvířete víc člověk, nebo víc zvíře, nechtěli tu saň chovat ti jedni, ani ti druzí a chudák saň nevěděla, čím vlastně je; to ji tak mrzelo, že přestala žrát, hlavně její třetí, pátá a sedmá hlava. On byl v tom Spolku jeden malý a tenký človíček, nepatrný a skromný jako prázdný lusk, jmenoval se nějak od N: Nováček nebo Nerad nebo Nohejl – nebo ne, pan Trutina se jmenoval; a když ten pan Trutina viděl, jak té sani zármutkem vadne jedna hlava po druhé, řekl tomu Spolku: 'Pánové, ať už je to člověk, nebo zvíře, já bych si tu saň vzal domů a staral bych se o ni jaxepatří.' Tu všichni řekli: 'No tak sláva,' a pan Trutina si tu saň odvedl k sobě domů.

To teda se musí říct, staral se o ni, jak náleží: krmil ji a česal ji a hladil ji – on ten pan Trutina měl moc rád zvířata; a každý večer, když přišel z práce domů, ji vyváděl na procházku, aby se trochu vyběhala; a ona skákala za ním jako pejsek a vrtěla ocasem a slyšela na jméno Amina. Jednou večer je potkal pan pohodný a povídá: 'Halt, pane Trutina, co to mají za zvíře? Je-li to nějaký dravec nebo šelma čili zvíře divoké, tak je nesmíte vodit po ulicích; ale je-li to pejsek, tak mu musíte koupit psí známku a pověsit mu ji na krk.' 'To je takový vzácný druh pejska,' řekl pan Trutina, 'takzvaný pinč drakatý neboli chrt saňový čili pes sedmihlavý, vid', Amino? Bez starosti, pane drnomistr, já jí tu psí známku koupím.' A koupil jí psí známku, třebaže chudák musil za ni dát poslední kačku, co měl. A zas je potkal pan pohodný a řekl: 'Pane Trutina, takhle to nepůjde; když ten váš pejsek má sedm hlav, musí mít psí známku na každém krku, protože je předpis, že každý pes má mít na krku psí známku.' 'Ale, pane drnomistr,' bránil se pan Trutina, 'vždyť Amina má na prostředním krku psí známku!' 'To je jedna,' řekl pan pohodný, 'ale ostatních šest hlav běhá beze známky na krku a to já nemůžu trpět. Já vám to vaše psisko musím zabavit.' 'Prosím vás, pane drnomistr,' řekl pan Trutina, 'počkejte s tím ještě tři dny, já Amině ty známky koupím.' A šel domů celý nešťastný, protože už neměl na penězích ani šesták.

Doma si sedl a div neplakal, jak mu toho bylo líto; říkal si, že mu jeho Aminu sebere pan pohodný a prodá ji do cirkusu nebo ji zabije. A když se tak trápil a vzdychal, připlížila se k němu ta saň a položila mu všech sedm hlav do klína a dívala se mu do očí takovými krásnými smutnými očima; takové pěkné a zrovna lidské oči má každé zvíře, když se na člověka dívá s láskou a důvěrou. 'Já tě, Amino, nedám,' řekl pan Trutina a poplácal tu saň na všech sedmi hlavách; a pak vzal své hodinky po tatínkovi a sváteční šaty a své nejlepší boty a všechno to prodal a ještě si nějaké peníze vypůjčil a za ty všechny peníze koupil šest psích známek a pověsil je své sani na obojky. A když pak s ní vyšel na ulici, tak ty všechny známky cinkaly a zvonily, jako když jedou saně s rolničkami.

Ale ještě toho večera přišel k panu Trutinovi jeho pan domácí a povídá: 'Pane Trutina, mně se ten váš pes nechce líbit. Já se sic ve psech moc nevyznám, ale lidi říkají, že je to drak; a to já ve svém domě nemůžu trpět.' 'Pane domácí,' řekl pan Trutina, 'vždyť Amina nikomu neublížila!' 'To mně je pět,' povídal pan domácí, 'ale do solidního domu drak nepatří, a basta fidli. Když toho psa nechcete dát pryč, tak vám dávám od prvního výpověď z bytu. Služebník, pane Trutina.' A bouchl za sebou dveřmi.

'Tak vidíš, Amino,' zaplakal pan Trutina, 'ted' se ke všemu musíme odtud stěhovat; ale já tě nedám.' Tu se k němu tichoučce přišourala ta saň a oči jí tak překrásně zářily, že to pan Trutina ani vydržet nemohl. 'Nono,' řekl, 'to víš, stará, že tě mám rád.'

Den nato šel pln starostí do své práce – on byl totiž v nějaké bance písařem; a tam si ho zavolal jeho šéf. 'Pane Trutina,' řekl ten pan šéf, 'mně sic nic není do vašich soukromých věcí, ale tuhle jsou takové divné řeči, že prý si doma pěstujete draka. Koukejte se, žádný z našich představených nepěstuje draka. Draka si může dovolit jenom nějaký král nebo sultán, ale pro obyčejné lidi to není. Pane Trutino, vy žijete moc nad své poměry. Buď toho draka dáte pryč, nebo vám dávám od prvního výpověď.' 'Pane šéf,' řekl Trutina tiše, ale pevně, 'já Aminu nedám.' A šel domů tak zarmoucen, že se to ani povídat nedá.

Doma si sedl jako tělo bez ducha a z očí mu počaly téci slzy. 'Ted' je se mnou konec,' řekl si a plakal. A tu cítil, jak mu ta saň položila jednu hlavu na kolena; neviděl na ni pro slzy, ale hladil ji a šeptal: 'Neboj se, Amino, já tě nedám.' A jak ji tak hladí, začalo se mu zdát, že je ta hlava nějaká měkká a kudrnatá; i vytřel si oči a podíval se –

a ona místo saně klečí před ním krásná panna, opírá se mu bradou o kolena a dívá se mu sladce do očí. „Propána,“ vykřikl pan Trutina, „kde je Amina?“ „Já jsem princezna Amina,“ řekla ta panna, „až do této chvíle zakletá do saně, protože jsem bývala taková pyšná a zlostná. Ale teď už, pane Trutina, budu hodná jako ovečka.“ „Amen,“ ozvalo se ve dveřích a on tam stál kouzelník Bosko. „Vy jste ji vysvobodil, pane Trutina. Každá láska vysvobozuje lidi i zvířata z jejich zakletí. Jemináčku, děti, to to dobře dopadlo! Pane Trutina, vzkazuje vám tatínek tady té slečny, že máte jet do jeho království nastoupit na trůn. Tak alou, ať nezmeškáme vlak.“

A to je konec toho případu se saní z Vojtěšské ulice,“ doložil strážník Choděra. „Kdybyste tomu nechtěli věřit, zeptejte se kolegy Poura.“

Lidové noviny 14. 9. 1930

POHÁDKA POŠTÁČKÁ

To bych rád věděl: když mohou být pohádky o všelijakých jiných lidských řemeslech a povoláních, jako o králích a princích a loupežnících, pastýřích a rytířích a černokněžnících a obrech a drvoštěpech a vodnících, proč by nemohla být také jednou pohádka o poštákově? Vždyť takový poštovní úřad, to je skoro jako zakleté místo; máte tam samé nápisy, že „kouřiti je zakázáno“ a „psy s sebou brátí je zakázáno“, a mnoho jiných varovných tabulek – říkám vám, tolik vyhlášek a záповědí nemají ve svých úřadovnách ani čarodějníci, ani draci. Už z toho je vidět, že pošta je místo tajemné a mocné. A pak, děti, kdopak kdy viděl, co se děje na poště v noci, když je zavřená? Jářku, na to bychom se chtěli podívat! Však jeden pán – abyste věděli, byl to pan Kolbaba, povoláním pošťák a listonoš – se na to doopravdy podíval a řekl o tom ostatním listonošům a pošťákům a ti to zase řekli dál, až se to doneslo ke mně; a já nejsem tak nepřející, abych to nechal sám pro sebe. Tak jen s tím ven a už se začíná.

Tedy toho pana Kolbabu, povoláním listonoše a pošťáka, nějak omrzelo jeho poštácké řemeslo: co prý se takový listonoš nachodí, naběhá, nadrandí, nalítá, nahoní a našlape, že prý den co den musí ujít dvacet devět tisíc sedm set třicet pět kroků, v čemž je zahrnuto osm tisíc dvě stě čtyřicet devět schodů nahoru a dolů, a že ty dopisy, co roznáší, jsou beztoho samé tiskopisy a účty a jiné zbytečnosti, které nikomu neudělají ani trochu radosti, a že i ten poštovský úřad je takové neveselé a nijaké místo, kde se ani žádné pohádky nedějí. Tak a všelijak jinak si naříkal pan Kolbaba na své poštácké povolání. A jednou vám si ze samého smutku sedl na poště u kamen a usnul a ani si nevšiml, že už je šest hodin; a když odbila hodina šestá, odešli ostatní pošťáci a listonoši a zavřeli poštu a pan Kolbaba tam zůstal zamčený a spal.

Mohlo být k půlnoci, když ho probudil takový šramot, jako když myši řapou po podlaze. Heleme, řekl si pan Kolbaba, máme tu myši; měla by se na ně políčit past. A když se tak kouká po těch myších, vidí, že to nejsou žádné myši, ale poštovní skřítkové. To vám jsou takoví malí a fousatí pumprlíci, asi tak velcí jako menší slepice wyandotka nebo jako veverka nebo jako lesní králík, tak asi; a na hlavách mají poštovské čepice jako praví pošťáci a nosí pelerínky jako praví listonošové. Zatrachtile, řekl si pan Kolbaba, ale jinak ani nemukl, ani necekl, ba ani nešpitl, aby je nezaplašil. A vida, jeden ten poštovský skřítek přerovnával dopisy, které měl ráno pan Kolbaba roznést; druhý třídil poštu; třetí vážil balíčky a lípal na ně cedulky; čtvrtý huboval, že tady ta škatule není ovázána podle předpisu; pátý seděl u okénka a přepočítával peníze, jako dělají poštovní úředníci. „Vždyť jsem si to myslel,“ broukal ten skřítek, „tady se ten poštovský člověk zase přepočítal o jeden halíř; musím mu to opravit.“ Šestý skřítek seděl u telegrafního aparátu a vyklepával na něm depeši, asi takhle: taktak tak tak taktak tak tak. Ale pan Kolbaba rozuměl, co telegrafuje; v obyčejné řeči to bylo: „Haló, ministerstvo pošt? Tady poštovní šotek číslo sto jedenatřicet. Hlásím všechno v pořádku stop. Kolega elf Matlafousek má kašel hlásí se marod nenastoupil službu stop. Tě péro stop.“

„Tady je dopis do města Bambolimbonandy v Království kanibálském,“ ozval se sedmý trpaslík. „Kde to je?“

„To je via Benešov,“ řekl osmý pidimužík. „Připiš tam, kolego, Království kanibálské, stanice dráhy Dolní Trebizon, poslední pošta Kočičí Hrádek. Leteckou poštou. Tak a jsme hotovi. Copak, páni, abychom si teď trochu zahráli v karty?“

„Pročpak ne,“ řekl první skřítek a odpočítal dvaatřicet dopisů. „Tak tady jsou kartičky a můžeme začít.“

Druhy skřet vzal ty dopisy a zamíchal je.

„Snímám,“ řekl první skřítek.

„Tak rozdávěj,“ pravil druhý.

„Ale, ale,“ bručel třetí, „to jsem dostal špatný list!“

“Nesu,” řekl čtvrtý a pleskl dopisem na stůl.

“To ti přebiju,” děl pátý a položil svůj list na tamten.

“Holenku, to je na mne slabé,” pravil šestý a přihodil svůj list.

“Oho,” řekl sedmý, “to já mám ještě vyšší kartu.”

“A já mám trumfové eso,” zvolal osmý a hodil svůj list na ty ostatní.

Tohle, děti, už pan Kolbaba nemohl vydržet a vyhrkl: “Neračte se, páni, vyrušovat, ale jaképak to máte karty?”

“Á, pan Kolbaba,” řekl první skřítek. “My jsme vás, pane Kolbaba, nechtěli budít, ale když už jste se probudil, pojďte si zahrát s námi. My totiž hrajeme jenom obyčejný mariáš.”

Pan Kolbaba si to nenechal dvakrát říkat a sedl si mezi skřítky.

“Tak tady máte karty,” pravil druhý skřet a podal mu několik dopisů, “a můžete začít.”

Pan Kolbaba se podíval na ty dopisy, co mu dali do ruky, a řekl: “Neračte mně to mít za zlé, páni pumprdlíci, ale já nemám v ruce žádné karty, já mám jenom nedoručené dopisy.”

“No právě,” odpověděl třetí pidimužík, “to jsou naše hrací karty.”

“Hm,” pravil pan Kolbaba, “neračte se hněvat, páni, ale karty na hraní mají mít nejnižší sedmičku, pak osmičku, potom devítku a desítku, spodka a svrška, krále a nejvyšší eso. Ale tady v těch dopisech nic takového není.”

“A to si moc pletete, pane Kolbaba,” řekl čtvrtý mužíček. “Abyste věděl, každý ten dopis platí víc nebo míň podle toho, co je v něm uvnitř napsáno.”

“Nejnižší karta,” vykládal první skřítek, “takzvaná sedmička neboli minelka, to jsou takové ty dopisy, ve kterých si lidé něco nalhávají a předstírají.”

“Druhá nejnižší karta je osmička,” pokračoval druhý trpaslík, “a to jsou takové dopisy, co lidi píší jenom z musu a povinnosti.”

“Třetí nízká karta je devítka,” děl na to třetí mrňavec, “a to jsou dopisy, co si lidé píší jenom ze zdvořilosti.”

“První vysoká karta je desítka,” řekl čtvrtý. “To jsou takové dopisy, ve kterých si lidé píší něco zajímavého a nového.”

“Druhá vysoká karta je spodek,” pravil pátý. “To jsou psaníčka, co si posílají, když chtějí tomu druhému udělat potěšení.”

“Třetí vysoká karta je svršek neboli kluk,” povídal šestý. “A to jsou dopisy mezi dobrými přáteli.”

“Čtvrtá vysoká karta se jmenuje král nebo též dáma,” dodával sedmý. “A to je takový dopis, který je napsán z lásky.”

“A ta nejvyšší karta neboli eso,” doložil osmý stařík, “to je takové psaníčko, kterým dává člověk tomu druhému své celé srdce. To je karta, která přebije čili přetrumfne všechny ostatní. Abyste věděl, pane Kolbaba, takové psaní se najde, když píše maminka svému dítěti nebo člověk člověku, kterého má raději než sebe sama.”

“Ale,” řekl pan Kolbaba. “Ale teď bych rád věděl, jak medle poznáte, co stojí uvnitř v těch dopisech napsáno. To bych, páni, moc nerad slyšel, že je snad otvíráte a čtete. To se nesmí, lidičky, to byste porušili listovní tajemství a já bych vás, holoto, musel udat na policii. Propánakrále, to by byl velikánský hřích, kdyby někdo otevřel dopis, který mu nepatří!”

“To my, pane Kolbaba, taky víme,” řekl první skřítek. “Ale my, holenu, my cítíme hmatem skrze zavřenou obálku, co v tom dopise je. Ta lhostejná psaní jsou na omak studená, ale čím víc lásky je v dopise, tím je to psaníčko teplejší.”

“A když my skřítkové si zavřený dopis položíme na čelo,” dodal druhý, “můžeme vám říci slovo za slovem, co tam stojí psáno.”

“To teda je jiná,” pravil pan Kolbaba. “Ale když už jsme tady tak pohromadě, tak bych se vás rád na něco zeptal. Snad vás to, páni, neurazí.”

“Že jste to vy, pane Kolbaba,” odpověděl třetí skřet, “tak se můžete zeptat, nač chcete.”

“Já bych rád věděl,” řekl pan Kolbaba, “co vlastně skřítkové jedí.”

“To je všelijaké,” děl čtvrtý pumprlík. “My skřítkové, co žijeme v různých ouřadech, se živíme jako švábi, tím, co vy lidé utrousíte: takhle drobeček chleba nebo ždíbec houstičky – To víte, pane Kolbaba, moc toho není, co vám lidem od huby upadne.”

“Ale my skřítkové od pošty,” řekl pátý trpaslík, “to nemáme tak zlé. My si někdy vaříme ty telegrafní pásky jako nudle a mastíme si je poštovním lepidlem; ale to musí být lepidlo z dextrinu.”

“Nebo můžeme olizovat známky,” podotkl šestý. “To je dobré, ale moc se nám tím zalepí fousy.”

“Ale nejvíc papáme drobečky,” vykládal sedmý maňásek. “Víte, pane Kolbaba, proto se v úředních místnostech tak málokdy zametá, aby na nás zbyly nějaké ty drobty.”

“A že jsem tak smělý,” ptal se dále pan Kolbaba, “kdepak vy tu vlastně přespáváte?”

“To vám, pane Kolbaba, neřekneme,” pravil osmý dědeček. “Kdyby lidé věděli, kde my skřítkové bydlíme, tak by nás odtamtud vymetli. Kdepak, to nesmíte vědět.”

Inu, když mně to neřeknete, tak si to nechte, myslel si pan Kolbaba. Však já dám pozor, kam půjdete spat. – A sedl si zase u kamen, aby dával pozor. Ale jen se tam ulebedil, už se mu začala tak nějak klížit na očičkách víčka, a než by se řeklo pět, pan Kolbaba usnul a spal jako dudek až do božího rána.

*

Tedy tohle, co viděl, pan pošťák Kolbaba nikomu neřekl, protože, to víte, na poště se vlastně nesmí přespávat. Jenom od té doby ho už nemrzelo roznášet dopisy lidem. Tenhle dopis, říkal si, je takový vlažnoučký, ale tady ten zrovna hřeje, jak je teplý; to asi je psaní od nějaké maminky.

A jednou na poště třídil dopisy, co vybral z poštovní schránky, aby je roznesl lidem. “Heleme,” řekl najednou, “tady je dopis v zalepené obálce, ale na té obálce není ani adresa, ani známka.”

“Aha,” pravil pan poštministr. “To zas někdo hodil do schránky dopis bez adresy.”

Byl tam zrovna na poště jeden pán, aby poslal své mamince doporučené psaní; ten pán to slyšel a povídá: “No, to musí být ťulpas, potrhlo, cápek, pytlík, dromedár, budižkničemu a božídřevo, kdo posílá dopis a nenapíše na něj ani adresu.”

“Ba ne,” řekl pan poštministr, “takových dopisů, pane, se za rok najde celá hromada. To byste nevěřil, pane, jak jsou lidé roztržití. Napíší dopis, pane, a pak s ním horempádem běží na poštu a zapomenou se, pane, podívat, že ještě nenapsali adresu. Jejej, pane, to se stává častěji, než si myslíte.”

“Ale, ale,” divil se ten pán, “a co vy s takovými dopisy bez adresy děláte?”

“Necháme je ležet na poště, pane,” řekl poštministr, “protože je nemůžeme, pane, doručit.”

Pan Kolbaba zatím obracel v ruce ten dopis bez adresy a bručel: “Pane poštministr, tohle psaní je takové teplé, v tom je jistě psáno něco upřímného. Já myslím, že by se ten dopis měl přece jen doručit tomu, komu patří.”

“Když tam není napsaná adresa, tak to nejde, a basta,” namítal pan poštministr.

“Tak snad byste mohli ten dopis otevřít,” radil ten cizí pán, “a podívat se, kdo jej posílá.”

“To nejde, pane,” řekl pan poštministr přísně, “protože to by, pane, bylo porušení listovního tajemství a to se nesmí.” A tím byla ta věc pro něj vyřízena.

Ale když ten cizí pán odešel, obrátil se pan Kolbaba k panu poštmistrovi: “Že jsem tak smělý, pane poštministr, ale stran toho dopisu by nám snad mohl poradit některý pan poštovský skřítek.” A pak vypravoval, jak jednou v noci viděl úřadovat poštovské skřítky a kterak si skřítkové dovedou číst dopisy, aniž by je otevřeli.

Pan poštministr se zamyslel a pak řekl: “Safra, to by šlo. Tak to zkuste, pane Kolbaba; když nám ten pan skřítek řekne, co v tom zavřeném dopise stojí psáno, poznáme třeba, komu to psaníčko patří.”

Tak té noci se dal pan Kolbaba zavřít na poštu a čekal. Mohla být půlnoc, když slyšel takové ťapičky ťap po podlaze, jako když myši běhají; a pak zase viděl skřítky, jak třídí dopisy a váží zásilky a počítají peníze a odklepávají depeše. A když byli se vším hotovi, sesedli se na zemi a hráli s dopisy mariáš.

V tu chvíli se pan Kolbaba ozval: “Brejvečír, pání pumprdlíci.”

“Á, to je pan Kolbaba,” řekl ten nejstarší pumprlík. “Tak pojďte si s námi zahrát v karty.”

Pan Kolbaba si to nenechal dvakrát říci a sedl si s nimi na podlahu.

“Nesu,” řekl první skřítek a položil svou kartu na zem.

“Přebíjím,” děl druhý.

“Dávám fleka,” povídá třetí.

Ted' přišla řada na pana Kolbabu a on položil ten zavřený dopis bez adresy na ty tři ostatní.

“Tak jste vyhrál, pane Kolbaba,” řekl první skřet, “protože jste nesl tu nejvyšší kartu neboli srdcové eso.”

“Že jsem tak smělý,” odpověděl pan Kolbaba, “ale víte to jistě, že to je tak vysoká karta?”

“Abych to nepoznal,” pravil skřítek. “To přece je psaníčko, co píše mládenec dívce, kterou má víc rád než sebe sama.”

“To se mně nezdá,” řekl naschvál pan Kolbaba.

“A just je to tak,” odpověděl trpaslík. “Když tomu nechcete věřit, já vám to psaníčko přečtu.” A vzal ten dopis, položil si jej na čelo, zavřel oči a takto četl:

“Má znejmilovanější Mařenko, tak ti pýšu (tady je pravopisná chyba, řekl ten skřítek, správně má být měkké i) žesem dostal místo za šoféra tak esli bys chtěla mohli bychom mít veselku napyš mně esli mně máš eště ráda pyš mně brzo tvůj věrný Frantík.”

“Tak vám děkuju, pane skřítek,” řekl pan Kolbaba, “to jsem potřeboval vědět. Mockrát vám děkuju.”

“Není zač,” pravil mužiček. “Ale abyste věděl, je tam osm pravopisných chyb. Moc se toho ten Frantík ve škole nenaučil.”

“Jen bych se rád dověděl, která je to Mařenka nebo který Frantík,” bručel pan Kolbaba.

“Nemůžu sloužit, pane Kolbaba,” řekl ten mrňavý panáček. “To tam už není psáno.” –

Ráno nato hlásil pan Kolbaba panu poštmistrovi, že ten dopis bez adresy psal nějaký šofér Frantík nějaké slečně Mařence a že si ten pan Frantík chce tu slečnu vzít za ženu.

“I prokryndapána,” zvolal pan poštministr, “to je náramně důležité psaní, to by ta slečna měla dostat!”

“Já bych jí to psaníčko našup donesl,” řekl pan Kolbaba, “kdybych jenom znal, jak se ta slečna Mařenka jmenuje vlastním jménem a ve kterém městě, které ulici a kterém popisném čísle bydlí.”

“To by, pane Kolbaba, dovedl každý,” povídal pan poštministr. “Na to by ani nemusel být pošťák. Ale já bych moc rád viděl, aby ta slečna to psaní dostala.”

“Dobrá, pane poštministr,” zvolal pan Kolbaba, “tak já tu slečnu adresátku budu hledat, i kdybych rok měl běhat a prochodit celý svět.”

To řekl, přehodil si přes rameno pošťáckou tašku s tím dopisem a s krajícem chleba a vydal se do světa.

*

Tak pan Kolbaba chodil a chodil a všude se ptal, nežije-li v tom kraji nějaká slečna Mařenka, co čeká psaníčko od nějakého pana šoféra Frantíka. A tak prochodil celé Litoměřicko a Lounsko a rakovnický okres a Plzeňsko a Domažlicko a Písek a Budějicko a Přeloučsko a Tábořsko a Čáslavsko a hejtmanství hradecké a okres jičínský a Boleslavsko; byl v Kutné Hoře, Litomyšli, Třeboni, Vodňanech, Sušici, Příbrami, Kladně a Mladé Boleslavi a ve Voticích a v Trutnově a v Sobotce a v Turnově a ve Slaném a v Pelhřimově, ba i v Dobrušce a v Úpici a v Hronově a u Sedmi Chalup, i na Krákorce byl i v Zálesí, no zkrátka všude, a všude se přeptával po té slečně Mařence. Ono těch slečen Mařenek, co v Čechách našel, bylo moc, dohromady čtyřicet devět tisíc devět set a osmdesát, ale žádná z nich nečekala psaníčko od pana šoféra Frantíka; některé z nich sice čekaly na psaníčko od nějakého pana šoféra, ale ten se nejmenoval Frantík, nýbrž Toník nebo Ladislav nebo Václav, Josefnebo Jarolím či Lojzík anebo Florián, též Jirka nebo Johan nebo Vavřinec, ba i Dominik a Vendelín a Erazim, jenom Frantík ne; a jiné ty slečny Mařenky zase čekaly na psaníčko od nějakého pana Frantíka, ale ten zase nebyl šoférem, nýbrž zámečníkem nebo šikovatelem nebo truhlářem nebo konduktérem, případně též drogistou, čalouníkem, holičem nebo krejčím, ale just ne šoférem.

A tak ten pan Kolbaba už prochodil rok a den, ale nemohl to psaní doručit té pravé slečně Mařence. Poznal moc

věcí: viděl vesnice i města, pole i lesy, východ i západ slunka, návrat skřivánek a příchod jara, setbu i žně, hříbky v lese a zrající švestky, viděl v Žatci chmel a na Mělníce vinice a v Třeboni kapry a v Pardubicích perník, ale když už mu to marné hledání trvalo rok a den, sedl si sklíčen u cesty a řekl si: "Tak to už je marné, to už snad tu slečnu Mařenku ani nenajdu."

Bylo mu skoro do breče lítostí. Litoval slečnu Mařenku, že nedostala psaní od mládence, který ji měl raději než sebe sama; litoval šoféra Frantíka, že to jeho psaní nemůže doručit; a litoval i sebe sama, že si s tím dal takovou práci a tolik se nachodil v dešti a horku a psotě a nepohodě a že to bylo nadarmo.

A jak tak seděl u cesty a litoval, viděl, že po té cestě jede nějaké auto. Jelo pomaličku, tak asi šest kilometrů za hodinu a pan Kolbaba si řekl: No, to musí být nějaká starožitná kára, že si to šine tak pomalu. Ale když to auto přijelo blíž, viděl, že to je, kristova noho, krásná osmiválcová bugatka a že za volánem sedí smutný, černě oděný šofér a ve voze smutný, černě oděný pán.

A když ten smutný pán uviděl u cesty zarmouceného pana Kolbabu, kázal zastavit a řekl: "Pote, pošťáku, já vás kousek cesty svezu."

Pan Kolbaba byl rád, protože ho po tak dlouhém putování už bolely nohy, sedl si u toho smutného černého pána a vůz se dal pomalu a smutně v pohyb.

Když tak ujeli asi tři kilometry, ozval se pan Kolbaba: "Že jsem tak smělý, pane, ale vy asi jedete na pohřeb, že?" "Nejedeme," řekl dutým hlasem ten smutný pán. "Proč myslíte, že jedeme na pohřeb?"

"No," řekl pan Kolbaba, "protože vy, pane, ráčíte být tak smutný."

"Já jsem tak smutný," povídal hrobovým hlasem ten pán, "protože to mé auto tak pomalu a smutně jede."

"No jo," řekl pan Kolbaba, "však pročpak vám taková krásná bugatka tak pomalu a smutně jede?"

"Protože ji řídí smutný šofér," pravil truchlivě černý pán.

"Aha," děl pan Kolbaba. "Račte dovolit, vašnosti, proč vlastně je ten pan šofér tak smutný?"

"Protože nedostal odpověď na psaníčko, které dal na poštu před rokem a dnem," odpověděl černý pán. "Víte, on psal své znejmilejší, ale ona mu neodepsala; tak on si myslí, že ho už nemá ráda."

Když to pan Kolbaba uslyšel, vyhrkl: "Že jsem tak smělý, nejmenuje se váš pan šofér Frantík?"

"Jmenuje se pan František Svoboda," odpověděl smutný pán.

"A ta slečna se jmenuje Mařenka, že?" ptal se dále pan Kolbaba.

Tu se ozval smutný šofér a řekl s žalostným vzdechem: "Slečna Marie Nováková se jmenuje ta nevěrnice, co zapomněla na mou lásku."

"Aha," vykřikl pan Kolbaba radostně, "člověče drahá, tak to vy jste ten trumbera, ten bloud, to řululum, ten pleticha, ten trumpeta, ten vrták, ten truhlík, to nemešlo, to trdlo, to pometlo, ten tulipán, ten jelimánek, ten salát a ten přetrhdílo, ten splašený, ten střelený, ten trhly, ten sekutý a ten pytlem praštěný, ten nádiva, ten nekola, ten nekňuba, ten ňuma, ten slíva a ten bambula, ten kašpar, ten jenek, ten matěj a ten popleta, co nám hodil do poštovní schránky to psaníčko bez známky a bez adresy? Jemine, to jsem rád, že mám tu čest vás poznat! Jakkak vám slečna Mařenka mohla odepsat, když dosud to vaše psaní ani nedostala?"

"Kde, kde je to mé psaní?" zvolal pan šofér Frantík.

"No," řekl pan Kolbaba, "až mně povíte, kde slečna Mařenka bydlí, tak to psaní bude, abyste věděl, rovnou na cestě k ní. Můj ty tondo, už rok a den nosím ten dopis v tašce a hledám po celém světě tu pravou slečnu Mařenku! Mládenče zlatá, nyčko honem a šupito, bez odkladu a kalupem mně dejte adresu té slečny Mařenky a já půjdu a doručím jí to psaníčko."

"Nikam, pane pošťáku, nepůjdete," řekl pán, "alebrž já vás tam dovezu. Tak, Frantíku, teď přidat plynu a jede se k slečně Mařence."

Jen to dořekl, přidal pan šofér Frantík plynu, vůz sebou trhl a teď vám to, lidičky, mazal šedesáti, sedmdesáti, osmdesáti kilometry, stovkou, stodesátkou, stodvacítkou, stopadesátkou, pořád rychleji, až motor zpíval, vyl, jásal a burácel samou radostí a černý pán si musel oběma rukama držet klobouk, aby mu neulítl, a pan Kolbaba se oběma rukama držel sedadla a pan Frantík křičel: "Panešef, to nám to jede, co? Sto osmdesát kilometrů! Jejdane, vždyť my už ani nejedeme, my letíme na přímý záběr ve vzduchu, helejte se, panešef, kde jsme nechali silnici!"

Panešef, panešef, vždyť my jsme dostali křídla!"

A když tak nějakou chvíli letěli rychlostí sto osmdesáti sedmi kilometrů, ukázala se taková pěkná bílá vesnice – namoutě, vždyť to byl Libňatov – a pan šofér Frantík povídá: "Panešef, tak bysme byli na místě."

"Tak zastavte," řekl černý pán a auto se sneslo na zem na kraji té vesnice. "Ale že ta bugatka dobře jede, co?" liboval si pán. "A teď byste, pane Kolbaba, mohl té slečně Mařence doručit to psaníčko."

"Snad půjde se mnou pan Frantík," mínil pan Kolbaba. "Já myslím, že by ji rád viděl."

"Co vás nemá," bránil se pan Frantík, "já se jí stydím přijít na oči, protože takovou dobu ode mne nedostala žádné psaníčko. A pak," dodával zachmuřeně, "kdopak ví, má-li mne ještě ráda. Jen jděte, pane Kolbaba, sám. Helejte se, ona bydlí v tamtom domečku, co má okýnka tak čistá jako studánka."

"Tak já jdu," řekl pan Kolbaba, zatroubil pěkně na hubu "Jede, jede poštovský panáček, jede, jede poštovský pán" a vykročil pravou nohou k tomu domečku. A tam za tím čistým okénkem seděla bledá dívka a šila si šatičky.

"Pozdravbůh, slečno Mařenko," zavolal pan Kolbaba. "To si šijete svatební šatičky?"

"Ba ne," pravila smutně slečna Mařenka, "to já si šiju rubáš do rakvičky."

"Ale, ale," řekl soucitně pan Kolbaba, "jejej, jejdanečky, jeminkote, jemináčku, jezuskote, snad to nebude tak zlé? Copak vy, slečno, marodíte?"

"Nemarodím," zavzdychla slečna Mařenka, "ale srdíčko mně puká žalem." A přitom si položila ruku na srdce.

"Propánakrále," zvolal pan Kolbaba, "slečno Mařenko, počkejte ještě s tím puknutím! Že jsem tak smělý, proč vlastně vás srdce bolí?"

"Protože už rok a den," řekla tiše slečna Marie, "už den a rok čekám na jedno psaníčko, které nepřichází."

"Nic si z toho nedělejte," těšil ji pan Kolbaba. "To já zase rok a den nosím tadyhle v tašce jedno psaníčko a nemám, komu bych je odevzdal. Víte co, slečno Mařenko, já to psaníčko dám vám." A přitom jí podával ten dopis.

Slečna Marie zbledla ještě víc. "Pane listonoši," pravila tichým hlasem, "to psaní snad není pro mne, vždyť na něm není adresa!"

"Jen se podívejte dovnitř," kázal pan Kolbaba, "a když to nebude pro vás, tak mně to vraťte a je to."

Slečna Marie otevřela třesoucími se prsty ten dopis, a jak jej začala číst, růžověly jí tváře.

"Tak co," ptal se pan Kolbaba, "vrátíte mně ten dopis, nebo ne?"

"Nevrátím," vydechla slečna Marie a oči se jí zalily slzami radosti. "Pane pošťáku, vždyť to je to psaníčko, na které jsem čekala rok a den! Pane listonoši, já ani nevím, co bych vám za to dala!"

"Tak já vám to řeknu," pravil pan Kolbaba. "Dáte mně dvě koruny pokuty za to, že to psaní nebylo náležitě frankováno, rozumíte? Propánajána, vždyť jen proto s tím psaníčkem běhám rok a den, aby pošta dostala ty dvě korunky porta! Tak děkuju pěkně," řekl, když dostal ty dvě koruny, "a na vaši odpověď, slečno, tadyhle někdo čeká." A přitom zakýval na pana šoféra Frantíka, který už stál za rohem.

A zatímco pan Frantík dostával tu odpověď, sedl si pan Kolbaba s tím černým pánem a povídal mu: "Rok a den, vašnosti, jsem s tím psaníčkem běhal, ale stálo to za to: už proto, co všechno jsem viděl. To vám je taková pěkná a krásná země, ať je to u Plzně, nebo u Hořic, nebo u Táboru – A hele, pan Frantík se už vrací. Ona se halt ústně taková záležitost dá vyřídit rychleji nežli dopisem bez adresy."

Pan Frantík neříkal nic, jenom mu svítily oči. "Tak jede se, panešef?" ptal se.

"Jede se," řekl ten pán. "Nejdříve dovezeme pana Kolbabu na poštu."

Pan šofér skočil do vozu, zmáčkl startér a přišlápl spojku a plyn a vůz se rozjel tak hladce a lehce jako ve snu. Hned vám ručička na tachometru ukazovala sto dvacet kilometrů.

"Ale že ten vůz krásně jede," liboval si černý pán. "To si to tak hasí proto, že jej řídí šťastný šofér."

A všichni šťastně dojeli a my také.

Lidové noviny 4. 10. 1931

VELKÁ POHÁDKA DOKTORSKÁ

To už je tuze dávno, co vedl na hoře Hejšovině kouzelnickou živnost kouzelník Magiáš. Jak víte, bývají kouzelníci dobří, kterým se říká čarodějové neboli divotvorci, a kouzelníci zlí, kterým se říká černokněžníci. Magiáš byl takový prostřední; někdy byl tak hodný, že vůbec nečaroval, a jindy čaroval tak mocně, až hřmělo a blýskalo; někdy ho napadlo, aby pršelo kamení, a jednou dokonce udělal, že napršely takové malé žabičky. Zkrátka říkejte si, co chcete, takový kouzelník není žádné příjemné sousedství, a i když se lidé dušovali, že na kouzelníky nevěří, přece se Hejšovině raději vyhýbali; to se jen tak vymlouvali, když říkali, že to je moc do kopečka, – bodejť by se přiznali, že mají strach z Magiáše!

Tak ten Magiáš jednou seděl před svou slují a jedl švestky, takové ty velké modročerné a krásně ojíněné slívy, zatímco v jeskyni jeho pomocník, pihovatý Vincek, pravým jménem Vincenc Nyklíček ze Zlička, míchal nad ohněm kouzelnické lektvary ze smůly, síry, baldriánu, mandragory, hadího kořene, zeměžluče, babíhněvu a čertova koření, z kolomazi a pekelného kamínku a z trenděmendě a šalvosru a kozích bobků, z vosích žihadel, krysích fousů, muřích nožiček a zanzibarského semínka, tož z takových těch čarodějských koření, přísad, dryáků a černobejlí. A Magiáš se jen koukal, jak to pihovatý Vincek míchá, a jedl švestky. Ale chudák Vincek zapomněl míchat či co, zkrátka ty lektvary se mu v kotli přismahly, připálily, připekly, přiškvařily nebo nějak přičmoudly a vyvalil se z nich hrozný smrad.

“Ty nešiko nemotorná,” chtěl se na něho rozkřiknout Magiáš, ale v tom spěchu si snad spletl tu pravou trubičku v krku nebo si to spletla ta švestka, co měl v ústech, zkrátka spolkl švestku i s peckou a ta pecka mu zaskočila a vzpříčila se mu v krku a nemohla ani dovnitř, ani ven; a tak měl Magiáš pokdy zařvat jenom “Ty ne –” a dál už to nešlo, nemohl ze sebe vydat ani hlásku. Jen tak chrčel a sípěl, jako když syčí pára v hrnku, a rudl v obličeji a mával rukama a kuckal, ale pecka se ne a ne hnout; tak pevně a důkladně se mu zapříčila v hrtanu.

Když to Vincek viděl, hrozně se polekal, že se snad pantáta Magiáš udusí, a řekl oučinnivě: “Panešef, počkejte tady, já letím do Hronova pro doktora.” A už si to mazal z Hejšoviny dolů – škoda, že tam nikdo nebyl, aby změřil jeho rychlost; byl by to jistě světový rekord v běhu na dlouhé trati.

Když doběhl do Hronova k doktorovi, nemohl ani dechu popadnout; ale pak jej přece jen popadl za ten pravý konec a honem ze sebe vysypal: “Pane doktore, máte hned, ale hned a honem přijít k panu kouzelníkovi Magiášovi, nebo se udusí. Krucikluci, to jsem se uhnal!”

“K Magiášovi na Hejšovinu?” bručel hronovský doktor. “Safra, to se mně třikrát nechce, ale když mne mermo potřebuje, tak co dělat.” A šel. To víte, doktor nemůže nikomu odepřít svou pomoc, i kdyby ho volali k loupežníkovi Lotrandovi nebo k samotnému (pámbu nás netrestej) Luciperovi. To už je takové povolání, ta doktořina.

Tak hronovský doktor vzal doktorský tlumok, co v něm jsou doktorské nože a kleště na zuby a obvazy a prášky a masti a dyhy na zlomeniny a jiné takové doktorské nástroje, a šel za Vinckem na Hejšovinu. “Jen abychom nepřišli pozdě,” staral se pořád pihovatý Vincek, a tak šli raz dva, raz dva přes hory a bory, raz dva, raz dva přes mokřiny, raz dva, raz dva do vrchu, až pihovatý Vincek pověděl: “Tak, pane doktore, už jsme jako tady.”

“Služebník, pane Magiáš,” řekl hronovský doktor, “tak kdepak nás co bolí?”

Kouzelník Magiáš místo odpovědi jenom zachrčel, zasípal a zafuněl a ukazoval si na krk, tam že to vězí.

“Aha, krček bolí,” řekl hronovský doktor. “No, podíváme se na to bebíčko. Otevřte pěkně pusku, pane Magiáš, a řekněte ááá.”

Kouzelník Magiáš si rozhrnul černé fousy a otevřel dokořán ústa, ale ááá říci nemohl, protože z něho nešel žádný hlas.

“No tak ááá,” pobízел ho doktor. “Copak to nejde?”

Magiáš vrtěl hlavou, že to jako nejde.

“A jejej,” řekl doktor, který byl filuta, liška podšitá, lišák drbaný, kostelník pálený, kos vykutálený a šibal mazaný, neboť měl za ušima i za lubem, “jejej, pane Magiáš, to je s vámi tuze zlé, když nemůžete udělat ááá. Nevím, nevím,” povídal a začal Magiáše prohlížet a proklepávat, tep mu zkoušel, na jazyk se mu díval, pod oční víčka mu nakukoval, do uší a do nosu mu zrcátkem svítil a přitom bručel latinská slova. A když byl hotov s tím celým vyšetřením, začal se tvářit náramně povážlivě a řekl: “Pane Magiáš, to je vážná věc, tady nic nepomůže nežli bezodkladná a nejrychlejší operace. Ale tu já nemůžu a nesmím dělat sám, na to bych musel mít asistenci. Chcete-li operaci podstoupit, tak nic naplat, musíte poslat pro mé kolegy doktory do Úpice, do Kostelce a na Hoříčky, a až tu budou, uspořádám s nimi doktorskou poradu neboli konzilium, a teprve po nejzralejší úvaze

bychom podnikli žádoucí lékařský zákrok čili operaci operandi. Rozmyslete si to, pane Magiáš, a přijímáte-li můj návrh, pošlete rychlého posla pro mé vysoce vážené a učené pány kolegy.”

Co měl Magiáš dělat? Kývnul na pihovatého Vincka a Vincek třikrát zadupal, aby se mu dobře běželo, a už pelášil dolů z Hejšoviny. Tož do Hoříček. A do Úpice. A do Kostelce. Nechme ho zatím běžet.

O princezně solimánské

Zatímco si to pihovatý Vincek drandil do Hoříček a do Úpice a do Kostelce pro doktory, seděl hronovský doktor u kouzelníka Magiáše a dával pozor, aby se mu neudusil. Aby jim líp uběhlo čekání, zapálil si viržinku a mlčky pokuřoval.

Když už mu to bylo dlouhé, odkašlal a hulil dál. Potom, aby si ukrátil dlouhou chvíli, třikrát zív a zamrkal. Po nějakém čase prohodil: “Ach jo.” Asi za půl hodiny se protáhl v křži a řekl: “Inu énu.” Po nějaké hodině k tomu doložil: “Snad bychom si zatím mohli zahrát v karty. Pane Magiáš, máte tady nějaké karty?”

Kouzelník Magiáš nemohl mluvit, a tož jen zavrtěl hlavou, že ne.

“Nemáte?” bručel hronovský doktor. “To je škoda. A to jste pěkný kouzelník, když ani nemáte karty! To u nás v hospodě dával představení jeden kouzelník, počkejte, jakpak on se jmenoval, nějak jako Navrátil nebo Don Bosko nebo Magorello, tak nějak, a ten vám dělal takové čarodějné kousky s kartami, že byste mrkal. Inu, čarovat se musí umět.”

Potom si zapálil novou viržinku a řekl: “Tak když tu nemáte karty, budu vám povídat pohádku o princezně solimánské, aby nám líp utekl čas. Kdybyste tu pohádku náhodou znal, jen řekněte a já hned přestanu. Cililink, začíná se.”

»Jak známo, za Kavčími horami a Sargasovým mořem jsou Dalamánské ostrovy a za nimi je poušť Šarivari porostlá hustým lesem, s hlavním cikánským městem Eldorádem; pak se široko daleko prostírá jeden poledník a jedna rovnoběžka, a tam hned za řekou, jak se jde přes tu lávku a pak tou pěšinou vlevo, za keřem vrbovým a příkopem lopuchovým se rozkládá velké a mocné Sultánství solimánské. Tak už jste jako doma, že?

V Sultánství solimánském, jak už jméno ukazuje, panoval sultán Solimán. Ten sultán měl jedinou dceru, Zubejdu se jmenovala; a ta princezna Zubejda vám z ničeho nic začala marodit a postonávat a pokašlávala, chřadla a hynula a hubla a bledla, truchlila a vzdychala, že bylo žalno se na to podívat. To se rozumí, sultán k ní honem povolal své dvorní čaroděje, zaříkavače, kouzelníky, báby vědmy, mágy a astrology, mastičkáře a dryáčníky, lazebníky a felčary a kuršmídy, ale žádný z nich nemohl princeznu uzdravit. Kdyby to bylo u nás, řekl bych, že ta holka trpěla anémií, pleuritidou a bronchiálním katarem; ale v zemi solimánské není taková vzdělanost a medicína tam není tak pokročilá, aby se tam mohly vyskytovat nemoci s latinskými jmény. To si můžete myslet, jak byl starý sultán zoufalý. Můj ty Monte Kristo, říkal si, tak jsem se těšil, že holka po mně převezme kvetoucí živnost sultánskou, a zatím, chudera, mně tuhle hasne a skomírá před očima, a já jí nemohu pomoci! – A tak zavládl u dvora i v celé zemi solimánské smutek veliký.

V tu dobu tam přišel jeden obchodní cestující z Jablonce, nějaký pan Lustig, a když slyšel o té nemocné princezně, povídá: “Měl by k ní pan sultán zavolat doktora od nás, jako z Evropy, protože u nás je medicína pokročilejší; tady máte jenom zaříkavače, kořenáře a kouzelníky, ale u nás, holenku, jsou praví a študivaný doktoři.”

Když se o tom dozvěděl sultán Solimán, povolal k sobě toho pana Lustiga, koupil od něho šňůru skleněných perel pro princeznu Zubejdu a pak se ho zeptal: “Pane Lustig, podle čeho se u vás pozná pravý a študivaný doktor?”

“To je docela lehké,” řekl pan Lustig. “Pozná se podle toho, že má před svým jménem dr. Například dr. Mann, dr. Pelnář a podobně. A když nemá žádné dr., tak to není študivaný doktor, víme?”

“Aha,” řekl sultán a bohatě obdaroval pana Lustiga sultánkami; víte, to jsou takové dobré hrozinky. A potom poslal do Evropy posly pro doktora. “Ale to si pamatujte,” kázal jim při loučení, “že pravý a vyučený doktor je jenom ten, který se začíná slabikou dr. Jiného mi sem nevodte, nebo vám uříznu uši i s hlavou. Tak alou!”

Kdybych měl povídat, co všechno ti vyslanci tou dlouhánskou cestou do Evropy zkusili a zažili, to by byla, pane Magiáš, moc dlouhá pohádka. Ale po mnoha a mnoha útrapách se přece jen ti poslové do Evropy dostali a začali hledat doktora pro princeznu Zubejdu.

Tak ten průvod solimánských poslů, takových hromských mameluků s turbany na hlavách a pod nosem s frňousy tlustými a dlouhými jako koňské ocasy, se dal na cestu černým lesem. Šli a šli, až potkali strejdu se sekerou a pilou na rameně.

“Pámbu zdravíčko,” pozdravil je ten strejda.

“Dej to pámbu,” řekli poslové. “Copak vy, strejčku, jste?”

“Ále,” povídá ten člověk. “Děkuju za optání. Já jsem jenom drvoštěp.”

Ti pohani zastříhali ušima a pravili: “Vašnosti, to je jiná. Když vy ráčíte být dr.Voštěp, tak vás máme poprosit, abyste štandopede, šupito a presto šel s námi do země solimánské. Pan sultán Solimán se nechá pěkně poroučet a uctivě vás zve na svůj dvůr; ale kdybyste se zdráhal nebo se případně zpěchoval, tak vás tam dopravíme násilím, a to vám, blahorodí, říkáme, nepřejte si nás.”

“Ale, ale,” divil se ten drvoštěp, “a co se mnou pan sultán chce?”

“Má pro vás nějakou práci,” řekli poslové.

“Tak to bych šel,” svolil drvoštěp. “Já totiž, páni, zrovna hledám práci. Abyste věděli, já jsem do práce jako drak.”

Poslové na sebe mrkli a povídali: “To se nám, vaše slovutnosti, právě hodí.”

“Počkat,” řekl drvoštěp. “Nejdřív bych chtěl vědět, kolik mně pan sultán za mou práci zaplatí. Já sic nejsem drahorád, ale snad pan sultán není držgrešle.”

Poslové sultána solimánského na to zdvořile odpověděli: “To nevadí, vašnosti, že neračte být dr.Ahorád, – nám je dr.Voštěp stejně vítán; ale co se týče našeho pana sultána Solimána, můžete nám věřit, že on není dr.Žgrešle, nýbrž jenom obyčejný panovník a tyran.”

“Tak je dobře,” pravil drvoštěp. “A co se týče stravy, tak já při práci jím jako dravec a piju jako dromedár, víme?”

“Učiníme vše, vzácný pane,” ujišťovali ti Solimánci, “abyste i v tom ohledu byl u nás zcela spokojen.”

Nato dovedli s velkou slávou a úctou drvoštěpa na loď a pluli s ním až do země solimánské. Když dopluli, vylezl sultán Solimán honem na trůn a kázal je přivést k sobě. Poslové před ním poklekli a ten nejstarší a nejfousatější z nich začal:

“Náš nejmilostivější pane a vládče, kníže všech věřících, pane sultáne Solimáne! Na tvůj vznešený rozkaz jsme se odebrali až na ostrov zvaný Evropa, abychom vyhledali toho nejučenějšího, nejvěhlasnějšího a nejslavnějšího doktora pro princeznu Zubejdu. Tak tady ho máme, pane sultáne. Je to slovutný a světoznámý lékař dr.Voštěp; abyste věděl, jaký je to doktor, tedy do práce je jako dr.Ak, je dražší než dr.Ahorád, jí jako dr.Avec a pije jako dr.Omedár. To jsou totiž, pane sultáne, samí slavní a učené doktoři, z čehož je patrné, že jsme kápli na toho pravého. Hm hm. Tak to je celkem všecko.”

“Vítám vás, dr.Voštěpe,” řekl sultán Solimán. “Prosím vás, abyste se šel podívat na mou dceru, princeznu Zubejdu.”

Inu, proč bych nešel, řekl si drvoštěp; sám sultán ho vedl do takové šeré, zastíněné komnaty, vystlané těmi nejkrásnějšími koberci a polštáři a poduškami, a na nich odpočívala princezna Zubejda, bledá jako z vosku, a dřímala.

“A jejej,” povídá drvoštěp soucitně, “pane sultán, ta vaše holka je nějaká zelinka.”

“To je,” vzdychl sultán.

“Taková nedomrlá,” pravil drvoštěp. “Drobet jako nanicovatá, že?”

“Ba právě,” přitakal sultán smutně. “Nic nám nechce jíst.”

“Hubená jako šindel,” řekl drvoštěp. “Jako věchejte. A žádnou barvu nemá, pane sultán. Já bych řek, že to d'ouče marodí.”

“Baže marodí,” děl sultán sklíčeně. “Proto jsem vás povolal, abyste ji uzdravil, když jste dr.Voštěp.”

“Já?” podivil se drvoštěp. “Propána, jak já ji mám uzdravit?”

“To už je vaše věc,” řekl sultán Solimán temným hlasem. “Proto jste tady a basta fidli. Ale to vám říkám, jestli ji nevyhojíte, dám vám setnout hlavu a bude s vámi amen.”

“Ale to přece nejde,” chtěl se bránit polekaný drvoštěp, jenže pan Solimán ho ani nenechal domluvit.

“Žádné výmluvy,” děl přísně, “na to já nemám pokdy, já musím jít vládnout. Jenom se dejte do práce a ukažte, co umíte.” A šel si sednout na trůn a vládl.

Zatrápená věc, řekl si drvoštěp, když osaměl, to jsem se dostal do pěkné bryndy! Jak já k tomu přijdu, abych uzdravoval nějakou princeznu? Víím já, jak se to dělá? Tohle mně je nadělení! Pro pět ran do pařezu, co si mám počít? Když tu holku nevyhojím, useknou mi hlavu. Kdyby to nebylo v pohádce, tak bych řek, že to ani nejde, pro nic za nic někomu setnout makovici! Čert mi byl dlužen, že jsem se dostal do pohádky! V obyčejnském životě by se mi něco takového stát nemohlo! Namouduši, to jsem sám zvědav, jak se z toho vyvlíknu!

V takových a ještě těžších myšlenkách si chudák drvoštěp sedl na zápraží sultánova zámku a žalostně vzdychal. Krucifagot, řekl sám k sobě, co je to napadlo, že tu mám dělat doktora? Kdyby mně poručili, poraz tenhleten nebo tamhleten strom, já bych jim ukázal, co dovedu! To bych se do toho dal, až by třísky lítaly! Však to tu, koukám, mají kolem stavení zarostlé jako v pralese, ani sluníčko jim do sednice nezasvítí; dyť se jim v baráku musí držet vlhkota a houba a plíseň a škvoři! Počkat, já jim ukážu, jakou dovedu dělat práci!

Jen si to řekl, už shodil kabát, plivl si do dlaní, popadl svou sekeru a pilu a začal kácet stromy, co rostly kolem sultánova zámku. Kdepak, to nebyly hrušně ani jabloně ani ořeší jako u nás, ale samé palmy a oleandry a kokosovníky, dracíny, latanie a fíky a stromy mahagonové a stromy, co rostou až do nebe, a jiná exotická zeleň. To byste koukal, pane Magiáš, jak se do toho ten náš drvoštěp pustil! Když zvonilo poledne, byla už kolem zámku notná paseka; tu si drvoštěp utřel rukávem pot, vytáhl z kapsy kus černého chleba s tvarohem, co si přinesl z domova, a dal se do jídla.

Do té doby princezna Zubejda spala ve své šeré komnatě; při tom rámusu, co dělal dole před zámkem drvoštěp se svou sekerou a pilou, se jí spalo jako nikdy dosud. Probudila se teprve tím tichem, když drvoštěp přestal kácet stromy, uvelebil se na hromadě dříví a ukusoval chleba s tvarohem.

Tu princezna otevřela oči a podivila se: jaké to je v té komnatě nebyvalé světlo? Poprvé v životě vpadlo tam slunce plným proudem a naplnilo tu šerou komnatu září nebeskou. Princeznu ta záplava světla až oslnila; přitom tam oknem zavonělo čerstvě naštipané dříví tak silně a krásně, že princezna vdechla hluboce a s rozkoší. A do té smolné vůně tam zavonělo ještě něco, co princezna dosud neznala – co to je? Vstala a šla se podívat oknem: místo vlhkého stínu paseka planoucí v slunci poledním, a tam sedí veliký strejda a s náramnou chutí jí něco černého a něco bílého; a to bylo právě to, co tak dobře princezně zavonělo. To víte, vždycky nám nejlákavěji voní to, co jí někdo jiný.

Princezna to už nemohla vydržet; ta vůně ji táhla dolů, před zámek, blíž a blíž k tomu obědvajícímu strejdovi, aby se podívala, co to má dobrého k snědku.

“Á, princezna,” ozval se drvoštěp plnou hubou. “Nechtěla byste kousek chleba s tvarohem?”

Princezna se začervenala a zavrtěla sebou; styděla se říci, že by to strašně chtěla ochutnat.

“Tak nate,” zabručel drvoštěp a ukrojil jí křivákem pořádný kus krajíce. “Tumáte.”

Princezna mrkla kolem, nedívá-li se někdo. “Děkan,” vyhrkla na poděkování, zakousla se do krajíce a řekla: “Hm, to je dobrota!” Prosím vás, chleba s tvarohem, to taková princezna jakživa ani neviděla.

V tu chvíli se podíval oknem sám pan sultán Solimán. Ani nevěřil svým očím: místo vlhkého stínu světlá paseka planoucí v slunci poledním, a tam na hromadě dříví sedí princezna s plnou papulou, má od tvarohu vousy od ucha k uchu a krmí se s takovou chutí jako nikdy dosud.

“Pámбіček zaplať,” oddechl si sultán Solimán, “tak mně k té holce přece jen přivedli toho pravého a študovaného doktora!”

A od té doby, pane Magiáš, začala princezna doopravdy slít, i tváře jí zčervenaly, a jedla jako vlčinka. To je oučinek světla a vzduchu a sluníčka, abyste věděl. A já vám to povídám proto, že vy tady taky žijete v takové sluji, kam slunce nesvítí a vítr nezavane; a to, pane Magiáš, není zdravé. Tak to jsem vám chtěl jako říct.«

*

Když hronovský doktor dopověděl pohádku o princezně solimánské, přihnál se pihovatý Vincek a vedl s sebou doktora z Hoříček, doktora z Úpice a doktora z Kostelce. “Tak tady je vedu,” křičel už z dálky. “Lidicky, to jsem se uhnal!”

“Vítám vás, páni kolegové,” pravil hronovský doktor. “Tady je náš pacient, pan černokněžník Magiáš. Jak vidíte na první pohled, jeho stav je velmi vážný. Pacient naznačuje, že spolkl švestku nebo slívu nebo pecku. Podle mého skromného názoru jeho choroba je prudká švestkitida.”

“Hm hm,” řekl doktor z Hoříček. “Spíše bych soudil, že je to dusivá slivitida.”

“Nerad bych odporoval váženým kolegům,” děl kostelecký doktor. “Ale řekl bych, že v tomto případě jde o hrtanovou peckitidu.”

“Pánové,” ozval se úpický doktor, “navrhuji, abychom se shodli na rozpoznání, že u pana Magiáše se dostavila prudká švestkohrtanová peckoslivitida.”

“Tak to vám gratuluju, pane Magiáš,” řekl doktor z Hoříček. “To je moc vzácná a těžká choroba.”

“Zajímavý případ,” dodával doktor z Úpice.

“Pane kolego,” ozval se kostelecký doktor, “to já jsem už míval pěknější a zajímavější medicínské případy. Slyšel jste už, jak jsem vyhojil hejkala z Krákorky? Když ne, tak vám to povím.”

Případ s hejkalem

»Tomu už je taky hezkých pár let, co v lese na Krákorce se zdržoval hejkal. To víte, to je jedno z nejprotivnějších strašidel, co vůbec kdy bývaly. Jde člověk v noci lesem, a najednou to za ním zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavýje nebo se tak hrozně zachechtá. To se rozumí, člověk se vyděsí na smrt, taková hrůza na něj padne a on běží, pádí, utíká, div duši strachem nevypustí. To teda dělá hejkal, a tuhle neplechu tropil na Krákorce léta letoucí, že už se lidé báli tam za tmy jít.

A jednou vám ke mně přijde do ordinace takový divný človíček, samá huba, papuli to má od ucha k uchu a krk ovázaný nějakým hadrem, a sípe, chrchlá, chrčí, skřehotá, chrochtá a chraptí, že mu není slova rozumět.

“Tak co vám je?” povídám.

“Pane doktore,” sípal ten chlapík, “já jsem, prosím pěkně, náko ochraptěl.”

“To vidím,” jářku, “a kterýpak vy jste?”

Pacient se drobet ošíval a pak vyhrkl: “Já jsem, prosím, ten jistý hejkal z hory Krákorky.”

“Aha,” povídám, “tak vy jste ten kujón, ten sakrament jeden, co straší v lese lidi? A holenku, to vám patří, že jste ztratil hlas! Bodejť, já vám budu léčit vaši láry a fáryngitidu neboli hatar krtanu, chci říci katar hrtanu, abyste zase mohl po lese hejkat a nahánět lidem psotník! Nene, jen si spánembohem chraptěte a sípejte, aspoň bude od vás pokoj!”

A tu vám ten hejkal začal s prosíkem: “Proboha vás prosím, pane doktore, vyhojte mě z toho chrapotu, já už budu dělat dobrotu, nebudu lidi strašit –”

“To vám taky neradím,” řekl jsem. “Vy jste se při tom strašení překřikl, a proto jste ztratil hlas, víme? Milá brachu, strašit v lese, to pro vás není; v lese je chladno a vlhko, a vy máte drobet choulostivé dýchací cesty. Nevím, nevím; snad by se ten váš katar dal vyhojit, ale to byste musel nadobro nechat strašení a odstěhovat se někam daleko od lesů; jinač vás neuzdraví nikdo.”

Ten hejkal se zasmušil a drbal se za uchem: “To je těžká věc, milostpane, čím já se budu žít, když nechám strašení? Dyť já nic jiného neumím než hejkat a řvát, totiž dokud jsem při hlase.”

“Ale človíčku,” povídám mu, “s takovým vzácným hlasovým orgánem, jako máte vy, bych šel k opeře za zpěváka, za trhovníka nebo za vyvolávače k cirkusu; vždyť s tím nádherným a mohutným hlasem je vás na venkov škoda, nemyslíte? V městě byste se možná uplatnil líp.”

“Taky si to někdy říkám,” přiznal se hejkal. “No, já to zkusím se uchytit jinde, jen co zas budu při hlase.”

Tak jsem mu, páni, vymazal chřtán jódem, předepsal mu chlorkali a hypermangán na kloktání a užívat anginol a na krk si dávat obklady. Od té doby toho hejkala nebylo na Krákorce slyšet; opravdu se odstěhoval a přestal strašit. Až po letech jsem se o něm doslechl znovu, a sice z velkého města Hurdyburdy. Prý se tam ten dotyčný hejkal chytil politiky a řečnil na schůzích tak silným hlasem a s takovým úspěchem, že se stal poslancem a dobře se mu do nynějšíka vede.

A já to tady vypravuju proto, aby pan Magiáš viděl, jak změna vzduchu dělá někdy při různých chorobách zázraky.«

Případ s Havlovickým vodníkem

»To já jsem měl taky zajímavý lékařský případ, ozval se úpický doktor. U nás v Úpě za Havlovickou lávkou, v kořání vrb a olší žil starý vodník, Joudal se jmenoval; byl to takový mrzout, neruda, kakabus a bručoun, někdy dělal povodně a občas i topil děti, když se koupaly; zkrátka lidé ho v té řece neradi viděli.

Jednou na podzim ke mně do ordinace přijde děda, fráček má zelený a na krku červený šátek, a heká, kašle, kýchá, frká, vzdychá, potahuje a huhlá: "Pane dochtor, já jsem chyt nákou náchladu nebo nádchu; mně tuhle pšká a tadyhle píchá, v kříži mě bolí, v kloubech mně loupe, kašel mám, div se nestrhám, a rýmu jako trám; tak bych prosil o nějaké užívání."

Já ho vyšetřím a povídám: "Dědečku, to je revma; já vám dám tadyhle to mazání, je to linimentum, abyste věděl, ale to ještě není všecko. Vy se musíte držet hodně v teple a v suchu, rozumíte?"

"Rozumím," bručel stařík. "Ale s tím suchem a teplem to, mladý pane, asi nepude."

"Proč by to nešlo?" ptám se ho.

"Inu," povídá děda, "protože já jsem havlovický vodník, pane dochtor. Jakkak si mám udělat ve vodě sucho a teplo? Dyť já si i nos musím utírat hladinou vodní, ve vodě spím a vodou se přikrejuvám; až teď k stáru jsem si dal do postele měkkou vodu místo tvrdé, aby se mi měkčeji leželo. Ale s tím suchem a teplem, to bude těžká věc, že jo."

"Nic naplat, dědečku," povídám, "v té studené vodě se vám to revma jen pohorší. To víte, staré kosti chtějí teplo. Jak vy jste vlastně stár, pane hastrmane?"

"A jéj," brumlal vodník, "pane dochtor, já jsem tady ještě z pohanských dob – to bude nákyh tisíc let a možná ještě víc. Jo, to jsou léta!"

"Tak vidíte," řekl jsem mu, "v tom věku, dědo, se musíte držet u kamen. Počkat, já mám nápad! Slyšel jste někdy o horkých pramenech?"

"Slyšel, to jsem slyšel," brblal starý vodník. "Ale tady žádné nejsou."

"Tady ne," povídám, "ale jsou v Teplicích a v Píšťanech a ledaskde jinde, jenže jsou hluboko pod zemí. A ty horké prameny, abyste věděl, jsou stvořeny právě pro staré a revmatické vodníky. Vy se jednoduše v takovém horkém zřídle usadíte jakožto hastrman horkovodní a budete si přitom kurýrovat revma."

"Hm hm," rozpakoval se dědek, "a co vlastně takový horkovodní hastrman má na práci?"

"Moc ne," jářku, "jen musí pořád z nitra země táhnout tu horkou vodu nahoru, aby nevychladla. A přebytek té teplé vody pouští na povrch země. To je všecko."

"To by šlo," bručel havlovický vodník. "Tak to já se po nějakém takovém horkém prameni poohlídnu. Mockrát děkuju, pane dochtor." A belhal se z ordinace – jen loužička na podlaze po něm zbyla.

A vidíte, pane kolego, havlovický hastrman měl ten rozum a poslechl; usadil se na Slovensku v horkém zřídle a vytahuje z hlubin země tolik vroucí vody, že na tom místě je teď věčný teplý pramínek. A v tom horkém zdroji se koupají lidé a taky jim to dělá dobře na revma; z celého světa se tam jezdí kurýrovat. Vemte si z toho příklad, pane Magiáš, a poslechněte ve všem, co vám my doktoři poradíme.«

Případ s rusalkami

»To já měl taky jeden zvláštní případ, promluvil doktor z Hoříček. Jednou vám v noci spím jako dudek, když tu někdo ťuká na okno a volá: "Doktore! Doktore!"

Otevřel jsem okno a řekl jsem: "No, copak je? Potřebuje mne někdo?"

"Ano," mluvil ze tmy úzkostný a sladký hlas. "Pojd! Pojd' a pomoz!"

"Kdo je tam?" ptám se. "Kdo mne volá?"

"Já, hlas noci," mluvilo to ze stínu. "Hlas noci měsíční. Pojd!"

"Už jdu," řekl jsem jako ve snách a rychle jsem se oblékl. Když jsem vyšel před dům, nebyl tam nikdo.

Mně bylo, páni, skoro úzko. "Haló," zavolal jsem polohlasem, "je tu někdo? Kam mám jít?"

"Za mnou, za mnou," vzlykal jemný a neviditelný hlas; a já šel v tu stranu, odkud volal ten hlas, cestou a necestou, přes zrosená luka a černým lesem; svítil měsíc a celý svět trnul v mrazivé kráse. Páni, já znám ten náš kraj jako svou dlaň; ale té noci měsíční se zdál být tak neskutečný jako sen. Někdy tak bývá, že najdeme jiný svět v kraji nám nejbližším.

Když už jsem dlouho šel za tím hlasem, říkám si, namoutě, tohle by mohlo být Ratibořické údolí. "Sem, doktore, sem," volal mne hlas – znělo to, jako když na řece se zatřpytí a zašplouná vlna, a já stojím u břehu řeky Úpy na

stříbrném palouku v záři měsíční. Prostřed té lučiny něco se světlá; snad je to tělo, snad je to jenom mha, snad slyším tichý pláč, snad jenom šumění vody.

“Nono,” povídám chlácholivě, “kdopak jsme a copak nás bolí?”

“Ach, doktore,” ozvalo se třesavým hláskem to světlé na zemi, “já jsem jen víla, jen rusalka divoženka. Mé sestry tančily, já tančila s nimi, a pak, já nevím, snad že jsem klopýtla o měsíční paprsek, snad že jsem uklouzla na tom třpytu, co se chvěje na krůpěji rosy, já nevím, co se to se mnou stalo; najednou ležím a nemohu vstát a nožička bolí, bolí, bolí –”

“Inu, slečno,” řekl jsem, “to asi bude fraktura čili zlomenina. To se dá do pořádku. Tak vy jste jedna z těch rusalek, co tady v údolí tančují? Vida, vida! A když se mezi vás dostane mládenec ze Žernova nebo ze Slatiny, vy ho utancujete k smrti, že? Hm hm. Víte, holčičko, že to je neplecha? Tentokrát se vám to vaše rejdní špatně vyplatilo, co? To máte z těch vašich tancovaček!”

“Ach doktore,” záúpělo to světloučké na palouku, “kdybyste věděl, jak mne ta nožička bolí!”

“To se ví, že bolí,” povídám. “Fraktura musí bolet.” A klekl jsem vedle té rusalky, abych jí ošetřil zlomeninu.

Páni kolegové, já už napravil sta a sta zlomenin, ale s rusalkami je těžká práce. Ono to má tělo jen z paprsků, a kosti to má z takzvaných tvrdých paprsků – do ruky se to vzít nedá, řídké je to jako vánek, jako světlo, jako mha, a teď to nějak narovnejte, utáhněte a fáčujte! Říkám vám, byla to páračka safraportská. Zkusil jsem ovázat ji pavučinou, ale rusalka kvílí: “Au! To řeže jako provazy!” Chtěl jsem jí upevnit tu zlomenou nožičku plátkem jabloňového květu, a ona se rozpláče, ach, vždyť to tlačí jako kámen! Ja, co dělat? Tak jsem nakonec sloupnul jenom ten lesk, ten kovový třpyt, co je na křídlech vážky čili libelly, a udělal z něho dvě destičky; paprsek měsíční jsem v krůpěji rosy rozdělil v sedm duhových barev a tím nejtenčím modrým paprskem jsem přivázal ty desky k zlomené nožičce rusalčině. Byla to taková dřina, že jsem se až zapotil, – zdálo se mně, že ten měsíční úplněk praží jako srpnové slunce; a když jsem byl hotov, sedl jsem si vedle té rusalky a povídám:

“Tak, slečno, teď klid, a tou nožičkou nesmíte hýbat, dokud vám nesroste. Ale poslyšte, miláčku, já se vám a vašim slečnám sestrám dívím, že jste ještě tady. Vždyť přece všechny víly a rusalky, co jich kde bylo, už dávno a dávno si našly lepší místo –”

“Kde?” vydechla rusalka.

“No, v Americe. V Hollywoodu,” řekl jsem. “Tam, co se dělají ty filmy, víte? Hrají a tančují pro film, a za to dostanou peněz jako plev, a celý svět se na ně dívá – inu, je to náramná sláva, slečno. Všechny rusalky a víly se už dávno daly k filmu, a všichni vílové a rusálové taky, jakbysmet. Kdybyste viděla ty toalety a šperky těch víl – kdepak, ty by na sebe nevzaly takovou jednoduchou řízu, jako máte vy!”

“Oho,” bránila se rusalka. “Tyhle šatíčky jsou tkané ze světla svatojánských mušek!”

“No právě,” řekl jsem. “To už se teď nenosí a střih je teď docela jiný.”

“S vlečkou?” ptala se rusalka dychtivě.

“To vám ani nepovím,” jářku, “já se v tom nevyznám. Měly byste se tam aspoň podívat, do toho Hollywoodu. Jede se tam přes Hamburk nebo přes Havre. Ale abych už šel, za chvíli bude svítat; pokud vím, vy rusalky se smíte vyskytovat jenom za tmy, že? Tak sbohem, slečno, a s tím filmem si to ještě rozmyslete.”

Víckrát jsem tu rusalku neviděl; asi se jí ta zlomená bércová kostička dobře zahojila. A co byste tomu řekli: od té doby se rusalky a víly přestaly v Ratibořickém údolí vyskytovat. To teda už tak bude, že odjely do Hollywoodu a daly se k filmu. Však si toho v kině dobře všimněte: ono to vypadá, jako by se na tom plátně pohybovaly slečny a pání, ale přitom to nemá žádné tělo, máknout se na to nedá, je to udělané jenom z paprsků; z toho je vidět, že to jsou nic než rusalky. A proto se musí v kině zhasit světlo a udělat tma, protože se víly a ta ostatní strašidlová havěť bojí světla a ožívá jenom potmě.

Z toho je taky vidět, že se ani strašidla, ani jiné pohádkové úkazy už nepasují do dnešního světa, ledaže si najdou jiné a rozumnější povolání. Příležitosti k tomu mají habaděj.«

*

Propána, děti, vždyť my jsme při tom povídání málem zapomněli na kouzelníka Magiáše! No bodejť, nemohl si ani klápnout, ani špitnout, protože až do této chvíle mu vězí v krku švestka; může se jen strachem potit, koulet očima a myslet si, kýž by už mu ti čtyři doktoři pomohli!

“Tak, pane Magiáš,” řekl konečně doktor z Kostelce, “teď teda přikročíme k operaci. Ale nejdřív si musíme umýt ruce, protože při chirurgii hlavní věc je čistota.”

I začali si čtyři doktoři mýt ruce: nejdřív v teplé vodě, potom v čistém lihu, potom v benzínu, potom v karbolce; pak si oblékli čisté bílé pláště – prokristáčka, děti, teď se začne operace! Kdo se na to nevydrží dívat, ať raději zavře oči.

“Vincku,” kázal doktor z Hoříček, “drž pacientovi ruce, aby se ani nehnul.”

“Jste připraven, pane Magiáš?” ptal se vážně doktor z Úpice.

Magiáš jenom kývnul; ale přitom měl strachem tak malou dušičku, co by se mu za nehet vešla.

“Tak teď!” zvolal hronovský doktor.

V tu chvíli se doktor z Kostelce rozpráhl a dal kouzelníku Magiášovi do zad takovou herdu neboli bouchanec, –

– že to zadunělo, jako když hřmí, a lidé až v Náchodě, Starkoči, ba i ve Smiřicích se ohlíželi, jestli snad se nevalí bouřka;

– že se země zatřásla, až se ve Svatoňovicích sesula jedna štola v opuštěném dole a v Náchodě se zachvěla kostelní věž;

– že v celém kraji až po Trutnov a Polici a snad i ještě dál se vyplašili všichni holubi, všichni psi lekem zalezli do boudy a všechny kočky skočily z pecí;

– a že ta švestka vylítla Magiášovi z krku s takovou ohromnou silou a rychlostí, že letěla až za Pardubice a teprve u Přelouče dopadla na zem, přičemž zabila na poli pár volů a zaryla se na tři sáhy, dva lokte, půldruhé stopy, sedm palců, čtyři pídě a čtvrt čárky do půdy.

Tedy nejdřív vylítla z Magiášova krku ta švestka, a hned za ní vyletěla slova: “–šiko nemotorná!” To byla totiž ta půlka, co zůstala Magiášovi v krku, když chtěl říci pihovatému Vinckovi: “Ty nešiko nemotorná!” Jenže ta slova už neletěla tak daleko, dopadla na zem hned za Josefovem a přerazila přitom starou hrušeň.

Potom si Magiáš urovnal fousy a řekl: “Děkuju uctivě.”

“Rádo se stalo,” odpověděli čtyři doktoři. “Operace se zdařila.”

“Jenže,” řekl hned nato úpický doktor, “abyste se z té choroby načisto uzdravil, musíte se ještě pár set let zotavovat, pane Magiáš. Já vám naléhavě doporučuju změnu vzduchu a klimatu, tak jako havlovickému hastrmanovi.”

“Souhlasím s panem kolegou,” prohlásil hronovský doktor. “Vy potřebujete pro své zdraví hodně slunce a vzduchu tak jako princezna solimánská. Z toho důvodu bych vám vřele radil pobyt na poušti Sahaře.”

“Co mne se týče,” dodával kostelecký doktor, “jsem téhož názoru. Poušť Sahara bude pro vás, pane Magiáš, mimořádně zdravá už proto, že tam nerostou žádné švestky, které by mohly vážně ohrozit vaše zdraví.”

“Připojuji se k svým váženým kolegům,” doložil doktor z Hoříček. “A když už jste čaroděj, pane Magiáš, můžete aspoň na té poušti badat a přemýšlet, jak tam vyčarovat vláhu a úrodu, aby tam mohli žít a pracovat lidé. To by teda byla moc krásná pohádka.”

Co měl kouzelník Magiáš dělat? Poděkoval pěkně čtyřem doktorům, spakoval svá kouzla a odstěhoval se z Hejšoviny na poušť Saharu. Od té doby už není u nás žádný čarodějník ani černokněžník, a to je dobře; ale kouzelník Magiáš je živ dosud a přemýšlí, jak vyčarovat na poušti pole a lesy a města a vsi, – snad vy, děti, se toho dočkáte.

Lidové noviny 15. 11. 1931

Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech

1890

Narozen 9. 1. v Malých Svatoňovicích. Otec MuDr. Antonín Čapek (1855-1929), matka Božena, rozená Novotná (1866-1924). Sourozenci: Helena (1886-1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Josef (1887-1945) ženatý od roku 1919.

1895-1901

V Úpici, kde rodina bydlí, navštěvuje obecnou školu a jednu třídu měšťanské školy.

1901-1909

Středoškolská studia začíná v Hradci Králové, posléze pokračuje v Brně, končí maturitou v Praze.

1907

Rodina se stěhuje z Úpice do Prahy.

1909-1915

Studuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy filozofii, estetiku, dějiny výtvarného umění, anglistiku, germanistiku a bohemistiku. (V letech 1910-1911 studuje v Berlíně a v Paříži.) V listopadu 1915 je promován na doktora filozofie.

1917

Působí jako domácí učitel Prokopa Lažanského na zámku v Chyších u Žlutic. V říjnu nastupuje do redakce Národních listů.

1921-1938

Je členem pražské redakce Lidových novin, v letech 1921-1923 pracuje v Městském divadle na Královských Vinohradech jako dramaturg a režisér.

1922

Poprvé představen prezidentu T.G. Masarykovi.

1925

Je zvolen předsedou československé odbočky Penklubu, kterou pomáhá založit. Stěhuje se s bratrem Josefem do nového domu na Vinohradech.

1931

Jmenován členem mezinárodního výboru pro duševní spolupráci Společnosti národů (stálý výbor pro literaturu a umění).

1933

Pracuje ve Výboru pro pomoc německým uprchlíkům, je místopředsedou Penklubu.

1934

Organizuje pomocnou sociální akci Demokracie dětem.

1935

Žení se s Olgou Scheinpflugovou, počátky stavebních úprav domu ve Strži, který novomanželé dostali od Václava Palivce do doživotního užívání.

1937

Účastní se světového kongresu Penklubů v Paříži.

1938

Podílí se na organizaci světového kongresu Penklubů v Praze. Opakovaně je navrhován na Nobelovu cenu za literaturu. Po mnichovské konferenci (29. - 30.9. 1938) čelí nenávisné kampani, bojuje s českým fašismem a prožívá nejtěžší období svého života. Umírá 25.12. na zápal plic. Pohřeb na Vyšehradě se koná 29.12.

První vydání knih Karla Čapka

1917 - Boží muka

1918 - Pragmatismus čili Filozofie praktického života

- Krakonošova zahrada

- Nůše pohádek

- 1920 - Loupežník
- Kritika slov
  - RUR
- 1921 - Trapné povídky
- Ze života hmyzu (společně s Josefem Čapkem)
- 1922 - Lásky hra osudná (společně s Josefem Čapkem)
- Zářivé hlubiny a jiné prózy
  - Továrna na absolutno
  - Věc Makropolis
- 1923 - Italské listy
- 1924 - Krakatit
- Anglické listy
- 1925 - Jak vzniká divadelní hra a průvodce po zákulisí
- O nejbližších věcech
- 1927 - Adam stvořitel
- Skandální aféra Josefa Holouška
- 1928 - Hovory s T.G.M. (1. díl)
- 1929 - Povídky z jedné kapsy
- Povídky z druhé kapsy
  - Zahradníkův rok
- 1930 - Výlet do Špatněl
- 1931 - Hovory s T.G.M. (2. díl)
- Marsyas čili na okraji literatury
- 1932 - Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek
- Obrázky z Holandska
  - Apokryfy
  - O věcech obecných čili zoon politikon
- 1933 - Dášenska čili život štěněte
- Hordubal
- 1934 - Povětroň
- Obyčejný život
- 1935 - Hovory s T.G.M. (3. díl)
- Mlčení s T. G. Masarykem
- 1936 - Válka s mloky
- Cesta na sever
- 1937 - Bílá nemoc
- Jak se dělají noviny
  - První parta
- 1938 - Matka

- Jak se co dělá

1939 - posmrtně - Život a dílo skladatele Foltýna (torzo románu)